

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 30 juni 2023

INHOUDSOPGAVE
Notulen 30 juni 2023

	Presentielijst	Pagina 4
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Spreekrecht externen	Pagina 6
3	Vragenuur	Pagina 10
4	Notulen	Pagina 10
5	Vorraadagenda	Pagina 10
6	HAMERSTUKKEN	Pagina 10
6.1	P-23-009 Statenvoorstel Actualisatie reglementen en verordeningen	Pagina 10
6.2	P-23-011 Statenvoorstel van het Seniorenconvent inzake commissie-indeling Statenperiode 2023-2027	Pagina 11
7	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 11
7.1	G-23-004 Statenvoorstel inzake Voorjaarsnota 2023, brief GS van 16-5-2023 (GS DOC-00481928)	Pagina 11
7.2	Bespreking coalitieakkoord	Pagina 46
8	Sluiting	Pagina 97

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 30 juni 2023

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Bloi MA, J.M.	VVD
Bommel, C.P.G. van	BBB
Bosch, M. Th.	PVV
Claassen, drs. R.A.B.	PVV
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Eijk, mevrouw W.P.J. van	VVD
Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.F.R.P.	BBB
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Gabriëls, drs. G.J.W.	GroenLinks
Goossen, I.J.G.	BBB
Hanegraaff, dr. M.C.	CDA
Hermans, L.J.	PVV
Huizing, J.	BBB
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Kuiper, mevrouw L.Y.M.	SP
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Pelzer, ing. E.M.	VVD
Peters, A.C.P.	LOKAAL-LIMBURG
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.	Partij voor de Dieren
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Schyns MSc, P.F.M.	JA21
Smeets, C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Vaessen, L.A.P.	D66
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA

Wesseling, mevrouw A.

D66

Wetemans, C.C.M.

BBB

Wolters, mevrouw L.C.C.M.

PvdA

Wolters Gregório, J.

SP

Zeedzen, D.

BBB

Het College van Gedeputeerde Staten

Roemer, E.M.(CdK)

Caldenberg, M. van

Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.

Faassen, L.

Theuns, M.L.M.

Kuntzelaers, J.J.M.

Satijn, S.H.M.

Afwezig

Blijlevens, R.P.

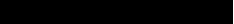
JA21

Loomans, ir. P.J.M.

Partij voor de Dieren

Overige aanwezigen

Agendapunt 2

Extinction Rebellion

De heer Hermanussen

Natuur en Milieufederatie Limburg

Mevrouw Mulder (namens J. Akkerman)

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Een heel goede morgen. Allemaal hartelijk welkom bij deze Statenvergadering, in het bijzonder de mensen op de publieke tribune – fijn dat u vandaag aanwezig bent – alsmede ook de vertegenwoordiging van de pers. Zoals u ziet is er, omdat het eigenlijk de eerste formele vergadering is, een verzoek binnengekomen om even wat shotjes van u allen te maken. Dat kan vandaag gebruikt worden, maar u weet hoe dat werkt: als u er op een heel mooie manier op staat, kan het weleens in de toekomst vaker gebruikt worden. Dus recht zitten, niet in de neus peuteren en zo, dan komt dat helemaal goed. Dat zal ongeveer maximaal tien minuten, een kwartiertje zijn en dan is dat voorbij. Ik heb een ... We hebben afmeldingen vanuit de zijde van Provinciale Staten van de heer Blijlevens van JA21, de heer Loomans namens de Partij voor de Dieren en de heer Bloi komt later vandaag, heb ik begrepen, namens de VVD. Van de zijde van GS is zoals u ziet iedereen aanwezig. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist en de griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat aan dit vereiste wederom is voldaan. Aan u allen een dringend verzoek om moties en amendementen tijdig digitaal aan te leveren als u voornemens bent deze mondeling in te dienen. Tijdens het mondeling indienen leest u in ieder geval het dictum hardop voor. Zo kan iedereen daar ook kennis van nemen. Indien er een hoofdelijke stemming gevraagd gaat worden, dan zal ik door middel van loting bepalen bij welke persoon wij die loting beginnen. Dat zal zijn bij mevrouw Fischer-Otten. Nee, als we hoofdelijk gaan stemmen.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, dank u wel. Ik heb straks een motie ... Ik wil wel eventjes gezegd hebben dat ik het echt niet waardeer dat jullie beginnen zonder dat ik er ben. Ik denk dat ik ook al is het nummer 47 op de lijst wel nummer 47 ben en ik heb ook het recht om van het begin af aan bij de vergadering te zijn. Eén van mijn moties gaat daarover. Dank u wel.

De voorzitter: Met excuus, mevrouw Fischer. Een terechte opmerking. Ik zal er scherper op zijn in de toekomst. Omdat we ook een Voorjaarsnota hebben en een debat over het coalitieakkoord is er geen behoefte aan moties vreemd, want ze kunnen overal worden ingediend, dus dat is niet extra nodig. De volgorde van de agenda van de Voorjaarsnota is bepaald door loting. De volgorde van fracties op alfabetische volgorde. We beginnen bij de fractie van de VVD. Dan stel ik voor om de conceptagenda zoals u die heeft gekregen vast te stellen. Dat is akkoord.

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan komen wij bij een spreekrecht van externen. Er hebben zich drie insprekers gemeld om te spreken over agendapunt 7.2, het coalitieakkoord. Dat is de heer Akkerman als verzoeker, maar zijn echtgenote, mevrouw Mulder, zal namens hem inspreken. Ze spreken in op persoonlijke titel. Daarna geef ik het woord aan de heer Hermanussen namens Natuur en Milieufederatie Limburg en tot slot [REDACTED] namens Extinction Rebellion. Alle drie de verzoeken tot inspreken voldoen aan de criteria, zoals die zijn vastgesteld in ons Reglement van Orde. De insprekers krijgen maximaal vijf minuten. De tijd loopt mee, dus de insprekers kunnen zien hoelang ze nog hebben. Het is niet de bedoeling om een discussie te gaan voeren. Mag ik via de bode vragen of mevrouw Mulder zich komt melden bij het spreekgestoelte?

Mevrouw Mulder (namens de heer J. Akkerman): Dank u, voorzitter. Geacht College, geachte leden van de Provinciale Staten, geachte toehoorders. Met dit spreekrecht wil ik namens mijn echtgenoot John Akkerman, uw aandacht vragen voor agendapunt 7, uw coalitieakkoord. Ik beperk me hierbij tot de zaken erfgoed, waterveiligheid en interbestuurlijk toezicht. Gelukkig sta ik hier vandaag met droge voeten. Vorige week had namelijk onverwacht menig Limburger weer natte voeten. Onverwacht of voorspelbaar, deze regenbui boven het stroomgebied van onze rivieren en beken in Limburg? De watersnoodramp, juli '21, kwam weer bij veel Limburgers bovendrijven. Er zijn in Limburg weliswaar geen mensen verdrongen, maar

de put is nog steeds niet gedempt. U wilt in 2027 een robuuster watersysteem bereiken. U wilt de kans op overstromingen zo klein mogelijk maken. U zet maximaal in op de bescherming van Limburgers tegen hoog water door uitvoering te geven aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma en het Programma Waterveiligheid en Robuust Limburg. Dat klinkt: na regen komt zonneschijn. Op pagina 106 noemt u de Limburgse Maasvallei. Ik neem aan dat u bedoelt het gehele stroomgebied van de Maas, inclusief het stroomgebied van haar zijrivieren en beken, te weten de Roer, de Geul en de Geleenbeek. Ik kan hieruit concluderen dat in 2050 voor elke Limburger een normering geldt van ten minste 1 op 100. U stelt zichzelf als maatschappelijke opgave dat de aanpak van regionale wateroverlast door het Waterschap Limburg wordt gerealiseerd. Ik kan hieruit opmaken dat uiterlijk in 2035 in het stroomgebied van de Roer, de Geul en de Geleenbeek voor elke Limburger een normering geldt van 1 op 100. U zet ook in op het behoud van monumenten. Ik mis hierbij een verwijzing naar dat wat de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed u oplegt en een verwijzing naar uw eigen provinciale Beleidsprogramma Monumenten. Op pagina 79 wordt aangehaald dat de schade door te veel water, overstroming, en te weinig water, droogte, een belangrijk issue is voor monumenten. Daarom moet de normering voor secundaire watersystemen worden ingevoerd ter bescherming van monumenten. Op pagina 95 geeft u aan integer, open, zorgvuldig en transparant te werken. Daarbij bent u rolvast en rolbewust. Dat brengt mij namelijk op het volgende: hoe zorgt u ervoor dat het Waterschap Limburg de normering van 1 op 100 daadwerkelijk gaat realiseren? Ik mis hiervoor namelijk een resultaatverplichting in het coalitieakkoord van het algemeen bestuur van het Waterschap Limburg. Het waterschap heeft immers de inspanningsplicht om het regionale systeem zo in te richten dat het voldoet aan uw normering, om elke Limburger te beschermen tegen wateroverlast. Anders blijft na flinke regenbuien het water tot de lippen stijgen en wordt het weer voor veel Limburgers pompen om niet te verzuipen. Hoe zorgt u ervoor dat uw ambtenaren de normering van 1 op 100 niet gaan verlagen? Ja, let op. In 2022, na het vaststellen van de nieuwe Omgevingswet, heeft de Provincie op nadrukkelijk verzoek van het waterschap zonder enige ter inzagelegging, zonder enige bekendmaking, voor een aantal knelpunten met terugkerende wateroverlast de normering verlaagd naar 1 op 0. Een concreet voorbeeld. Ons monument heeft een normering van 1 op 100. In 2022 heeft de Provincie op verzoek van het waterschap ook hier de normering verlaagd naar 1 op 0. Hierdoor komt dit Limburgs cultureel historisch erfgoed in een inundatiegebied te liggen. Wij wisten van niets. Is dat burgerparticipatie? Want een inundatiegebied met een normering van 1 op 0 betekent namelijk voor het waterschap geen inspanningsverplichting meer voor structurele maatregelen, geen zorgplicht meer voor noodmaatregelen om dit monument te beschermen tegen hoog water uit de Roer. In de komende special van *De Limburger* over twee jaar na de watersnoodramp kunt u lezen wat een overstroming betekent voor duizenden Limburgers. Hoe zorgt u ervoor dat elke Limburger in het stroomgebied van onze rivieren en beken daadwerkelijk telt. Tel tot honderd. Stel een normering vast van 1 op 100. Dan zult u nooit meer slachtoffers van de wateroverlast hoeven te tellen.

De voorzitter: Komt u tot een afronding? De vijf minuten zijn voorbij.

Mevrouw Mulder: Ja. Houdt u alstublieft toezicht op integer en transparant werken, ook bij het waterschap, zodat Limburg niet van de regen in de drup komt. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mulder. Dan verzoek ik nu de bode de heer Hermanussen in de gelegenheid te stellen het woord te voeren namens de Natuur en Milieufederatie Limburg.

De heer Hermanussen (namens Natuur en Milieufederatie Limburg): Geachte leden van de Provinciale Staten, College van GS en belangstellenden op de tribune. Goedemorgen. Mijn naam is Ton Hermanussen en ik mag de directeur zijn van de Natuur en Milieufederatie Limburg. Maar ik sta hier denkbeeldig samen met alle Limburgers van de aangesloten organisatie die zich vaak op vrijwillige basis, lokaal en regionaal, met hart en ziel samen met ons inzetten voor een natuurrijk, milieuvriendelijk en circulair Limburg. Elke Limburger telt. Dat is een goed begin. Leefbaarheid voorop. Mooi. We gaan het echt anders doen. Herkenning. Dat roepen wij nu al een hele tijd. Ik werd zowaar enthousiast. Aandacht voor de kwetsbaren. Ja, precies, daar draait het om. Op bladzijde 31 een hele pagina voor de akkerhommel, een kwetsbare soort

in Limburg. Dit komt helemaal goed. Ik las het akkoord als een sociaal akkoord voor alle inwoners van Limburg, de mens en die meer dan 10.000 andere soorten planten en dieren die in Limburg leven, waaronder unieke soorten van Nederland, soorten die ook het recht hebben op een woongebied, op een leefgebied, de mogelijkheid om te eten. Hmmm. Toch nog maar eens wat kritischer lezen. Immers, er is geen tijd te verliezen. Het gaat niet goed met de bijzondere natuurgebieden in Limburg en het gaat ook niet goed met de biodiversiteit in de rest van Limburg. Een gezond bodemleven, een schoon waterstelsel en een rijkdom aan insecten, planten en dieren zijn cruciaal, voor ons, maar ook voor onze voedselvoorziening. Dat alles lijdt nu onder de combinatie van een veel te hoge milieubelasting, droogte vanuit ons huidig primair afvoerend waterstelsel en de klimaatverandering en daarnaast het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. In onze nieuwsbrief van juni kunt u onze uitgebreide analyse lezen. Redenerend vanuit de doelen waar wij voor staan vandaag, hier en nu, wil ik mij beperken tot vijf kernvragen. Vraag 1 over de instandhouding van de natuur. Hoe denkt dit College als hoeder van de instandhouding van de natuur de gunstige staat van instandhouding te bereiken met maatregelen in de natuurgebieden, daar waar we weten dat de ongunstige staat van veel Limburgse natuurgebieden het gevolg is van externe factoren, buiten de natuurgebieden, zoals de milieudruk en de droogte? Vraag 2 over ruimte. Lezend dat water en bodem sturend zijn, welke criteria gaat dit College voorwaardelijk stellen om tot keuzes te komen bij het ruimtelijke plan voor Limburg dat wordt voorgesteld? Anders gesteld: worden waarden als schoon water, een gezonde bodem, schone lucht en een rijke biodiversiteit voorwaardelijk gesteld voor toekomstige, duurzame, economische ontwikkelingen. Vraag 3 over water. Het College gaat voor een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem, erkent de Kaderrichtlijn Waterdoelen zonder aan te geven hoe precies. Gaat dit College concrete maatregelen nemen, zoals het verminderen van grondwateronttrekkingen, het opsporen en aanpakken van illegale onttrekkingen of het intrekken van vergunningen nabij natuurgebieden? Gaan ze dat oppakken om de water- en natuurdoelen te bereiken in de komende bestuursperiode? Vraag 4 over leefbaarheid en gezondheid. De leefbaarheid en gezondheid staan onder druk, niet alleen in de stad, maar ook zeker op het platteland, daar waar inmiddels meer burgers dan boeren wonen. Wat gaat dit College concreet doen om de ervaren overlast in het buitengebied te verminderen, zodat de leefbaarheid van alle inwoners van het buitengebied verbetert? Mijn laatste vraag, vraag 5, over energie. Wetend dat als kernenergie er komt dit nog zeker tien tot vijftien jaar gaat duren en de noodzaak om versneld met de energietransitie aan de slag te gaan nu om actie vraagt, wat gaat het College de komende vier jaar concreet doen om daadwerkelijk besparing te realiseren bij bijvoorbeeld grootgebruikers van energie, zodat de CO₂ ook daadwerkelijk gereduceerd wordt? Tot slot, wij gaan graag over bovenstaande vragen met u als nieuwe Collegeleden en natuurlijk de Statenleden in gesprek. Wij leveren tot nu toe als stakeholder een constructief kritische bijdrage in bijvoorbeeld de Plattelandscoalitie, de Faunabeheereenheid Limburg, het Mobiliteitsberaad, de Economic Board, het Platform Vitale Veehouderij en op vele andere plekken. Daar komen wij op voor onze doelen. Niet blind voor de realiteit, maar vanuit het besef dat er maar één Limburg is en dat we ook iedereen die na ons komt een Limburg wensen dat natuurrijk, milieuvriendelijk en circulair is. Dank voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hermanussen. Dan geef ik nu het woord aan [REDACTED] namens Extinction Rebellion.

[REDACTED] **(namens Extinction Rebellion):** Geachte Gedeputeerde, geachte leden van de Provinciale Staten. Van Venlo tot Vaals hebben de Limburgse leden van Extinction Rebellion 'Elke Limburger telt' met ingehouden adem en gemengde gevoelens gelezen. Anno 2023 gaan politiek en overheid in Limburg het echt anders doen en dat betekent meer oog hebben voor wat mensen beweegt, meer betrokken en nabij zijn, vertrouwen geven en terugwinnen en zoeken naar verbinding. Als dit een breuk is met voorgaande jaren, roept dat een vraag op. Waar hield de provinciale politiek en overheid zich eerder mee bezig? Maar u wilt vooruitkijken en wij ook. Het coalitieakkoord ziet er fraai uit en leest lekker weg. Het staat bol van standpunten en stellingen waar je onmogelijk tegen kunt zijn. De coalitie heeft de beste bedoelingen en zo hoort het ook. Soms zijn de ambities groot, soms zijn ze verbazend bescheiden. Niet geheel verrassend valt qua bescheidenheid direct het stikstofdossier op. De coalitie houdt niet van

meetinstrument KDW, niet van concrete percentages voor de reductie van stikstofemissies en niet van het vaststellen van een jaartal waarbinnen de reducties gerealiseerd moeten zijn. De dalende trend van stikstofemissies in alle sectoren voortzetten lijkt de enige ambitie. Dat maakt een boterzachte indruk. Theoretisch kan zo in 2027 op dit punt geclaimd worden dat het doel behaald is, zelfs als de Limburgse natuurgebieden zijn veranderd in een paradijs voor stikstofminnende brandnetels en bramen en zelfs als de Limburgse weilanden verworden zijn tot verzuurde grasveldvlaktes zonder bodemleven. U merkt, XR bekijkt het coalitieakkoord vanuit het licht van de zorgen om de alarmerend snelle opwarming van de aarde, het verlies aan biodiversiteit en de nu al duidelijk toegenomen klimaatextremen. Kortom, in het licht van de klimaatcrisis. Dat laatste woord vermijdt de coalitie. In 112 pagina's is het nergens te vinden. Ook dat roept een vraag op. Wie van u meent nog dat de klimaatcrisis een ver-van-zijn-of-haar-bedshow is? Vorige week donderdag schrok Limburg voor de tweede keer in twee jaar tijd op. Na bijna zes weken zonder een druppel regen viel in het Heuvelland binnen een uur tijd extreem veel neerslag. Onze provincie blijkt al bij 1,5 °C opwarming van de aarde zeer kwetsbaar voor klimaatextremen. Hebt u de gevolgen gezien? Mogelijk zelfs zelf ervaren? Limburgse ondernemers zagen hun bedrijven weer blank staan, Limburgse burgers hun huizen en kelders. Zo wordt geknaagd aan hun bestaanszekerheid en aan die van onze boeren die steeds meer grondwater oppompen om te voorkomen dat hun gewassen kansloos verdorren en hun oogsten verloren gaan. De natuur is volledig de klos. Elke liter weggepompt grondwater is verloren voor toch al verdrogende terreinen, voor kwakkelende bomen, voor planten en dieren. Het bronsgroen eikenhout is geen goede habitat meer voor het nachtegaaltje en de leeuwerik. De beekjes vallen droog, om later weer op een rampzalige manier buiten hun oevers te treden. De unieke flora en fauna en het landschap uit het Limburgs volkslied zijn in gevaar. Als dat Limburgers niet raakt, wat dan wel? De coalitie noemt de klimaatcrisis niet, maar meldt wel dat het klimaat verandert, dat de biodiversiteit verandert. Tja, het is vooruitgang. De opwarming van de aarde wordt niet meer ontkend. Maar hier krijg je bijna de indruk dat het om een natuurverschijnsel gaat, zoals eb en vloed. Dat klopt niet. De huidige klimaatverandering is een direct gevolg van menselijk handelen. Veranderende biodiversiteit is een eufemisme voor verlies van soorten in een alarmerend tempo, een knap staaltje verhullend taalgebruik, net zo briljant als spreken over gewasbescherming wanneer je het hebt over landbouwgif. Namens XR wil ik u dit graag meegeven: de jaren waarin we ons konden permitteren om om de hete klimaatbrij heen te draaien, die zijn voorbij. De tijd dringt, voor onze kinderen en kleinkinderen, voor onze flora en fauna en leefomgeving. Een overheid die vertrouwen heeft in burgers en vertrouwen geeft aan burgers, behandelt hen als volwassene en voert het gesprek met hen op basis van feiten. Ik noem er één. De levensstandaard die onze soort, homo sapiens, in rijke landen claimt als vanzelfsprekend botst op planetaire grenzen, maar wij lijken niet van wijken te willen weten. Kunnen we ons uit onszelf gecreëerde klimaatprobleem innoveren? Nee. Hebben we genoeg oog voor de schade die we aanrichten? Nee. En dus zagen we verder aan de poten van onze eigen stoel. Een rijk land als Nederland kan de negatieve gevolgen van onze levensstijl een tijdje opvangen en verzachten: de dijken wat hoger, wat meer ruimte voor waterberging bij een plaatselijke zondvloed, wat meer groen in de steden tegen hittestress.

De voorzitter: Komt u tot een afronding? Uw tijd is voorbij.

██████████: Ik zal het afronden. De volledige tekst is verkrijgbaar, dus ...

De voorzitter: Graag.

██████████: Geloof het of niet, XR bestaat uit optimistische mensen. Wij zijn ervan overtuigd dat burgers die door hun overheid consequent, overtuigend en met goede argumenten op de feiten worden gewezen, de bakens kunnen en willen verzetten, ook als de feiten grimmig zijn. Daarom vragen wij de coalitie om lef. Vertel uw burgers geen sprookjes, maar de waarheid over de klimaatcrisis. Doe wat nodig is om verdere opwarming van de aarde en verder verlies aan biodiversiteit te stoppen en neem uw burgers serieus en laat ze meebeslissen over te nemen acties middels de burgerberaad. Namens XR Limburg wens ik jullie succes en moed en voor na de zittingsperiode een schoon geweten tegenover uw kinderen,

kleinkinderen en de Limburgertjes die nog geboren gaan worden. Dank u voor de spreektijd. Wij blijven graag met u in gesprek.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel, [REDACTED]. Ja, dat kan. [REDACTED], er is een vraag voor u. Ik weet niet van wie. Ja. Even hier. Dat is wel zo netjes. Mijnheer Claassen, ga uw gang.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor uw inbreng. Er puzzelt mij iets. Vorige week bleek ons Tweede Kamerlid Martin Bosma een echte prepper te zijn en waarom? In voorbereiding op de ondergang van de aarde, mijnheer Faassen, ik zag u bedenkelijk kijken. Dat noemen ze preppers. Die heeft honderd blikken kippensoep ingekocht, gedroogd voedsel, om namelijk te overleven na 21 juni. Want wat is er aan de hand? Greta Thunberg zei vijf jaar geleden, en ook andere wetenschappers, dat 21 juni jl. de wereld zou vergaan. Dat is niet gebeurd. Dus waarom denkt u nu dat wat u nu vertelt, dat er allemaal ellende over ons komt, wel waar is? Vijf jaar geleden werd dat ook gezegd: niks aan het handje. Nu moeten wij ons heel veel zorgen maken over dat het wel gebeurt, maar wat is dan de termijn? Want dan kan ik Martin Bosma zeggen dat die óf de spullen moet bewaren óf tegen die tijd nieuwe spullen moet aanschaffen.

De voorzitter: Dank u wel voor uw vraag. [REDACTED]

[REDACTED]: Ja. Ten eerste ben ik wat verrast dat er een vraag wordt gesteld, maar ik wil hem heel graag beantwoorden. Ik heb geen idee of mevrouw Thunberg daadwerkelijk 21 juni heeft genoemd als het moment waarop de aarde zou vergaan. Ik vind het onwaarschijnlijk, maar die uitspraak is dan voor haar verantwoordelijkheid. Wat ik met name wil benadrukken is dat XR een instelling is van optimisten, een beweging van mensen die positief in het leven staan en die willen acteren op wat zich daadwerkelijk afspeelt. Wetenschappers stellen het opwarmen van de aarde door menselijk handelen niet langer ter discussie en ik denk dat wij dat ook niet meer zouden moeten doen. Mijnheer Bosma, die als prepper blijkbaar erg houdt van kippensoep, zou ik aanraden de blikken gewoon te bewaren dan wel in te dienen bij de Voedselbank als ze tegen de uiterste houdbaarheidsdatum aanlopen, maar ik denk niet dat dat hier het issue is.

De voorzitter: Dank u wel, [REDACTED].

3 Vragenuur

Dit punt komt niet aan de orde.

4 Notulen

De voorzitter: Daarmee komen we bij het volgende agendapunt. Dat zijn de notulen van de vergadering van 30 mei 2023. Ik stel voor deze ongewijzigd vast te stellen. Dat is dan ook conform.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: Dan hebben we nog de voorraadagenda. Provinciale Staten wordt voorgesteld de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat we daarover kunnen besluiten. Dat is het geval.

6 HAMERSTUKKEN

6.1 P-23-009 Statenvoorstel Actualisatie reglementen en verordeningen

De voorzitter: We hebben een aantal hamerstukken. Allereerst bij 6.1 P-23-009, Statenvoorstel Actualisatie, reglementen en verordeningen. Ik neem aan dat we dat kunnen vaststellen. Dat is het geval.

6.2 P-23-011 Statenvoorstel van het Seniorenconvent inzake commissie-indeling Statenperiode 2023-2027

De voorzitter: Dan komen we bij P-23-011, Statenvoorstel inzake commissie-indeling Statenperiode, inclusief daar de gewijzigde wijziging om na een half jaar dat inhoudelijk volledig met elkaar in het Presidium te evalueren. Dat is even voor degenen die dat net niet meegekregen hebben nog een uitkomst uit het Presidium, om dat aan het stuk toe te voegen. Dus na een half jaar wordt alles inhoudelijk en procesmatig geëvalueerd. Dat is opgenomen in dit Statenvoorstel. Ik neem aan dat we daarover kunnen beslissen. Dat is het geval. Daarmee is conform besloten.

7 BEHANDELSTUKKEN

7.1 G-23-004 Statenvoorstel inzake Voorjaarsnota 2023, brief GS van 16-5-2023 (GS DOC-00481928)

De voorzitter: Dan komen we bij de behandelstukken. Ik stel als eerste aan de orde de Voorjaarsnota 2023 en de brief van GS van 16 mei 2023, onder nummer G-23-004. Ik geef als eerste het woord aan de heer Nijskens namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, de Voorjaarsnota zoals die nu voorligt, is natuurlijk een beleidsarm stuk, omdat natuurlijk de organisatie niet kon weten in hoeverre coalitieonderhandelingen tot resultaat hebben geleid. Het is op zich wel van belang dat die vastgesteld wordt, zodat er input geleverd kan worden voor de begroting, maar ook dat reeds genomen besluiten ook keurig verwerkt worden in het financiële systeem. Wij hebben als fractie geen moties voor de Voorjaarsnota en we zien het eigenlijk als een hamerstuk.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer-Otten namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ja, ten aanzien van de Voorjaarsnota moet ik erkennen dat de voor mij beschikbare tijd het niet mogelijk maakte om voldoende aandacht te geven aan de Voorjaarsnota. Ik heb ze de laatste dagen pas gelezen en daarom heb ik de vragenronde niet gehaald. Sorry. Toch nog enkele technische opmerkingen. In het beginscherm van de app wordt gesproken over inkomsten en uitgaven, terwijl we als Provincie een stelsel van baten en lasten hebben. Een tweede constatering is dat er tussen het totaal van de begroting en de Voorjaarsnota een sprong zit van meer dan 40%. Hoewel we weten dat de inflatie gekke dingen aan het doen is, hebben we in de cijfers van de Voorjaarsnota hier geen verklaring voor kunnen vinden. Ten derde zien we dat in de Voorjaarsnota verschillen gerapporteerd worden, maar niet in relatie tot de bedragen in de begroting. Wellicht hebben wij nog niet alle knopjes gevonden waar dit wel te zien was, maar toch, dit overzicht zou wenselijk zijn. Een mutatie van € 2 miljoen op 10 is anders dan € 100 miljoen en daar een mutatie van € 2 miljoen. Is het mogelijk om het geïntegreerde overzicht structureel toe te voegen bij de financiële overzichten? Waar we ons ook een beetje zorgen over maken zijn de termen die gebruikt worden over evenwicht. Op pagina 3 wordt gesproken over een duurzaam financieel evenwicht, iets later over structureel meerjarig sluitend. Is het niet beter om een gewoon evenwicht te hebben tussen structurele baten en lasten? Het positieve resultaat van de Voorjaarsnota is fijn, maar wordt met name veroorzaakt door de bijstelling van het dividend van Enexis. Dat heeft grote gevolgen voor de komende jaren, waarin de negatieve effecten te verwachten zijn. We constateren dat er sprake is van financiële technische mutaties, waarbij er overboekingen zijn tussen programma's. Als voorbeeld noemen we: wat mag het kosten bij landelijk gebied? Er wordt gesteld dat dit programma een nadelig resultaat van € 1,57 miljoen heeft, maar dit wordt binnen de begroting

opgevangen, tenminste, zo las ik dat, door het verschuiven van personele lasten tussen programma 6 en programma 7. Is deze verschuiving dan niet doorgevoerd in de Voorjaarsnota? Als dat wel het geval zou zijn geweest, dan zou het resultaat niet 1,57 negatief zijn. In ons Programma Kwaliteit Openbaar Bestuur staat dat de uitvoering van de motie 2958 is opgenomen ten laste van de post onvoorzien. Er is daar echter geen post onvoorzien. Binnen het Programma Kwaliteit Openbaar Bestuur wel. Misschien komt hij daaruit. Ten slotte wil 50PLUS vragen of er zaken in deze Voorjaarsnota staan die we niet terugvinden in het coalitieakkoord. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Zeedzen namens de fractie van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Dank u wel, voorzitter. Collega-Statenleden, toehoorders op de tribune en uiteraard een bijzonder warm welkom voor ons nieuwe College. Uiteraard willen wij het vorige College en de ondersteunende ambtenaren bedanken voor het tot stand brengen van dit document en zijn wij blij om te zien dat de overstap naar een digitale omgeving ons helpt om meer inzicht te krijgen. Wel zien wij dat de toelichting op de financiële cijfers nog ruimte biedt om nog meer duidelijkheid te verschaffen door de mogelijkheid te bieden in het overzicht nog een detailniveau verder in te zoomen. Ter voorbereiding op de behandeling van de vandaag te bespreken Voorjaarsnota 2023 heb ik de PS-vergadering van 1 juli 2022 nog een keer teruggekeken, waarin de Voorjaarsnota 2022 werd besproken. Als ik dan daar de inbreng van mijn collega-Statenleden bekijk, dan kan ik niet anders dan concluderen dat we de zorgen die destijds werden uitgesproken in vele gevallen 1 op 1 kunnen overnemen. We hebben binnen diverse beleidsgebieden nog steeds te maken met de nasleep van corona, bijvoorbeeld in het openbaar vervoer. We hebben nog steeds en wellicht nog meer dan vorig jaar de invloed van de oorlog in Oekraïne met stijgende prijzen voor bedrijven, maar zeker voor burgers tot gevolg. Daar waar de energieprijzen voor het moment lijken te stagneren, maar nog steeds op een zeer hoog niveau zijn, zijn het vooral de prijzen in de supermarkt en de andere detailhandel die de afgelopen maanden gigantisch gestegen zijn. Soms omdat het moet, maar vaak ook omdat het kan. De winsten van de grote bedrijven in diverse sectoren zijn daarom in vele gevallen buitenproportioneel gestegen en dit ten koste van de consument. Maar deze externe factoren hebben ook direct en indirect invloed op de cijfers van deze Voorjaarsnota, namelijk de explosieve stijging van de prijzen van materialen en grondstoffen, die daardoor de geraamde kosten de lucht in jagen. Daardoor dringen zich nieuwe keuzes op. Gaan we ermee akkoord dat een project meer kost dan oorspronkelijk begroot of nemen we genoegen met vertraging in de uitvoering van projecten, met het risico dat het nog duurder gaat worden? Of doen we concessies op de kwaliteit van de uitvoering? Moeilijke, maar fundamentele keuzes, waar wij als PS, maar ook zeker dit nieuwe College, mee geconfronteerd zullen worden en dat in een tijdperk dat de voor de provincie beschikbare middelen de afgelopen jaren op zijn zachtst gezegd onder druk zijn komen te staan. In tegenstelling tot vorige bestuursperiodes moeten we het in de periode 2023-2027 voornamelijk hebben van opbrengsten uit exploitatie en renteopbrengsten komende uit de immunisatie-reserve. Alsof dat allemaal nog niet genoeg is, krijgen we nog te maken met onzekerheid over de belangrijkste inkomstenbron van de Provincie: het Provinciefonds van het Rijk, vooral na de geplande afschaffing in 2026 van het systeem, waarbij de uitkering uit het Provinciefonds automatisch meestijgt als de uitgaven van het Rijk ook stijgen. Daarnaast wordt ook verwacht dat de inkomsten uit de provinciale opslag op de motorrijtuigenbelasting zou afnemen als gevolg van minder benzine- en dieselauto's. In de Voorjaarsnota is er sprake van aanvullende kredieten als gevolg van risico's die hebben geleid tot hogere kosten voor zowel fietsinfra- alsook weginfraprojecten, beide ruim € 1 miljoen. Wij herkennen en erkennen de noodzaak voor deze stappen, echter hebben wij geen gevoel of hiermee alle vergelijkbare risico's voor alle IPML-projecten zijn afgedekt. Is er sprake van nog meer van dergelijke risico's en kunnen deze worden gespecificeerd? De elektrificatie en modernisering van de Maaslijn is belangrijk voor Noord- en Midden-Limburg, alsook de buurprovincies. De uitvoering is om uiteenlopende redenen meerdere malen vertraagd, laatstelijk vanwege een additionele kostenoverschrijding, waarvan de provincies hebben gezegd dat men deze niet meer kan en wil dragen. Volgens het IPML staan de gezamenlijke provincies voor € 171 miljoen aan de lat. Het meerdere, wat inmiddels ruim meer is dan het oorspronkelijke, door het Rijk toegezegde bedrag zou voor rekening van

het Rijk moeten komen. Er ligt de opdracht om hierover een toezegging te krijgen van het Rijk. Uit een laatste Interim Statencommissievergadering begrijpen wij dat één van de redenen dat deze toezegging nog niet verkregen is, het feit is dat de staatssecretaris nog onvoldoende inzicht gegeven kon worden in de omvang van dit bedrag. Kan het College ervoor zorgen dat hier op korte termijn wel duidelijkheid over komt en dat vervolgens een concrete vraag over een dergelijke bijdrage bij het Rijk wordt neergelegd?

De voorzitter: Er is een vraag voor u van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter. Als het Rijk nou niet over de brug komt, wat is dan het standpunt van de BBB ten aanzien van wat we gaan doen met de Maaslijn?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, die vraag wil ik bij het College neerleggen. We zitten net in een nieuwe Collegeperiode en in het coalitieakkoord hebben we gezien dat we de tering naar de nering moeten zetten. We zijn gewoon afhankelijk van het geld van het Rijk. Als dat er niet komt, moet daar een beslissing over genomen worden.

De heer Claassen (PVV): Dat begrijp ik en dan vraag ik aan u: wat is dan de beslissing van de BBB als dat geld er niet komt? De beslissing van de PVV is al lang dat die Maaslijn, dat wij er geen cent aan bijdragen. Dat weet de hele wereld. Dus de vraag aan u is ... U heeft het daarover. Ik denk dat het niet aan het College is. Het is aan de Staten om daar iets van te vinden. Dus ik vraag u als vertegenwoordiger van de grootste partij hier in de zaal: wat is het standpunt van de BBB als dat geld er niet komt?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, ik blijf bij mijn standpunt dat dit een Collegezaak is en dat het standpunt van de BBB hierin ... Ja, ik wil niet zeggen dat het niet relevant is, maar dat wij ons als coalitiepartner scharen achter het College.

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Helder. Dus de fractie van de BBB vindt het niet relevant en die schaart zich achter het College. Als fractie zelf heeft u geen mening. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Zeedzen, gaat u verder.

De heer Zeedzen (BBB): Voor wat betreft het Actieprogramma Goederenvervoer 2030 zijn wij verheugd dat er onlangs een belangrijke Europese subsidie is toegekend. Hiermee kan de Provincie verder vooruit, met name in hun verdere modelshift van vervoer van weg naar water, wat ook weer bijdraagt aan verschillende duurzaamheidsdoelstellingen. Nu deze Grant is toegekend, zie we graag een meer gedetailleerde begroting tegemoet, met daarin de verwachte activiteiten en de investeringen die eruit gaan voortvloeien voor de provincie, alsmede de inkomsten uit de genoemde Grant en eventuele overige bijdragen, zoals bijvoorbeeld van het Rijk. Een belangrijke pijler onder de Provinciale Energiestrategie is het toekomstbestendig maken van infrastructuur. Het is positief dat hier maximaal op ingezet wordt om aan de energiebehoefte van industrie en woongebieden te voldoen. Wij dringen echter ook erop aan om hierbij kritisch te kijken naar nieuw te ontwikkelen energieproductiecapaciteit, zoals zonne-energie en windtribunes, zeker in het licht van het bericht van Enexis inzake netcongestie van vorige week. Het ontwikkelen van nieuwe capaciteit op locaties waar men zonder nieuwe netwerkinfrastructuur de energie niet of maar gedeeltelijk kwijt kan, heeft immers weinig zin en moet wellicht getemporeerd worden tot het moment dat deze capaciteit wel

aangelegd kan worden, met uiteraard de achterliggende boodschap dat het probleem van capaciteit zo spoedig mogelijk moeten worden opgelost.

De voorzitter: Er is een vraag voor u van de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. U haalt zonet de zonne-energie aan. We zien op dit moment dat heel veel inwoners zonnepanelen op hun daken leggen en dergelijke. We weten ook uit kennis, ervaring en uit onderzoek dat wij de opgave die we hebben gekregen van het Rijk voor de opwek van energie, dat we daar ook zonnepanelen op het land voor nodig hebben en onder meer ook op de daken en dergelijke, want er zijn dus ook presentaties over geweest. Nou heb ik uw verkiezingsprogramma gelezen en ik hoorde u net in de woordvoering zeggen 'ja, we gaan dat allemaal invullen'; hoe gaat u daadwerkelijk dan invullen dat wat uit onderzoek blijkt en in tegenstelling is met uw verkiezingsprogramma?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ik weet niet waar u aan refereert als u zegt dat ik heb gezegd dat we het allemaal gaan oplossen. Dat kan ik niet uit mijn tekst opmaken. Maar ons standpunt als BBB inzake zonne-energie is de Zonneladder, zoals die er ligt, strikt te volgen. Dat wil zeggen dat zonne-energie op land pas een optie is als alle andere opties niet mogelijk zijn. Dat is ook conform ons verkiezingsprogramma.

De voorzitter: De heer Franssen, een vervolgvraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, ik ben heel blij met uw antwoord. Toevallig heb ik naar aanleiding van de Voorjaarsnota en straks het coalitieakkoord, beide doorgenomen, ook uw verkiezingsprogramma, maar u spreekt zelf uw verkiezingsprogramma tegen, want daarin zegt u – en ook landelijk – dat u een tegenstander bent van zonneweides op land. Nu zegt u, u volgt de zonnewijzer. De zonnewijzer geeft heel iets anders aan dan wat u verwoordt. Begrijp ik dan nu dat de BBB 100% gedraaid is ten aanzien van dat standpunt?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nee, wij zijn zeer zeker niet gedraaid in dat standpunt, maar ook wij hebben ons aan de wet te houden. Dit is de wet en dit zijn de regels die voorgeschreven worden. Nogmaals, ons standpunt is: nee, liever niet, maar als er geen andere mogelijkheden zijn, hebben we ons daarbij neer te leggen om bij te dragen aan de zekerheid die we graag willen voor ons elektriciteitsnetwerk.

De voorzitter: Tot slot, de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, tot slot, voorzitter. Nou, dan zal ik het kort maken. Dan constateer ik toch dat de BBB 100% gedraaid is, want u spreekt uw eigen verkiezingsprogramma tegen.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, die conclusie laat ik graag aan u, via de voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Zeedzen (BBB): Ja. Met de ingang van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2024 wordt een gezonde en veilige leefomgeving meer dan ooit een kerntaak voor de provincie en de Limburgse gemeenten. Het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over het provinciale beleid van vergunningen, toezicht en handhaving, VTH-beleid, stelt dat het robuuster vormgegeven dient te worden. De vraag aan het College is: wat is de actuele stand van zaken wat Limburg betreft met betrekking tot het invoeren van de Omgevingswet? Dan wordt daar gesproken over de inzet van middelen voor doorontwikkeling van de

Brightlands-campussen. Onze vraag is: hoe wordt de effectiviteit van deze investeringen gemeten en hoe wordt verzekerd dat ze bijdragen aan de beoogde economische groei en innovatie in de regio? Als laatste vraag geeft de Voorjaarsnota aan dat ter compensatie van de inflatie het personeelsbudget 2023 is verhoogd met € 0,75 miljoen in afwachting van aanvullende cao-afspraken, dit als een eenmalige uitkering. Onze vraag is: in hoeverre is de verwachte structurele stijging van de personeelskosten reeds meegenomen in de kostenraming voor de komende jaren en wat is de huidige stand van zaken betreffende genoemde cao-afspraken? Voorzitter, hiermee wil ik afsluiten en spreek ik de hoop uit dat we de komende bestuursperiode niet jaar op jaar dezelfde zorgen of zelfs frustraties moeten ventileren tijdens de bespreking van de jaarcijfers en de Voorjaarsnota, maar dat we door samenwerking oplossingen aandragen voor de problemen die we op onze weg vinden. Dat is de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid die wij dragen tegenover alle Limburgers. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, deze Voorjaarsnota is beleidsarm en dat is een bewuste keuze van het voormalige College om hun opvolgers de ruimte te geven voor eigen keuzes. Wij vinden dat respectvol en wij waarderen dat ook, dat dat zo gebeurt, maar het maakt ook de behandeling daarmee beleidsarm en dat doen we dus ook, dus ik zal het een beetje kort houden. Het vorige College kiest in deze Voorjaarsnota voor dezelfde toon en richting voor wat betreft de financiële positie als bij de begroting 2023 en de jaarstukken 2022. Bij beide besprekingen heeft het CDA al aangegeven dat wij die toon niet delen, maar ik ga die inbreng hier nu niet herhalen. We bespreken straks het nieuwe coalitieakkoord en bij deze de herhaalde oproep aan het nieuwe College om bij de begroting '24 ons ook een reëel financieel perspectief neer te leggen, overigens zonder daarbij onzekerheden te miskennen. Deze Voorjaarsnota refereert terecht aan het rapport 'Elke regio telt' en ook aan alle andere onderzoeksrapporten die de ongelijkheid met betrekking tot voorzieningen in Nederland blootleggen. Voorzitter, dat vraagt om actie, ook van het nieuwe College. Mevrouw Van Toorenborg heeft namens het voormalige College al een flinke eerste schop in de juiste richting gegeven, maar dat vraagt anders denken en handelen in Den Haag. Ik kom daar straks ook nog op terug. Voorzitter, doordat dit stuk tevens een eerste afwijkingenrapportage is, moeten wij ook instemmen met een aantal financiële voorstellen en dat doen wij dan bij deze. Dat beschouwen wij dan als een mooie afsluiting van de achterliggende Collegeperiode met nogmaals dank aan de vorige Collegeleden. Het nieuwe College is nu aan zet op basis van het nieuwe coalitieakkoord, maar daar gaan we het vanmiddag over hebben, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens de fractie van D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik ga proberen mijn inbreng zo kort mogelijk te houden. Ik had namelijk alles bewaard voor vanmiddag, maar ik wilde een vraag stellen aan het College en vanmiddag debatteren we vooral met elkaar. Mijn vraag is eigenlijk vrij simpel. We lezen in het nieuwe coalitieakkoord al dat het College voornemens is, of de coalitie eigenlijk, om te blijven investeren in groene schoolpleinen en daar zijn we heel erg blij mee, want dat was ons initiatief de vorige periode en dat is iets wat heel goed heeft gewerkt. We hebben de afgelopen periode ook van veel scholen gehoord dat ze daar alweer mee willen beginnen, maar dat die regeling is gestopt, omdat het geld op is. Nu is eigenlijk mijn vraag concreet aan ons College: zou u eens kunnen inventariseren of die behoefte daar is en of het mogelijk is om vooruitlopend op een leefbaarheidsfonds, of wat u ook straks gaat ontwikkelen, te kijken of dat opnieuw opengesteld kan worden en of u daarvoor bij de begroting bijvoorbeeld een voorstel wil doen? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Dan geef ik het woord aan mevrouw Jetten namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan de sprekers. Ook ik probeer het kort te houden, want inderdaad, de Voorjaarsnota is beleidsarm en dat begrijpen wij volkomen, waarom dat is. Daarom wil ik mij met name ertoe beperken om alvast een aantal van de moties van GroenLinks van vandaag in te dienen. En dan wil ik beginnen met de motie 'Uitvoeren natuurprogramma'. Bij deze motie vragen wij aan het College om voor de begroting van 2024, dus ruim voor november, inzichtelijk te maken hoe en met welke budgetten uitvoering gegeven wordt aan het natuurprogramma en met een plan van aanpak te komen richting PS. Een tweede motie die wij bij de Voorjaarsnota indienen, is de motie 'Inventarisering intensiveringsmiddelen natuur'. Dan lees ik het dictum voor:

Wij vragen het College GS om in kaart te brengen welke projecten er in de periode 2019-2023 vanuit de intensiveringsmiddelen voor natuur en water zijn betaald, inzichtelijk te maken welke van deze initiatieven nog doorlopen, tot welk jaar en welke niet meer doorlopen na '23. Wij willen graag inzichtelijk gemaakt hebben welke van deze initiatieven niet meer bekostigd kunnen worden door het ontbreken van intensiveringsmiddelen in de portefeuille Natuur.

Ja, dan neem ik toch alvast een voorschot op het coalitieakkoord. En wij vragen om bij de begroting van 2024, ruim voor de begroting, alsnog met een plan van aanpak te komen voor natuur om initiatieven die verloren dreigen te gaan toch voort te zetten. Als GroenLinks vinden wij dat heel belangrijk. Een volgende motie is de motie 'Goed werkgeverschap'. Sorry collega's, ik moet het dictum voorlezen:

Wij roepen het College op om goed werkgeverschap actief uit te dragen en aandacht te vragen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen door hiervoor beleid te gaan maken gericht op externe werking. Wij willen dat natuurlijk omdat je soms signalen krijgt in de samenleving dat bepaalde bedrijven geen goed werkgeverschap hebben. Wij willen in ieder geval als Provincie liever niet met deze bedrijven geassocieerd worden. Daarom vinden we dat zo belangrijk. Wij willen dat doen via subsidierelaties, vergunningverlening, opdrachtverlening, aanhouderschap en arbeidsmarktbeleid. Dat doen we door een eerlijke beloning van werknemers in dienst bij deze relaties – denk dan aan bijvoorbeeld het minimum cao-loon van € 14 per uur – contracten met uitzicht op een vast dienstverband of minimaal bestaanszekerheid en te zorgen voor een gezonde en veilige werkomgeving met aandacht voor klimaat, energie en inclusiviteit. Nog twee. De motie 'Middelen uit het Natuurpact alleen inzetten voor dat doel'. Middelen voor Natuurpact krijgen wij van het Rijk en daar is ook een Rijksopgave bij. Wij dragen het College met deze motie op om de Rijksgelden die bedoeld zijn voor het realiseren van het natuurnetwerk, waaronder afwaardering en inrichting, enkel daarvoor in te zetten. Ja, en tot slot, voorzitter, hebben wij een motie gemaakt en die motie noemen wij 'Waarom niet?'. Dat heeft alles te maken met VDL en het go-/no-gomoment van VDL. Daar zitten wij mee in onze maag. In december '22 is het besluit gevallen voor VDL. Dat heeft inmiddels geresulteerd in de kap van het Sterrebos, maar het heeft nog steeds niet geresulteerd in nieuwe opdrachtgevers. Wij beseffen heel goed dat de beslisbevoegdheid bij GS zit. Dat is zo. Maar inmiddels zitten we in een totaal andere realiteit, een andere werkelijkheid, heel andere cijfers qua werknemers, sterker nog er gaan er 1.800 uit. Er is nog steeds geen zicht op contracten en waar bestaan die contracten uit? Het go-/no-gomoment zou rond oktober '22 vallen. Als ik u vorig jaar had gezegd 'ik ben zwanger en ik ben rond oktober uitgerekend' en ik zou hier nu staan, dan zouden jullie allemaal zeggen: 'Hè, hoe zit dat?'. Dan zouden jullie me allemaal bijna voor gek verklaren. Ik denk: rond oktober '22 is niet: we gaan eindeloos door, jaren door, tot het eindelijk zover is. Waar wij heel erg zoekende naar zijn is de balans. Hier gaan vele tientallen miljoenen Limburgs geld in. Waar is de balans? Hoeveel werknemers komen er daarvoor? Daar moeten weer bomen voor worden gekapt. Dat heeft enorme gevolgen, infrastructurele gevolgen. Hoe loopt het proces? Hoe zit het? Hoeveel werk blijft er behouden? Want laten we eerlijk zijn: ons hart gaat uit naar de werknemers. Vandaar dat wij deze motie indienen, waarbij wij het College oproepen om alvorens een besluit te nemen over een go-/no-gobepaling aan PS een voorstel te doen met de beoordeling de in het addendum opgenomen bepalingen in ieder geval ter sondering voor te leggen aan PS. Dat was voor de Voorjaarsnota de laatste motie van GroenLinks. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan de heer Schyns namens de fractie van JA21.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Geachte voorzitter, College en collega's. Deze Voorjaarsnota spreekt van minder begrotingsruimte voor de nieuwe Statenperiode. Zo staat er: 'Het is aan een nieuw Provinciebestuur om te herprioriteren, opcenten motorrijtuigenbelasting aan te passen en/of de immunisatiereserve aan te spreken.' Dat impliceert nogal wat. JA21 is van mening dat belasting zo laag mogelijk moet zijn. Dat hebben meerdere partijen ook in hun verkiezingsprogramma gezegd, dus wij zijn wel benieuwd wie die belofte gaat breken en voorstander is van het ophogen van de opcenten motorrijtuigenbelasting, zeg maar het autorijden nog duurder te maken, oftewel, het verhogen van de belasting. De Voorjaarsnota benadrukt meerdere keren dat er een onbenutte belastingcapaciteit is voor de opcenten. JA21 vindt dat het verhogen van motorrijtuigenbelasting niet ingezet mag worden ter dekking van andere zaken dan mobiliteit. Wanneer de motorrijtuigenbelasting verhoogd zou worden, moet dat wat JA21 betreft ook bedoeld zijn voor motorrijtuigen en niet voor lopen, fietsen, maar specifiek voor het autoverkeer. Daarnaast wordt gesproken over de immunisatiereserve aanspreken. Dat kan natuurlijk wel, maar de Staten hebben ook een motie aangenomen om juist de immunisatiereserve in stand te houden en zelfs te indexeren. Toch neemt het nieuwe College, wanneer de Staten daarmee instemmen, een flinke hap uit de immunisatiereserve. Dat is niet de eerste keuze die JA21 gemaakt zou hebben. Herprioriteren blijft dan over. Dat zou onze eerste keus zijn. Immers, dat doe je thuis ook of in een bedrijf. Wanneer je eventjes wat minder te besteden hebt, dan ga je ook wat minder uitgeven. That's no rocketscience, zou ik zeggen. Je spreekt alleen als het echt niet anders kan je spaarrekening aan. Wanneer je zelfs tegenvallers ziet aankomen, in verwijzing naar het Ravijn, dan ga je helemaal letten op je uitgaven. We zijn middels mededelingen van de portefeuillehouder gewezen op de structurele druk op het begrotingsresultaat bij ongewijzigd beleid. Dat zijn enorme winstwaarschuwingen en als we niets doen stevenen we af op structurele tekorten. 'Elke Limburger telt' is de slogan van dit coalitieakkoord, maar elke euro telt ook voor ons. Regeren is vooruitkijken. We dienen dan ook een motie in om onze spaarpot, onze immunisatiereserve, gevuld te houden. Ik zal het dictum voorlezen:

Verzoekt het College om voor de periode 2023-2027 geen gebruik te maken van die immunisatiereserve voor de intensivering uit het coalitieakkoord, naar de PS terug te komen met aparte voorstellen wanneer middelen uit de immunisatiereserve benodigd zijn, aan te geven waar de middelen voor de intensivering uit het coalitieakkoord vandaan gehaald worden wanneer de immunisatiereserve niet aangesproken zal worden. Gaat over tot de orde van de dag. Ik dien hem in, JA21, Schyns ... Ik kijk heel even achterin of er nog een indiener is, een mede-indiener.

De voorzitter: Voordat ik u het woord geef, mijnheer Nijskens, was er een concrete vraag. Handig om dat eventjes meteen te weten. De heer Claassen.

De heer Schyns (JA21): Zeker voor de zekerheid.

De heer Claassen (PVV): Ja, sterker nog, u citeert onze motie die we al een keer eerder hebben ingediend, dus laten we het nog maar een keer proberen dan.

De heer Schyns (JA21): Oké, dank je wel.

De voorzitter: Daarmee is hij mede-ingediend namens de PVV. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, ik twijfel even over de volgorde van het verhaal van de heer Schyns. Wat u nu vraagt is eigenlijk allemaal onderdeel van het coalitieakkoord, terwijl de Voorjaarsnota aan de orde is. Het is eigenlijk heel raar om nu bij de Voorjaarsnota deze motie in te dienen, waar eigenlijk het College op dit moment niet over gaat. Dus misschien dat u hem wellicht bij het coalitieakkoord zou moeten indienen. Verder meer een technische opmerking. Intensiveringsmiddelen; dat is natuurlijk een dekkingsmiddel en niet direct een spaarpot. Zelfs als je de intensiveringsmiddelen wil inzetten, zul je toch financiering moeten zoeken. Het zijn twee verschillende dingen.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel. Ja, we hebben het er vooraf over gehad, hè?

De voorzitter: Wellicht kan de heer Claassen even helpen als mede-indiener.

De heer Claassen (PVV): Ja, het voorstel zou ook kunnen zijn aan u dat u de motie die wij straks indienen meeondertekent, dan hebben we het probleem opgelost.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Wordt bekeken. Nou, super, jongens. Dank je wel. Kan het College de komende herijking van het accres Provinciefonds ook wel het Ravijn genoemd, en het mogelijke gebruik van het huidige vermogen om de doelen te realiseren in relatie tot het risico op het accres nader duiden? Voorsortierend op het coalitieakkoord, wat wij dadelijk bespreken, wil ik het volgende onderwerp aankaarten. Dat gaat om kernenergie. In het coalitieakkoord staat dat de nadruk vooral ligt op wind- en zonne-energie en dat terughoudendheid betracht wordt ten aanzien van kernenergie. JA21 en andere partijen, zoals BBB en VVD, zijn voorstander van kernenergie en hebben dat ook zo benoemd in de respectievelijke verkiezingsprogramma's. JA21 vraagt zich daarom af waarom we afwachtend zijn en de inzet van kernenergie samen met een SMR-alliantie niet kunnen intensiveren. De Staten heeft de motie Bastiaans nummer 2947 van december 2022 aangenomen om een start te maken met kernenergie. Het waait niet altijd en de zon schijnt niet 's nachts. Nederland heeft behoefte aan betrouwbare energiebronnen met een zeer beperkt ruimtebeslag en niet aan een onstabiele stroomvoorziening. Laten we de leiding nemen en een voorbeeld stellen voor de rest van Nederland. We gaan ervan uit dat de in het coalitieakkoord genoemde oprichting van een provinciaal energiebedrijf ook kernenergie nadrukkelijk een plaats krijgt in de energiemix. Eigenlijk is het zo ... Zoals wij allemaal, neem ik maar even aan, schoon drinkwater thuis hebben, hebben wij ook een verantwoordelijkheid om toegankelijke energie te hebben. Ik denk dat dat niet alleen hier geldt in de provincie, maar ook in Nederland: wij willen toch als land de mogelijkheid hebben iedereen te allen tijde betaalbare energie te kunnen leveren? Dus dienen wij hier een motie in. Ik zal weer niet het hele verhaal voorlezen gezien de hoeveelheid moties die nog komt. Verzoekt het College om kernenergie-SMR's nadrukkelijk mee te nemen in de energiemix in de opdracht voor de nog op te richten provinciale energiemaatschappij, met de beschikbare informatie, initiatieven en resultaten uit de allianties samen met het Rijk een businesscase uit te werken voor 1 juli 24, om te komen tot realisatie van een Limburgse SMR en PS hierover te informeren. Gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik sla even aan op het woord 'betaalbaar' van mijn collega, want kernenergie is de energie waar de meeste subsidie bij moet en daarbij komt het feit dat voor 2045 dit niet reëel is. Dus waarom wilt u nu inzetten op kernenergie en wat is er gebeurd met die slogan, in dit geval 'betaalbaar'?

De voorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel. Ja, ik denk dat we allemaal weten dat we op dit moment afhankelijk zijn van derde partijen, buiten ons land en ook buiten onze provincie. Dat betekent dat je ook de betaalbaarheid dus niet direct in de hand hebt en dat je afhankelijk bent van iemand anders zijn prijsstelling. Dat is één probleem. Het tweede is: wij zijn dus ook niet een tegenstander bijvoorbeeld van andere energievormen, hè? Wij hebben het over energiemix, dus wij zijn ook een voorstander bijvoorbeeld van zonnepanelen op daken, maar als de wind niet waait, kan het zo zijn dat er dus minder energie vrijkomt en

dus moet je een alternatief zoeken voor energie. Nou als er minder energie is, gaat de prijs omhoog. Bij kernenergie heb je dat in de hand, dus is het betaalbaarder. Dat is één van de antwoorden die ik wil geven.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, voorzitter, dat is niet wat ik bedoelde met betaalbaar. Ik bedoelde dat ... De betaalbaarheid voor de burger legt u nu uit, maar de prijs om die kernenergie te ontwikkelen, om die naar Nederland te halen; dat kost miljarden. We hebben op dit moment andere schone alternatieven die we nog helemaal niet gebruikt hebben en die relatief gezien veel goedkoper zijn. Dat bedoel ik met betaalbaar, want uiteindelijk moet die energieafnemer ... Die gaat dat betalen. Die gaat die prijs betalen. Dat bedoel ik met betaalbaar.

De voorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja. Twee dingen. Ik denk dat het belangrijk is om 'schoon' te definiëren. Uiteindelijk is geen enkele energiebron schoon. Ook windmolens zijn vervuilend, vervuilender dan heel veel mensen denken. Ook zonnepanelen hebben een bepaalde halfwaardetijd waarna ze minder bruikbaar zijn. Dus ik denk dat dat ook wel goed is om in acht te houden. Daarnaast de betaalbaarheid. Ja, het klopt, er moet heel veel geïnvesteerd worden om een kerncentrale operatief te laten zijn. Dat heeft ook tijd nodig. Maar juist uit het oogpunt dat het zoveel tijd kost om zoiets te bouwen, te ontwikkelen, noem het maar op, is het denk ik wel heel erg belangrijk om daar nu al mee te beginnen, want als je over 25 jaar pas echt daar de vruchten van kan plukken, een langetermijninvestering, zou ik vroeg beginnen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat wij het hier niet over eens worden, laat staan over het draagvlak van de mensen die een kerncentrale in hun achtertuin krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Toch even niet, want er is nog een vraag van mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. In *De Limburger* heeft laatst een uitgebreid artikel gestaan over de gebieden die onderzocht worden voor het plaatsen van kernafval. Welk gebied in Limburg zou volgens JA21 in aanmerking komen?

De voorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik denk dat we geen gebieden moeten uitsluiten en dat uit onderzoek het juiste antwoord moet komen, maar onze visie is dat als je een locatiekeuze nu moet geven op de informatie die ik nu heb – dat wil ik er wel bij vermelden – dat dat rond het DSM-terrein zou zijn.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oké, ja, goed. Waarvan akte. JA21 wil kernafval opslaan rond DSM.

De heer Schyns (JA21): Kernafval zegt u nu. Ik heb het over een kerncentrale.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nee, oké. Ja, nee, ik had het over het artikel in *De Limburger*, waarin eigenlijk genoemd werd dat er zoekgebieden komen om kernaafval op te staan en dat de desbetreffende gemeenten van niks wisten. Wij ook niet trouwens, maar nu wel. Ik neem aan dat de heer Schyns ook de krant leest en dat hij dat artikel heeft gelezen. En waar ... U heeft dat niet gelezen? Nee? Ik kan het u toesturen. Ik vraag me dan af welke gebieden volgens JA21 aan te wijzen zijn voor het opslaan van kernaafval.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Voorzitter, ik vind het super dat we ... Ja, ik zie toch wel iets tot stand komen. U denkt met ons mee over de opslag van kernaafval, dus ik denk dat we dat misschien maar samen moeten onderzoeken.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou, wat de Partij voor de Dieren betreft worden toekomstige generaties niet opgezadeld met kernaafval, maar het is goed om te weten dat JA21 daar geen probleem mee heeft. Dan kunnen wij nog harder daartegenin gaan. Dank u wel.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Schyns (JA21): Ten slotte dienen wij samen met de BBB, LOKAAL-LIMBURG, het CDA, Forum voor Democratie en de PVV een motie in om het voortbestaan van onze schutterij te beschermen. Dat voortbestaan wordt bedreigd door een aankomend Europees verbod op het gebruik van loden kogeltjes. JA21 wil graag dat schutterijen op de uitzonderingslijst komen te staan voor het gebruik van loden kogeltjes en vraagt aan GS om zich hierover uit te spreken. Eigenlijk houdt dit ook een beetje in: we moeten iets minder betuttelen. Jongens, kom op hé, we hebben prachtige tradities in Limburg, laten we daar ook onze ruchtbaarheid aan geven. Ik lees het dictum voor. Om bij de Europese Commissie te pleiten schutterijen op te laten nemen in de lijst van uitzonderingen, zich samen te pakken met andere provincies waar schutterijen en gildes zich bevinden om dit te verwezenlijken. Gaan over tot de orde van de dag. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Dan geef ik nu het woord aan de heer Peters namens LOKAAL-LIMBURG. Ik zie dat de spreker vervangen wordt door de heer Franssen. Dat was inderdaad ook, neem me niet kwalijk, tijdens het Presidium aangekondigd. Dat was me even ontgaan. De heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Aangezien LOKAAL-LIMBURG twee Statenleden heeft en we heel evenwichtige personen zijn had mijn collega ook net zo goed de woordvoering kunnen doen, maar zodoende doe ik het in deze. Dank u wel. De Voorjaarsnota, ook wel de kadernota genoemd, beste collega's, daarin zien we acht programma's. Die programma's hebben een goede doorkijk. Als we dan de financiële cijfers nader bestuderen, kunnen we daar zeker voor de toekomst de juiste keuzes in maken. Dat vonden we ook een goed voorbeeld van eigenlijk het financiële vertalen van onze lokale Deputé in deze bij het vorige College. Wat ik mis bij heel veel collega's – dat is gewoon een open dialoog met elkaar – is dat we eigenlijk nu de kaders voor de toekomst maken. Je zult toch gezamenlijk keuzes dienen maken. Nou, wij als LOKAAL-LIMBURG maken een aantal keuzes dat we vooraf met u al willen bespreken. Wat vinden wij belangrijk voor Limburg? Dat is – en dat stond ook in de kadernota – dat wij een woondeal hebben en dat voor de komende jaren 26.500 woningen worden toegevoegd in Limburg. Daar staan wij achter. Dat vinden wij belangrijk. Die zullen er komen. Wij zullen dat proces nauwlettend in de gaten houden. Eén van de insprekers verwoordde zonet al waterveiligheid. Waterveiligheid is voor ons ontzettend belangrijk. We zien het ook terugkomen in de kadernota. We zien ook dat er heel veel geld al in feite voor gereserveerd is. Als je dan de immunisatiereserve en de overige reserve bekijkt, dan hebben wij

nog steeds een vermogen van € 1,5 miljard. Er is ongeveer € 450 miljoen gereserveerd. We hebben nog een immunisatiereserve van € 950 miljoen. Daar kunnen we natuurlijk iets mee doen of we parkeren het als zekerheid. Die keuze is aan eenieder, maar onze keuze is: wij willen altijd wat geld achter de hand houden. Als we het dan hebben over de kaders, als we die gezamenlijk nu en voor de toekomst willen uitspreken ... Wij hebben altijd gezegd als LOKAAL-LIMBURG: 'Wij willen heel goede verbindingen met onze buurlanden, een goede infrastructuur.' Wij roepen dit College ook op om dat nog meer in Den Haag te benadrukken en te kijken of wij via de trein of via andere mobiliteitsmogelijkheden de verbindingen met onze buurlanden nog kunnen verstevigen. Als laatste, voorzitter, wil ik het toch nog even hebben over onze mooie provincie, De Oostflank. We zien dat er in de Oostflank nogal wat problemen zijn op sociaal gebied, achterstand en dergelijke. Ik roep dit College ook op om daar extra aandacht aan te besteden en te proberen met de gemeenten maatwerk te leveren om zodoende toch ook de achterstanden in deze flanken van Limburg te minimaliseren of te verbeteren. Als ik dan als laatste mag afsluiten, voorzitter ... Als ik de bijgestelde programmabegroting zie, dan zie ik voor de komende jaren een positief resultaat. Alleen, het werd al zonet door een collega verwoord, vanaf 2027 moeten we afwachten hoe de Rijksmiddelen overgeheveld worden, in tegenstelling tot de jaren 2024, 2025 en 2026. Maar al met al zien wij dat er een structureel sluitende begroting aan ons is voorgelegd en daar zijn we heel blij om. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren. Technisch probleem inmiddels opgelost. Oh, dan heeft u geluk dat mevrouw Plusquin een technisch probleem had. U zou bijna het belangrijkste vergeten, mijnheer Franssen. Ga uw gang.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ja, dank u wel, voorzitter, dat ik nog even deze gelegenheid krijg. Ja, wij als LOKAAL-LIMBURG dienen samen met 50PLUS een motie in en die motie heeft als titel 'Stop zwerfafval en vervuiling, pak de handschoen op'. Het dictum is in deze:

Te onderzoeken en in kaart te brengen hoeveel extra schoonmaakbeurten en provinciale wegen nodig zijn om tot een acceptabele kwaliteit te komen en wat Limburg kan doen aan voorlichting. Als tweede en derde dictum: Limburg in de voortrekkersrol een lobby richting het Rijk te starten om de wet- en de regelgeving zodanig aan te passen dat gemeenten en provincies de hoogte van de boetes voor overtreding tot een zeker bedrag zelf lokaal kunnen vaststellen. Als laatste dictum of bullet: PS minimaal halfjaarlijks te informeren over de voortgang hiervan. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Daarmee is hij ingediend en kan hij ook hier vastgesteld worden. Dank u wel. Dan is nu het woord aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, allereerst dank aan GroenLinks voor de mooie natuurmoties. Dat zijn natuurlijk zaken waar wij ook veel mee bezig zijn geweest, dus dank voor die moeite allemaal. Voorzitter, een belangrijk onderdeel van het provinciale beleid met ook financiële implicaties is het beleid met betrekking ook stikstof en natuur. Als Provincie zijn wij daar al jaren mee bezig, wat nu heeft uitgemond in het concept Limburgs Programma Landelijk Gebied. Een element daarbij is tot nu toe niet tot zijn recht gekomen, om niet te zeggen dat er volledig aan voorbij is gegaan. Dat zijn de gevolgen voor dierenwelzijn, voorzitter. In de commissie heeft de Dierenbescherming daarover ingesproken. Het gaat immers bij stikstof en natuur ook, niet alleen, maar ook, om een verandering in de veehouderij. Er zal anders gewerkt moeten worden om emissies terug te dringen, veranderingen die ook gevolgen kunnen hebben, mogelijk ingrijpende gevolgen, voor de gehouden dieren. Tegelijkertijd is het Rijk bezig met maatschappelijke organisaties met het voorbereiden van nieuwe eisen aan houderijsystemen, die volgend jaar zullen worden ingevoerd. Ik citeer de Dierenbescherming: 'Veehouders die nu investeren in milieumaatregelen die straks niet dierwaardig blijken, doen daarmee dan desinvesteringen en moeten later weer aanpassingen aan hun bedrijf doen.' Ik verwees daarbij naar het Convenant Dierwaardige Veehouderij, waarvoor het kabinet nu in gesprek is met de sector en onder meer de Dierenbescherming. Dit convenant vormt de basis voor wet- en regelgeving die deze kabinetsperiode wordt opgesteld om de ontwikkeling naar

een dierwaardige veehouderij te verankeren, waarbij de behoeftes van dieren conform het gelijknamige RDA-advies, de Raad voor Dieraangelegenheden, uitgangspunt zijn. Deze omslag naar diergerichte houderijsystemen wordt dus een bindend doel. Ik kreeg een vraag over mijn motie: wat zijn dan die punten? Nou, volgens mij kan niemand daartegen zijn, voorzitter. Dat is erkenning van de intrinsieke waarde en de integriteit van het dier. De tweede is goede voeding. De derde is een goede omgeving. De vierde is een goede gezondheid. De vijfde is het kunnen vertonen van natuurlijk gedrag. De zesde is een positieve gemoedstoestand. Alleen al daarom zal bij het opstellen van het definitieve LPLG met dierenwelzijn rekening moeten worden gehouden. Maar wij willen het ook anders benaderen. Er zijn tal van meekoppelkansen. Ik citeer opnieuw de Dierenbescherming: 'Nu we toch een ingrijpende transitie inzetten van het landelijk gebied, de landbouw en de veehouderij dienen zich uitgelezen kansen aan voor het verbeteren van dierenwelzijn. Er zijn tal van meekoppelkansen, waarbij het verlagen van de milieu-impact van de veehouderij hand in hand gaat met het verbeteren van dierenwelzijn. Dit zijn win-win-winoplossingen voor boeren, burgers, natuur en dieren. Allereerst geldt dit voor de extensivering van de veehouderij met minder dieren en minder dieren dicht op elkaar in een gebied. Andere voorbeelden zijn mest snel de stal uit, mest en urine scheiden en integraal duurzame stalsystemen.' Daarom is het zowel nodig, alsook een kans om dierenwelzijn een volwaardige plaats te geven in het LPLG. Die heeft het nog niet, want dierenwelzijn maakt geen deel uit van de doelen van het LPLG. Dat was wel nog zo in het advies van Remkes, maar is nu van de radar verdwenen. Daarom dienen wij deze motie in om te zorgen dat dierenwelzijn een volwaardige plaats krijgt. Het dictum luidt, heel even kijken:

Verzoekt het College van Gedeputeerde Staten om verbetering van dierenwelzijn expliciet als toetsingskader te hanteren bij het opstellen van het definitieve LPLG en daarvoor ook de voorwaarden te scheppen in het proces daartoe leidend, hierbij de zes basisprincipes van de Raad voor Dierenaangelegenheden als uitgangspunt te nemen en Provinciale Staten tussentijds te informeren over de inhoudelijke en procesmatige uitvoering hiervan.

Dat hoeft natuurlijk geen aparte rapportage te zijn, maar inhoudelijk moet er dan natuurlijk wel een toetsingskader worden toegevoegd. We hebben er ook haast mee, want het LPLG moet natuurlijk begin volgend jaar zijn ingediend. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Berghorst namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, ik realiseer me dat in het spreektijdenoverzicht staat dat ik tien minuten het woord wens te voeren. Ik stel u gerust, het valt mee. De Partij van de Arbeid gaat instemmen met deze Voorjaarsnota en ik heb eigenlijk over twee punten wat te melden. Ik begin bij VDL Nedcar. De Partij van de Arbeid is ongerust over dat dossier en volgens mij is heel Provinciale Staten ongerust. Ik wil niet voor iedereen spreken, maar ik hoor weleens wat en ik heb zo het gevoel dat die onrust van de Partij van de Arbeid een breed gedeelde onrust is. Ik zie dat we op 10 juli een sessie hebben met de directie van VDL. Eindelijk. Wat ons betreft had dat weken geleden gemoeten, maar goed, daar hebben we ook niet alle invloed op. Maar de Partij van de Arbeid heeft wel de behoefte om daarvoor, en het liefst niet kort daarvoor, maar gewoon in de week daarvoor, door GS te worden bijgepraat over wat er nu door VDL is ingediend en wat GS daar eigenlijk van vindt, want ik kan mij zo voorstellen dat ook daarover vragen leven en die vragen zou ik liever niet willen stellen in een sessie waar ook de directie van VDL bij zit, want ik zou me zo kunnen voorstellen dat dat strategisch gezien misschien niet de meest handige keuze is. Graag van GS een reactie op dat voorstel. En dan nog een ander punt. Vorige week is het landbouwakkoord geklapt en voor de Partij van de Arbeid was dat een moment van 'nee, hè, niet nog meer vertraging'. De Partij van de Arbeid wil aan de slag met het herstel van de natuur en het verduurzamen van de landbouw. We maken ons zorgen over dat het klappen van het landbouwakkoord opnieuw tot vertraging leidt. We zouden het College willen vragen of zij wil toezeggen om op korte termijn met een plan te komen om ervoor te zorgen dat Limburg snel aan de slag kan met deze belangrijke doelstellingen en deze grote opgave. Tot zover.

De voorzitter: Er is een vraag voor u, mevrouw Berghorst, van mevrouw Jenneskens. Ga uw gang.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, volgens mij ligt er ook een Limburgs Programma Landelijk Gebied. Dat hebben wij vorige week behandeld in de commissie. Daar staan volgens mij die doelen in. Die doelen zijn niet vertaald in het coalitieakkoord. Daar heb ik straks nog een vraag over. Maar ik vraag me eigenlijk af: wat voor een plan heeft de Partij van de Arbeid nu nog meer nodig dan eigenlijk dat plan dat samen met al die partijen in Limburg al is opgesteld?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Het is niet zozeer een nieuw plan, het is meer een versnellingsplan. Hoe kunnen we snel starten? Dus geen nieuwe dingen. In principe is het LPLG leidend. Het is meer dat we niet nog veel langer willen wachten tot de uitvoering.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens, voldoende?

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja.

De voorzitter: Ja, oké. Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen namens de PVV. Geen spreektijd. Dat is verhuisd naar het tweede deel van de agenda vandaag. Dan geef ik tot slot het woord aan de heer Wolters Gregório namens de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Anders dan collega Claassen in de vorige vergadering vernieuwing toonde van mij vandaag geen epistel door chatGPT, maar gewoon eentje met behulp van goede koffie, want, collega's, de werkende klasse van Limburg kreeg heel wat te verduren de afgelopen jaren. Er was een beroep op de Provincie om te helpen het bestaan van een huishouden te redden. Te hoge kosten tegenover jaren van stagnerende lonen, te weinig betaalbare woningen of het risico van een te hoge hypotheek nemen. Niet genoeg geld voor een volle tank benzine, maar ook een treindienst die je niet verder brengt. Voorbeelden van situaties die dagelijks aan de orde zijn bij onze studenten, ouderen en steeds vaker zelfs bij tweeverdieners. Naar welke toekomst werken zij nog toe? De ongelijkheid in onze samenleving neemt nog altijd toe en dat is geen natuurverschijnsel, maar het gevolg van politieke keuzes. Ook andere zaken staan onder druk, zoals het aantal vrijwilligers in de zorg, cultuur en sport. Wie gaan die functies allemaal invullen. Of de staat van onze natuur en de kwaliteit van onze bodem, lucht en water, die niet op peil is? Wanneer kost dat ons niet langer jaren van goede gezondheid? Ook het steeds lager wordende voorzieningenniveau. Hoe ver moeten onze inwoners nog lopen naar de bushalte of pinautomaat? De scheuren in onze samenleving zijn groter geworden en de schreeuw naar oplossingen echoot hier op het marmer. Beleidsarm is deze financiële nota en dat is begrijpelijk na de verkiezingen en een periode tot een nieuw bestuur, maar de SP-fractie verwacht dat de investeringen en oplossingen waar de werkende klasse, onze Limburgers, om vragen in het najaar door het nieuwe College wel begroot zijn en we slagvaardig 2024 in kunnen gaan. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw Staten. Ik denk dat het slim is, zeker voor het nieuwe College, om zich even goed te kunnen buigen over de ingediende moties. Daarvoor zou ik even de gelegenheid willen geven. Dat kan in ongeveer ... Zover ga ik niet. Zullen we eens proberen te beginnen met 20 minuten? We gaan het in 25 minuten proberen. Vergadering geschorst tot 11.30 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te gaan nemen? Ik heropen de vergadering. Er is mij een voorzichtig verzoek vast aangekondigd, maar het zou kunnen zijn dat er een heel korte behoefte is voor een tweede termijn, louter en alleen zodat de woordvoerders uit de eerste termijn nog een duiding kunnen geven over de ingediende moties, maar dat is ook even afhankelijk van de reactie van het College. Het zou kunnen zijn dat na de reactie van het College er een verzoek komt en dan ben ik genegen om dat te honoreren. Dan weet u dat vast. Maar dan louter en alleen bedoeld om eventueel nog openstaande moties te kunnen duiden als fractie. Dan geef ik nu als eerste het woord aan de Gedeputeerde Financiën, de heer Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ook dank aan uw Staten. Ik zie dat de klok begint te lopen en ik heb een uur, maar ik denk dat dat voor het hele College geldt of ... Ja, oké.

De voorzitter: Geen verplichting om hem helemaal op te maken.

Gedeputeerde Satijn: Fijn. Dat was ik ook niet van plan. Ja, u heeft de Voorjaarsnota gezien. Mevrouw Depondt gaf daar ook al terecht appreciatie aan. Het is aan de ene kant natuurlijk een Voorjaarsnota en aan de andere kant is ook de afwijkingenrapportage erin meegenomen. Daarom ligt dit ook voor, want daar heeft u over te besluiten. De Voorjaarsnota is eigenlijk de nieuwe P&C-cyclus en die is geïntegreerd met de eerste afwijkingenrapportage. We vinden het heel belangrijk dat u de voorgestelde begrotingswijzigingen ook van uw budgetrecht gaat accorderen. Dat is nogmaals de reden waarom het hier voorligt. Er is een aantal vragen gesteld. Mevrouw Fischer gaf aan iets te weinig tijd te hebben gehad. Wij snappen dat. Ook uw gewaardeerde burgercommissielid, de heer Van Est, moest zich bemoeien met de afscheidsspeech van mevrouw Penn-te Strake. Dat was een prachtige speech. U heeft een aantal vragen gesteld over met name ook semantiek, woordgebruik, verschuiving van posten. Dat is goed uit te leggen. Het is natuurlijk ... We proberen zoveel mogelijk vanuit dit huis in normale mensentaal met elkaar te spreken, maar soms ontkom je er ook weer niet aan dat dat vaktal wordt. U heeft een aantal vragen gesteld over die verklaring voor die 40%-sprong in de uitgaven. Ja, dat is weer het effect van het overboekingsvoorstel. Daar hebben we het bij de jaarstukken ook al even over gehad. Dan moet je in één keer een enorme post doorschuiven en dat heeft alles te maken met beleid wat wel is vastgesteld, maar nog niet is uitgevoerd. Daar zijn ook de bijbehorende subsidies, zo niet de uitgaven, meegenomen. Dus dat is de verklaring voor die sprong. Dat geldt ook voor de schuivingen tussen programma's 6 en 7. Dat zijn verschuivingen op personele lasten, dus materieel verandert er niks, alleen in de onderbouwing en de categorisering ervan. Uw vraag over motie 2958 ten laste van de post onvoorzien; die is er niet. Dat betreft een generieke post onvoorzien van € 2,5 miljoen per jaar, die met ingang van de begroting 2023 is ingevoerd. Dat is de verklaring waarom dat er staat. Uw open vraag was: 'Zijn er ook zaken in deze Voorjaarsnota die we niet terugzien in het coalitieakkoord?' Ongetwijfeld, want zowel het coalitieakkoord als het opstellen van de Voorjaarsnota; hoewel beleidsarm, dat zijn natuurlijk twee separaten processen, dus daar is geen interactie tussen en dat gaat straks als het goed is wel gebeuren als uw Staten over het coalitieakkoord gesproken hebben en daar een vertaling van gaat plaatsvinden naar de begroting. Als het goed is, zou u daar wel een relatie moeten gaan zien, maar dat is ook voor het tweede deel van deze vergadering, voorzitter. Dan de heer Zeedzen, die – dat merkte ik al op in zijn maidenspeech – een fijn oog heeft voor de financiën. Dank daarvoor. Overigens, voorzitter, is het misschien even goed om te melden dat het inhoudelijke antwoord op een aantal portefeuilles door de portefeuillehouders zelf wordt gegeven, dus ik ga de vragen beantwoorden die bij de portefeuille van ondergetekende passen. 'De stand van zaken rondom de Brightlands-campusen, hoe rapporteert u dat?' Nou, de Brightlands-campus is een zogenaamde Regeling Groot Project. Daar vallen ze onder. Wij hebben ook de Brightlands-rapportages afgelopen week vastgesteld in het College. Dat is eigenlijk een samengestelde rapportage voor alle vier de campusen, waarin ook de prestaties en niet alleen op financieel gebied zijn vastgelegd. Dat komt voor te liggen aan uw commissie. Dus wat dat betreft gaat dat via een RGP-rapportage. U had ook een vraag over in hoeverre de te verwachten kostenstijgingen van het personeel zijn meegenomen in de Voorjaarsnota. De cao 2023 is bijgesteld en die kostenstijgingen zijn verwerkt. In de nieuwe begroting, 2024, daar gaan we het later dit jaar met elkaar over hebben, zal de

verwachte loon- en prijsstijging in lijn met de meicirculaire van het Provinciefonds 2023 worden verwerkt. Dus dat even wat betreft de heer Zeedzen, maar u gaf zelf ook, en de heer Sol ook bij de jaarstukken, dat u ook nog wat beelden heeft die u ook graag met het College wil delen over hoe we in de toekomst met elkaar financiële rapportages gaan inrichten en u heeft daar ook heel goede suggesties voor aangereikt. Volgende week zal het College een brief vaststellen voor uw Staten, wat feitelijk een uitnodiging is, een open uitnodiging, om met elkaar daar het gesprek over te gaan voeren. Niet in commissieverband of in Statenverband, maar feitelijk met een benen-op-tafelsessie om eens een keer met elkaar te spreken over: ja, welke beelden leven er bij u, hoe kunnen we dingen beter doen, anders doen? Nogmaals, voor uw Staten, maar uiteindelijk ook voor de Limburger, want wat dat betreft is het belangrijk dat ook onze financiële stukken toegankelijk zijn, maar ook te begrijpen zijn voor iedereen. Dan kom ik bij de vragen van de heer Schyns uit. Hoe ziet het College de inzet van de immunisatiereserve in het licht van de motie die oproept tot indexatie? Ja, die motie is bij de Voorjaarsnota 2022 en bij de begroting 2023 afgelopen jaar reeds afgehandeld en de uitkomst daarvan is dat de reserve niet geïndexeerd kan worden. Kan het College de komende bijstelling van het accres en het risico nader duiden? De Staten zullen ook nog voor het reces een informerend stuk, de meicirculaire 2023, toegestuurd krijgen, voorzitter. Althans, de meicirculaire 2023 Provinciefonds. Daarin kunt u lezen wat die consequenties zijn. Dan kom ik bij mevrouw Berghorst. Ze heeft een opmerking/vraag gesteld over VDL Nedcar. Ik zou graag die beantwoording willen betrekken, voorzitter, bij de appreciatie van de motie van mevrouw Jetten over VDL Nedcar. Dan moet ik daar natuurlijk weer gelijk het nummer bij noemen van u, voorzitter. Dat is de motie 2980, 'Waarom niet?' We hebben natuurlijk in dit huis regelmatig met elkaar het gesprek over VDL Nedcar, binnen en buiten deze zaal. Ik heb denk ik een goed beeld van wat er leeft bij uw Staten als het gaat over dit onderwerp. Daar hebben we ook regelmatig met elkaar over gesproken, in de commissie, buiten de commissie, via de telefoon. Gisteren ook nog met mevrouw Jetten. Ik snap haar gevoel van ongemak. Dat wil ik hier zeggen. Dat gaat ook simultaan naar mevrouw Berghorst, want daar zit ook ongemak. We hebben daar gisteren uitgebreid over gesproken. Heel technisch bekeken: de motie 'Waarom niet?' gaan wij ten zeerste ontraden. Waarom? Als wij nog een keer een extra beoordelingsmoment voor de Staten inbouwen, op welke manier dan ook, dan brengt ons dat in een rechtspositie waar we niet in willen zitten. Dat heeft met name te maken met de positie van VDL Nedcar in dit geval. Ik ga het niet scherper maken, voorzitter, maar ik denk dat het zeer onverstandig is als we dat doen. Wat wel verstandig is om te doen met elkaar is een keer met elkaar het gesprek te voeren: wat is er nou gebeurd de afgelopen weken/maanden en wat staat er te gebeuren de komende weken/maanden? Daarbij ben ik zeer bereid – dat zullen we wel in de vertrouwelijkheid moeten doen – om met elkaar ongemak te delen, maar het ook met elkaar te hebben over: wat ligt er nu op tafel en hoe gaan we dat met elkaar behandelen naar de toekomst toe? Want ik ben het mevrouw Jetten eens, maar ook met mevrouw Berghorst: het is een traject wat al heel lang geleden in deze Staten is besloten. De wereld is in de tussentijd veranderd. Er is veel gebeurd op allerlei vlakken: geopolitiek, maar ook lokaal, maar ook provinciaal. Dat vergt ook wat dat betreft een nadere duiding tussen zowel een dagelijks bestuur als het algemeen bestuur, voorzitter. Ik ga afronden, want ik zie mevrouw Jetten op u afkomen.

De voorzitter: Nou, niet geheel op mij afkomen, maar op de interruptiemicrofoon. Ga uw gang.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Uiteraard willen wij niet de rechtspositie van de Provincie in gevaar brengen als u dat zegt en tegelijkertijd denk ik: definieer rond oktober 2022: wanneer houdt dit traject op? Ik noemde dat al. Het gaat maar door en het gaat maar door en het gaat maar door. Achteraf, ik zal daar nooit meer intrappen, denk ik ... 'Rond oktober '22', dat moet je specificeren. Het is morgen 1 juli. En het lijkt wel; we gaan net zo lang door tot het eindelijk bij wijze van spreken een contractje ... Ik blijf me hier heel erg ongemakkelijk bij voelen. Wat ik ook heel erg moeilijk vind is: ik snap die vertrouwelijkheid, ik snap die rechtspositie en tegelijkertijd: het gaat echt om tientallen miljoenen Limburgs geld waar je heel veel andere goede dingen mee kunt doen, misschien voor een deel een fonds voor de werknemers voor bijscholing of omscholing. Het is niet transparant naar de Limburgers toe. Ik worstel heel erg. Ja, dat is allemaal geen vraag, merk ik, maar hoe kunnen we dat veranderen en wanneer houdt het

traject op? Wanneer zeggen we: 'En nu is het een streep. Nu is het potjandorie acht maanden later, oktober '22, dit houdt op.'

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank u, voorzitter. Ja, deze gevoelens van ongemak ken ik. Die heeft u ook met mij gedeeld en daar ben ik ook gevoelig voor. Laat ik ook vooropstellen, voorzitter; dit is geen bewust spelletje van hide and seek, hè, ook niet tussen dagelijks bestuur en algemeen bestuur, want het is gewoon het opvolgen van afspraken die in het verleden gemaakt zijn. Daar hecht ik ook aan. U ook, weet ik. Dus we moeten niet afspraken gaan verbreken die we met elkaar gemaakt hebben. Maar wij konden nooit voorzien op de momenten dat we hier gesprekken over hebben gevoerd wat de tijdlijn uiteindelijk zou worden, waar we nu in zitten. Uw gevoel van doorschuiven leeft ook bij ons. Ik heb ook al een keer in een commissievergadering daarover gezegd dat ik net zoveel gevoel heb voor de argumenten van mevrouw Berghorst als het gaat over: het gaat uiteindelijk om de werknemers. Uiteindelijk gaat het om de werkgelegenheid. Uiteindelijk gaat het om een stukje toch ook wel industrie die ons dierbaar is die in Limburg moet blijven. Aan de andere kant wil je ook naar een punt toe dat er een besluit wordt genomen, wat het ook is. Nou, dat punt van besluit, dat naderen wij. Dat heb ik de vorige keer ook duidelijk proberen te verwoorden. Het rapport is ontvangen. Daar wordt nu naar gekeken in het College. Dat loopt naar een besluit toe. Maar ik wil heel graag een aanbieding doen, met name op het verzoek ook of feitelijk het aanbod van mevrouw Berghorst om voor dat moment gewoon met elkaar ... Dat moet in vertrouwelijkheid, want het gaat over bedrijfsvertrouwelijke gegevens, hè? VDL Nedcar heeft haar hele hebben en houwen op tafel gelegd bij een extern bedrijf. Dat kun je niet hier gewoon in de plenaire zaal met elkaar gaan behandelen. Dat gaat echt over bedrijfsvertrouwelijke gegevens. Daar zit de klem op. Uiteindelijk zullen we natuurlijk als er een besluit is genomen en we hebben dat gesprek met elkaar gehad; dan kan ik me zomaar voorstellen dat we er nog een keer een gesprek over hebben in deze zaal, over hoe dat nou tot stand is gekomen. Ik wil tegemoetkomen aan uw gevoel van ongemak en ik wil aan de andere kant de positie van de Provincie niet in gevaar brengen als het gaat om die rechtsonzekerheid. Daar was die opmerking over bedoeld. Ik wil dat ook niet te streng maken, want dan is het net of ik u daarmee de zaal uit wil bonjournen. Dat is zeker niet mijn intentie. Ik heb veel gevoel voor uw gevoel en van andere Statenleden die zeggen: 'Ja, ja, ja, maar wat speelt er nu allemaal?' Daar wil ik aan tegemoetkomen. Aan de andere kant wil ik zorgen dat – ik zeg het misschien wel populair – we geen brokken maken waar we achteraf ook spijt van krijgen. Uiteindelijk, het proces, maar ook die Limburger en die omgeving die u net zelf ... Ik wil niet dat we die daarmee tekortdoen.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor de Gedeputeerde zeggen: 'De go-no-gobepaling blijft gewoon bij GS en, weliswaar een beetje vertrouwelijk, maar die beslissing nemen wij en achteraf praten we dan over: hoe ging het proces?' Is mijn conclusie juist?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, in essentie, ja. Maar ik wil wel uw gevoelens van ongemak, die u heeft en die een aantal andere Statenleden ook aan mij kenbaar hebben gemaakt en die ik voor een deel ook zelf heb, wel kunnen adresseren. Ik ga daar niet verstopperij in spelen. Daar heb ik weinig behoefte aan. We kunnen ook op enig moment echt wel een keer het gesprek met elkaar voeren: hoe hebben dat nou met elkaar gedaan, hoe hebben we dat kunnen doen en gaan we dat ooit nog eens een keer zo met elkaar doen? Dat vind ik ook een hele zinvolle discussie, want daar zit ook een deel van uw ongemak. Ook bij mij trouwens. Maar dat is een andere discussie dan dat het gaat over het gevoel van: ja, maar wat gaat er nu gebeuren de komende weken?

De voorzitter: Mevrouw Jetten. Ja? De heer Franssen was.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Als we deze Voorjaarsnota bekijken – het wordt ook wel de kadernota genoemd – en we zien dan de financiële uitkomsten ervan, dan constateert LOKAAL-LIMBURG in feite dat de reserves voor de toekomst ietsjes afnemen, dat het begrotingsoverschot of dat wat vrij besteedbaar is geminimaliseerd wordt. Straks in '27 is er nog heel veel onduidelijkheid. Maar er worden ook in dezelfde Voorjaarsnota een aantal suggesties gedaan. Ik ben benieuwd hoe u aankijkt tegen de suggesties die in deze Voorjaarsnota naar voren worden gebracht.

De voorzitter: Mijnheer Franssen, zou ik even een punt van orde mogen maken? Ik had de indruk dat er nog vragen over VDL waren. Kunt u ermee instemmen dat we eerst het blokje VDL afmaken en dat we dan ... Ik heb de indruk dat uw vraag over iets anders gaat dan over VDL.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Die indruk is goed, voorzitter.

De voorzitter: Ja, dan heb ik u goed begrepen. Kunt u ermee instemmen dat we dit blok eerst afmaken?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja hoor. Ik ga even in de wacht staan.

De voorzitter: Dank voor uw bereidheid. Volgens mij stonden er twee mensen op voor het blokje VDL.

De heer Wolters Gregório: Ja, ik in ieder geval wel, voorzitter.

De voorzitter: Dan geef ik u daartoe de gelegenheid. Dank u wel, mijnheer Franssen.

De heer Wolters Gregório: Dank u wel. Ja, net een aantal collega's en de Gedeputeerde gehoord hebbende ... Ik weet niet of het een optie is. We spreken maandagavond de 10^e als Staten zelf met VDL en die vergadering duurt nog niet tot 23.00 uur, dus ik weet niet of we dat vertrouwelijke gesprek daaraan vast kunnen plakken, dat we niet twee keer voor hetzelfde onderwerp hoeven te komen? Ik weet niet of dat past.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik heb daar geen bezwaar tegen. Dat is natuurlijk altijd een agendakwestie en dan gaat het College nooit in de positie van uzelf staan, maar ik denk dat we dat zeker met de Griffie moeten bespreken. Wat mij betreft geen probleem.

De voorzitter: We zullen de Griffie verzoeken om dit te polsen bij alle anderen, of dat een optie is. Mevrouw Plusquin, het ging ook over VDL?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, mevrouw Jetten geeft hier zojuist aan dat ze dit trucje nooit meer met zich zal laten uithalen, althans dat gaat ze proberen te voorkomen, zo'n toezegging van 'rond oktober 2022'. Hoe reageert het College daarop, voorzitter? Door over gevoelens van ongemak te spreken bij mevrouw Jetten. Ik vind het echt aanstootgevend. Ik wil aan de Gedeputeerde vragen: wat er gebeurd is en wat er net gebeurd is in dit debat, is dat nu de open bestuurscultuur die dit College zegt na te streven? Ik had er graag een reactie op, een concrete toezegging aan mevrouw Jetten en een ook zoveel mogelijk in de openbaarheid. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, voorzitter, ik heb het woord 'trucjes' volgens mij nooit in de mond genomen. Dat doe ik ook niet. We zitten hier als serieuze partij met elkaar te spreken over een grote investering voor deze provincie, die een aantal jaar geleden met elkaar is afgesproken in een proces. En ja, daar kunnen ook

partijen natuurlijk rechten aan ontleen. In dit geval is een private overeenkomst getekend. Ik waak ervoor om uw Staten erop te attenderen dat dat mogelijk consequenties kan hebben. Dat heeft niks te maken met trucjes. Dat heeft ook niks te maken met openbaar/niet openbaar. We hebben hier te maken met een zwaar proces van een partij, die zijn hele hebben en houwen op tafel heeft gelegd. Ja, dat gaat niet goed met de openbaarheid, om dat allemaal hier neer te leggen. Ik snap die gevoelens van ongemak en ik heb daar ook met mevrouw Jetten en met een aantal andere Statenleden over gesproken, dus ...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, mag ik even onderbreken?

De voorzitter: Nee, nee, nee, nee, nee, nee, nee. De Gedeputeerde maakt even de zin af.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dus ik kan me niet herinneren dat we het hier over trucjes hebben gehad of niet openbaar of niet transparant willen zijn. Ik zie die link niet, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, mevrouw Jetten heeft het net zo genoemd, omdat de schijn is gewekt van een concrete toezegging van go/no go in oktober 2022, maar wat er gezegd was is dus 'rondom oktober'. Nou met heel veel fantasie kan dat nu nog rondom oktober zijn. Dat is waar ik aanstoot aan neem, omdat de Gedeputeerde het dan gaat hebben over de gevoelens van mevrouw Jetten. Nee, mevrouw Jetten zegt volgens mij van: 'Ik ben in het ootje genomen door een niet-concrete toezegging.' Ik vind het dan gewoon echt ongepast dat er dan over gevoelens van ongemak van mevrouw Jetten wordt gesproken. Ik vind dat de Gedeputeerde dan gewoon een concrete toezegging kan doen en kan reflecteren op die opmerking van mevrouw Jetten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, zoals mevrouw Plusquin haar woorden kiest, kies ik de mijne en ik herken me niet in het verhaal zoals mevrouw Plusquin het hier voorlegt. Ik heb contacten met mevrouw Jetten gehad hierover en ik heb goed gehoord wat zij gezegd heeft. Ik geef daar mijn eigen vertaling aan. Mocht mevrouw Jetten daar aanstoot aan nemen, aan de manier waarop ik dat vertaal, dan hoor ik dat graag van haar.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik neem er aanstoot aan. Mijn vraag is niet beantwoord, of deze manier van toezeggingen geven, schijntoezeggingen, past bij de open bestuurscultuur. Dat is de vraag. Passen dit soort trucjes, zoals dat gezegd wordt, dus niet-concrete toezeggingen doen, de schijn van een toezegging doen en daarna het gooien op iemand zijn gevoelens, nu bij de open bestuurscultuur?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, hier worden allerlei kwalificaties aan mij toegedicht, waar ik totaal niet achter sta. Laat ik het daar maar even bij houden.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou, geen antwoord dus.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mijnheer Franssen. Nogmaals dank dat het even zo kon. Aan u het woord. Wellicht is het slim om gewoon even vooraan te beginnen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat is goed. Dat is goed, voorzitter. Dat is ook makkelijk voor de Deputé. Dan heeft hij natuurlijk even kunnen nadenken. Daar ga ik van uit, hè? Maar in ieder geval, als je die Voorjaarsnota of kadernota bekijkt, dan zie je natuurlijk dat die beleidsarm is, maar daarnaast zie je een

verloop van de reserves. Je ziet op een gegeven moment het begrotingsoverschot, een doorkijk naar de jaren toe. Nou, er worden een aantal suggesties benoemd. Ik zou graag van u weten als nieuwe Deputé Financiën, hoe u daar in feite – er worden twee c.q. drie suggesties in de Voorjaarsnota aangegeven – tegenover staat.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik kan even helpen met de suggesties die erin staan, maar ik ga ervan uit dat die bij u bekend zijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik heb ook nog het inzicht dat ik natuurlijk onderdeel was van het College wat deze Voorjaarsnota ook heeft vastgesteld, onder bezielende leiding van uw Gedeputeerde, waar u terecht heel veel lovende woorden over heeft. Ja, het gaat natuurlijk over: waar gaan we in de toekomst ons op richten als we het hebben over nieuw beleid? Waar gaan we die middelen vandaan halen? Dan denk ik bijvoorbeeld aan Europa, dat we daar meer inzet op gaan plegen. Als ik denk aan het Rijk, dat we meer middelen vanuit de centrale overheid gaan werven om ervoor te zorgen dat we het beleid wat we hier voor onze Limburgers willen inzetten gaan inzetten. Het antwoord is volmondig 'ja'. Dat we ook heel goed kijken naar wat nut en noodzaak is. Dat wordt voor een deel ingekleurd door het coalitieakkoord. Dat is een beleidsvoornemen van de nieuwe coalitiepartijen. Maar als dat de suggesties zijn die u bedoelt, waar ook de heer Roest destijds over heeft gesproken met ons, dan is daar het antwoord volmondig 'ja' op. Maar u gaat mij helpen, dat zie ik al.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Helemaal helder. Dan moet ik toch mijn vraag concretiseren. Ik bedank u wel voor de prettige uitleg die u al naar uw inzicht gaf. In dit document wordt onder meer voorgesteld om iets te doen met de immunisatiereserve. Er wordt ook onder meer voorgesteld iets te doen eventueel voor de toekomst met de opcenten. Daar zou ik graag uw mening over hebben.

Gedeputeerde Satijn: Ja, inderdaad. In de Voorjaarsnota is daar natuurlijk gewag van gemaakt. Dan past mij nu enige bescheidenheid, omdat we natuurlijk zo meteen een gesprek hebben over het coalitieakkoord, Dan gaat u vast en zeker ook het gesprek aan met de partijen die op deze thema's ook voorstellen indienen. Dus ik zou zeggen: dat moeten we vooral ook bij het volgende blokje met elkaar gaan bespreken, want dat is een andere lijn dan de suggesties die in de Voorjaarsnota staan.

De voorzitter: Tot slot, de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik wil eigenlijk toch niet mijn laatste termijn, maar eigenlijk de vorige termijn, want u geeft geen concreet antwoord ... Het is makkelijk, het antwoord wat u geeft. In uw positie zou ik dat ook proberen te verschuiven. We hebben het nu over de Voorjaarsnota en de kadernota. Daar heb ik gewoon van u als verantwoordelijk financieel Deputé nu graag een antwoord op.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Het wordt heel technisch, maar in die zin is de Voorjaarsnota destijds vastgesteld en sta ik achter die Voorjaarsnota, maar we krijgen straks een debat tussen coalitiepartijen die ook een coalitieakkoord hebben gesloten. Daarin staan voorstellen opgenomen die afwijken van de lijn die hierin staat. Ik snap heel goed wat u probeert te bewerkstelligen bij mij, maar we zullen ons hebben te conformeren uiteindelijk aan datgene wat in het coalitieakkoord wordt besproken met elkaar en daar ook in wordt besloten. Dat zullen we moeten doorvertalen in de nieuwe financiële werkelijkheid van dat moment en

dat zou afwijkend kunnen zijn – ik probeer het even voorzichtig te formuleren – van datgene wat hier in de Voorjaarsnota staat. Dan heeft u daar waarschijnlijk een terechte opmerking over, dat dat zo is.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik was bij de appreciatie aangekomen. Er was in eerste instantie natuurlijk de vraag van mevrouw Berghorst over de bijpraatsessie. Ik hoop dat dat in die zin zo voldoende beantwoord is. Daarbij ook de appreciatie van de motie van mevrouw Jetten. Dan hebben we nog de motie 2981 'Goed werkgeverschap'. Hier wordt natuurlijk geen beroep gedaan op GS als werkgever, maar als GS, de Provincie als partner in de Limburgse samenleving, subsidieverstrekker. In het aangescherpte aanbestedingsbeleid zijn we voorwaardenscheppend op aspecten als social return on investment, duurzaamheid, et cetera, et cetera. We hebben voorwaarden die ook eventueel in subsidieregelingen opgenomen kunnen worden, waarop we eigenlijk een rol kunnen spelen in de afhandeling van de individuele subsidieaanvragen, die ook raken aan de onderwerpen die u zojuist aangeeft. Dus we hebben al instrumentarium waarmee we dat kunnen doen. We hebben natuurlijk als Provincie, als lid van de werkgeversorganisatie, van de IPO, ook invloed op de arbeidsvoorwaarden voor het personeel werkzaam in onze sector. Maar we hebben geen directe invloed natuurlijk op andere sectoren om ons heen, hè? Dus we kunnen wel bepalen wat er gebeurt bij wijze van spreken in Provinciehuizen, maar niet in de huizen daarbuiten, dus om die reden zou ik de motie moeten ontraden. Dan heb ik nog de motie van de heer Schyns, 2971. 'Elke Limburger telt, maar elke euro ook.' Met de titel van die motie is het College het op zich wel heel erg eens en daar houdt het dan ook wel een beetje mee op. De appreciatie is dat in het coalitieakkoord – dat gaan we nog met elkaar bespreken – op voorhand wordt aangegeven welke middelen wij pogen in te zetten. Dat zal eerst middels de begroting 2024 – dus dat gaan we in het najaar met elkaar bespreken – moeten worden vastgesteld en daarna geldt ook nog de financiële verordening. Dat betekent dat wij voor de inzet van de programmareserves, waar ook de intensiveringsmiddelen landen, bij u terug moeten komen. Dus we komen te allen tijde terug bij de Staten en dus ook bij de heer Schyns, maar de appreciatie is ontraden.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde Satijn. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Tja, daar sta je dan. Goed, ik ga proberen de moties die ingediend zijn te behandelen. Ik ga proberen daar ook een duidelijk antwoord op te geven. Ja, ik ga ervan uit dat als jullie vragen hebben, dat jullie me dat gaan zeggen. Sommige dingen ga ik oplezen, omdat die te technisch zijn om me in korte tijd eigen te maken. Maar ik begin met de motie 2972, 'Dierenwelzijn inbouwen in het LPLG'. Een vraag van GroenLinks en de Partij voor de Dieren. Ja, we hebben de commissievergadering gehad, jongstleden. Daar is dat ook aan bod geweest. Sorry? Sorry, voorzitter.

De voorzitter: Ga door. Geen debat vanuit de banken. Gaat u door met de beantwoording.

Gedeputeerde Faassen: Voorzitter, ja, er is ook een commissievergadering geweest een aantal weken geleden, waar ik als gast aanwezig mocht zijn. Daar is dit onderwerp ook aan de orde gekomen. Daar is één toezegging gedaan en dat is dat de Dierenbescherming ook aanwezig zou zijn in de tweede ring. Ja, dat zal ik ook voortzetten als Gedeputeerde. Dat is toen ook gevraagd. Dus in die zin zal de Dierenbescherming ook aangesloten zijn. Om dat op dit moment een onderdeel te maken van het LPLG, om aan te geven ... Het LPLG, het concept, is vanmorgen verstuurd naar de minister, dus dat is keurig voor 1 juli verstuurd. Om dit nu op dit moment in het LPLG nog te verweven; ik denk dat we beter kunnen wachten. Volgens mij komt er een brief in oktober van de minister, waar dit ook aan de orde komt. Dan gaan we kijken wat de landelijke richtlijnen daarvoor worden, maar om ze nu in het LPLG van Limburg zelf in te te weven, dat is wat mij betreft te vroeg. Ik wil die motie dan ook ontraden, want ik vind het een Rijkstaak. Ja? Dan hebben we de motie 'Uitvoeren natuurprogramma'.

De voorzitter: Ik zie dat er toch nog een vraag over de eerste appreciatie is.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik weet niet of ik het goed gehoord heb, maar volgens mij werd er uit het publiek door u geroepen toen de heer Gabriëls zei van 'ik zet de Dierenbescherming in die tweede ring', toen werd volgens mij door u geroepen: 'Dan gooi ik ze eruit.' Klopt dat?

Gedeputeerde Faassen: Nou, ik ga geen antwoord geven, voorzitter, op wat ik als publiek persoon in een vergadering gezegd zou hebben. Er worden mij woorden in de mond gelegd. Ik praat hier namens GS en dit is mijn antwoord namens GS. Dus ik ga echt niet in op uw vraag en insinuatie.

De voorzitter: Dat is het enige zuivere antwoord. We gaan het niet op de persoon spelen. Het antwoord ... Ik ben aan het woord. Het antwoord van het College is helder. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja. Ik heb de vraag: als de Dierenbescherming in die tweede ring zit ... Dat betekent dan dat ze alleen nog maar op vaststaande stukken kunnen reageren.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, klopt.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Wij zullen onze motie dan indienen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Faassen: De motie 2977, voorzitter, van GroenLinks. Dat is een technische vraag om te kijken hoe we inzichtelijk krijgen hoe de budgetten voor de uitvoering van het natuurprogramma ... Ik ga daar gewoon voorlezen wat mij gezegd is. Het is mogelijk om voor de begroting van 2024 dit inzichtelijk te maken en te kijken welke budgetten waaraan uit worden gegeven. Dat volgt dus nog. De programmaliijn 1, robuuste natuur, wordt gefinancierd met Rijksmiddelen, verkregen via afspraken uit het Natuurpact, het nationale natuurprogramma stuk 1 en op termijn het NPLG, Nationaal Programma Landelijk Gebied en het Transitiefonds stuk 2. Dus dat volgt nog. Voor programmaliijn 2, natuurinclusieve samenleving, en programmaliijn 3, Limburgers voor groen, zijn nog geen landelijke middelen bekend en dus afhankelijk van de inzet van eigen provinciale middelen. Daarvoor hebben we volgens mij een deelbegroting die we kunnen inzetten, volgens mij, als ik het goed weet, € 1 miljoen, die gaan we daar dan ook voor gebruiken. Ja, u vraagt om een terugkoppeling. Ik denk dat dat nog komt. Welke koppelkansen zijn er met regiodeals en andere? Ja, dat is denk ik ook een onderdeel van onze coalitie, dat we kijken hoe we middelen kunnen krijgen, Rijksmiddelen of anders, die we dan ook gemeenschappelijk en collectief kunnen inzetten. Dat is eigenlijk het doel ook met de regiodeals.

De voorzitter: En uw appreciatie voor deze motie is dan?

Gedeputeerde Faassen: Dat is een goede vraag. Oordeel Staten.

De voorzitter: Oordeel Staten. Ik help even mee. Oordeel Staten. Dat is dus een positieve reactie.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Even voor de duidelijkheid, want u was een deel niet te verstaan: u heeft het nu alleen over motie 2977. Die andere komen nu. U noemde ...

Gedeputeerde Staten: Nee, dit was 2972 volgens mij. 2977.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): En dat is oordeel Staten. Ja, sorry.

Gedeputeerde Faassen: Dan hebben we motie 2978, 'Geld in het kader van het Natuurpact alleen inzetten voor dat doel.' Ja, als ik het goed begrijp is het geld dat we van de overheid krijgen; dat kunnen we op verschillende manieren inzetten en dat zullen we echt naderhand pas gaan delen met de Staten, hoe we dat gaan doen. Ik vind het nou nog wat vroeg om me daarop vast te leggen op een of andere manier, voorzitter, dus ik zou willen zeggen: vertrouw ons erop dat we dat goed gaan doen en wij komen daarop terug. Wij zeggen daar dan ook van, als ik hem zo goed begrepen heb: oordeel Staten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Oké. Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag, want als u zegt 'vertrouw ons erop'; in het verleden is juist gebleken dat het geld dat echt bestemd was voor robuuste natuur anders gebruikt werd en daarom vind ik 'vertrouw ons daarop' echt te vrijblijvend, dus ik zou hier toch een scherpere toezegging op willen hebben. Dat geld is echt daadwerkelijk daarvoor bedoeld, voor die robuuste natuur, en wat wij willen is dat dat ook echt daarvoor wordt ingezet. Dat is wat wij beogen met deze motie.

Gedeputeerde Faassen: Ik snap uw vraag. Toen ik zei 'vertrouw ons', dacht ik: die komt terug. Dat was me al duidelijk. Maar nogmaals, we gaan dat eerst inrichten, kijken of we ook die middelen van de Rijksoverheid krijgen en we zullen dan ook bij u terugkomen, hoe we ze gaan inzetten. Laten we het dan beoordelen.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dan heb ik een vervolgvraag. Als u zegt 'we komen bij u terug' is dat dan sonderend of hebben wij beslisbevoegdheid? Dat zou een vervolgvraag zijn.

Gedeputeerde Faassen: Dat vind ik een goede vraag. Daarop weet ik het antwoord niet.

De voorzitter: Ik wel. De Staten hebben budgetbevoegdheid, dus die gaan er altijd over.

Gedeputeerde Faassen: Dank u wel, voorzitter. Goed, dan gaan we naar de volgende motie. Waarom zoveel de eerste keer? Maar goed. 'Intensiveren middelen natuur.' Dat is een aangepaste motie geworden heb ik gezien. Daar kunnen we een heel stuk in meegaan, omdat het laatste stukje verdwenen is. Met name die eerste drie bullets gaan we inzichtelijk maken en die gaan we ook met jullie delen, want ik vind dat een terechte vraag. Ik ben daar zelf ook in geïnteresseerd, hoe dat zit, dus dat gaan we doen. Het laatste stuk; ja, er zijn natuurlijk al een aantal middelen structureel ingezet door de vorige coalities, die gewoon structureel vaststaan. Dat zijn ... Ik vond het trouwens redelijke bedragen. We zullen dan terugkomen over hoe we dat gaan doen met de middelen die we nu gaan krijgen. Is dat ... Voorzitter?

De voorzitter: Dat betekent een appreciatie van ...

Gedeputeerde Faassen: Nou, hij is van ontraden naar oordeel Staten gegaan, omdat het laatste stuk eruit was.

De voorzitter: Dus het is oordeel Staten.

Gedeputeerde Faassen: Ja.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik dacht: ik heb een toezegging naar oordeel Staten, dan dien ik de motie in. Dank u wel.

Gedeputeerde Faassen: Goed. Dan hebben we nog 'Dwingend instrument', 2984. Ja, dat is altijd een onderwerp dat natuurlijk gevoelig ligt, ook bij de coalitie, zal ik maar zeggen.

De voorzitter: Ik kijk even of die nu is ingediend. Dat is volgens mij een motie die bedoeld is voor het debat hierna. Hij is hier niet ingediend en niet voorgelezen, dus die moet nog formeel worden ingediend. Hij is wel rondgestuurd, maar dat is wat anders dan indienen. Dus ik neem aan dat mevrouw Jetten die motie, 84, bij het debat straks zal indienen en daar ook zal bespreken. Dan heb ik toch goed opgelet.

Gedeputeerde Faassen: Prima. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dat was het voor u? Ja.

Gedeputeerde Faassen: Wat mij betreft. Of ik moet iets vergeten zijn, wat ik wel bij me had moeten hebben, maar dat hoor ik dan nog. Prima.

De voorzitter: Dat komt dan vanzelf. Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter, en ook dank aan de Staten voor de gestelde vragen. Ik heb een hele hoop moties voorbij zien komen. Als ik me niet vergis, is alles wat mijn portefeuille raakt pas voor het debat vanmiddag, dus ik heb eigenlijk maar twee vragen genoteerd vanuit de fractie van de BBB en vanuit mevrouw Jenneskens van D66. De heer Zeedzen vraagt naar de stand van zaken van de Omgevingswet, wat daar allemaal op loopt in dit huis. Nou, 14 maart is de Omgevingswet aangenomen door de Eerste Kamer. Die zal dus op 1 januari aankomend jaar in werking treden. Welke acties vinden er dan plaats allemaal vanuit dit huis? Nou, ondertussen is de Provinciale Omgevingsvisie, de POVI, Omgevingswet-proof gemaakt. De omgevingsverordening is inmiddels Omgevingswet-proof gemaakt. Verder gaat op dit moment de aandacht vanuit dit huis uit naar de inrichting van de werkprocessen, het opleiden van de medewerkers, hen bekendmaken met de nieuwe systematiek en dat soort zaken. Dus ik hoop dat daarmee uw vraag over de Omgevingswet beantwoord is. Dan kom ik bij de vraag van mevrouw Jenneskens ten aanzien van de groene schoolpleinen, de regeling die daar nu loopt en die inderdaad afloopt. Er is op 24 maart nog door voormalig Gedeputeerde Gabriëls een mededeling portefeuillehouder aan de Staten gestuurd. Daarin bent u toen geïnformeerd dat er in totaal 42 aanvragen zijn ingediend, maar dat met die aanvragen voor in totaal € 853.000 het budgetplafond van € 726.000 was overschreden. Inmiddels is bekeken welke aanvragen die er lagen passen binnen de criteria van de bestaande regeling. Dat is bekeken. Dat is beoordeeld. Inmiddels is het plafond ook opgehoogd, op 13 juni jl., zodat alle bestaande aanvragen in ieder geval gehonoreerd kunnen worden. Dat gaat dan om een totaal van € 817.000. Uw vraag was: 'Wat doet u met aanvragen die dan na vandaag binnenkomen?' Tenminste, ik neem aan dat uw vraag ook zo bedoeld is. Ik zeg u bij deze toe dat wij gaan kijken hoe we binnen het voorstel van het leefbaarheidsfonds; ik zit daar aanstaande maandag voor het eerst samen met de ambtelijke organisatie om te kijken hoe we dat kunnen doen en op welke termijn. Maar ik ga mijn best doen om in ieder geval dit jaar dan nog met een voorstel te komen en dan nemen we dit daar ook zeker in mee, hoe we dat een plek geven. Ik hoop dat daarmee uw vraag beantwoord is. Dat waren volgens mij de vragen voor mij, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Theuns. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. We hebben nog 40 minuten op de klok. Dat gaat redelijk voorspoedig. Dank aan de Staten. Het is toch vreemd om in een andere setting hier te staan. Dat is toch ook wel weer bijzonder. Ik zag drie vragen voorbijkomen van de heer Zeedzen in ieder geval, die gingen over infrastructuur. Twee heb ik gecombineerd in de vraag ... In ieder geval, die gingen over het IPML en het risico inderdaad van de stijgende prijzen, met name ook voor infraprojecten. Gelukkig heeft de Staten in 2020 al een systeem ingeregeld waardoor tegenvallers en stijgende prijzen opgevangen kunnen worden, in ieder geval binnen het IPML en de systematiek die we daarin hanteren. In Q3 krijgt u daar een complete infosessie over, om ook inzichtelijk te maken hoe die systematiek werkt, hoe die risico's worden opgevangen en dan wordt dat beeld ook een stuk completer, ook voor de Staten, want het gaat over een

enorme portefeuille met heel veel geld en ik snap dat u daar in control wil zijn. De toelichting volgt dan en in dat proces van het IPML wordt u continu betrokken, dus ik hoop dat u de vinger aan de pols kunt blijven houden in de komende jaren. De andere vraag: de Maaslijn, een dossier wat iedereen natuurlijk bezighoudt. Voor het College geldt heel duidelijk; er is een motie ingediend die gezegd heeft: 'De Staten gaan niet meer geld betalen dan waarvoor we nu al aan de lat staan.' Dat is een gesprek wat we met het Rijk gaan voeren en dat gesprek gaat dit College ook van harte aan met de staatssecretaris. De staatssecretaris heeft echter wel aangegeven dat we eerst de aanbesteding afwachten voordat we het gesprek gaan hebben over de financiële situatie, want zij wil eerst de inzichten hebben over de exacte verdeling van de gelden en daarna kunnen we dat gesprek hebben. Dat gaat in de komende maanden ergens plaatsvinden. De vraag is nog even precies wanneer. Dan LOKAAL-LIMBURG met een vraag over de internationale verbindingen via de trein. Heeft het College daar aandacht voor en gaat ze daarmee aan de slag? Het antwoord daarop is 'ja'. Ik zag in mijn agenda dat ik volgende week al overleg heb met het ministerie over deze onderwerpen, in dit geval specifiek over de trein richting Aken, maar ook die andere internationale verbindingen hebben onze volle aandacht. U kunt erop rekenen dat wij ons best gaan doen om dat zo goed en zo voorspoedig mogelijk te realiseren.

De voorzitter: Ondanks deze aardige toezeggingen levert dat toch nog een vraag op.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat is meer een feitelijke constatering uit mijn agenda, voorzitter.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij om te horen dat u al een afspraak heeft en dat het op de agenda staat. Ik wil eigenlijk u gewoon even nog iets meegeven. U weet waarschijnlijk ook dat Aken; daar is een universiteit en daar hebben ze ook plekken te weinig. Er wordt opvang onder meer gegeven al in Vaals en in Parkstad is men nu bezig. Vandaar zou ik u deze wetenschap ook willen meegeven. Eventueel komt er nog een kleine vestiging vanuit de universiteit in de regio Parkstad. Daarvoor is het uiterst belangrijk dat die verbinding zo snel mogelijk door middel van uw inzet gerealiseerd kan worden.

De voorzitter: Niet echt een vraag, maar een goedbedoeld advies om mee te nemen.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dat gaan we zeker doen, voorzitter, natuurlijk. Dank aan de heer Franssen. Dat brengt mij indirect ook meteen bij de moties en dus weer bij LOKAAL-LIMBURG, bij de moeite die de heer Peters erin gestoken heeft om een grote frustratie van veel Limburgers onder de aandacht te brengen, namelijk zwerfafval langs provinciale wegen. Het is een heel constructief voorstel van de heer Peters. We hebben even kritisch gekeken naar de opdracht die erin zit. In de eerste plaats, we gaan in het najaar aan de slag met de Nota Kapitaalgoederen. Daarin zit onder andere de manier waarop wij onze provinciale wegen schoonhouden. Daar staat op dit moment al een budget voor, maar we gaan inventariseren of er meer geld nodig is en we gaan kijken of we ook kunnen bewegen richting datgene wat de heer Peters wil, namelijk schonere wegen en daarmee aan de slag gaan. Daarnaast is er een vraag om te kijken naar de handhavingskant die nodig is om mensen in ieder geval de goede kant uit te bewegen. Wij staan niet aan de lat van die handhaving langs die provinciale wegen. Dat blijft een taak van enerzijds gemeenten, anderzijds politie. Maar we kunnen wel proberen een extra positieve zet in de goede richting te geven. Met de kanttekening dat we het wel hebben over klein zwerfafval en niet over complete bankstellen en dumpingen in dit geval, kan ik zeggen dat het oordeel Staten is, deze motie, en dat we er alles aan zullen doen om dit de goede kant uit te bewegen, zoals LOKAAL-LIMBURG dat enthousiast aangeeft. Dit is de dag waar ik naar uitgekeken heb.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst, ga uw gang.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Geen zorgen, mijnheer Kuntzelaers. Ik wil een punt van orde maken. Deze motie is volgens mij niet ingediend.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Jawel.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Bij de Voorjaarsnota of bij het coalitieakkoord?

De voorzitter: Nee, hij is door de heer Franssen ... Die kwam nog terugrennen.

Gedeputeerde Kuntzelaers: In tweede instantie.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Oké. Dan is het goed.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat was het boemerangmoment van de heer Franssen. Hij ging en hij kwam weer terug.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ook nog een korte vraag. Kijk, op zich is het natuurlijk een sympathieke motie, maar in het dictum staat ook een aantal dingen. Gaat u echt ieder half jaar PS daarover informeren? Is het niet belangrijker dat de VNG die lobby gaat voeren over boetes, het innen van boetes en de hoogte van boetes? Zoals u het verwoordt, ben ik het er helemaal mee eens, dus voor wat betreft vuile provinciale wegen moet het gewoon op orde zijn en daar zult u ook voor staan, maar deze motie gaat eigenlijk verder. Graag nog een toelichting.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel. Goed luisterend naar wat de heer Nijskens hier zegt: voor ons geldt: wij kaarten dit aan. Inderdaad, wij zijn niet in eerste instantie de leidende partij in dit geval om die lobby op gang te trekken. Wij kunnen wel via IPO-verband een aanzet geven, maar in principe ligt die bal hoofdzakelijk bij de gemeenten. Wij gaan ons best doen om in de richting mee te bewegen, zoals de heer Peters dat zegt, en wij proberen ook echt constructief mee te denken. Dus de echte kansen, die gaan we in het najaar proberen te grijpen in de nota die voor komt te liggen in de Staten ook en in de lobby gaan we ons best doen. Op die manier interpreterend is het oordeel Staten. Ik hoop dat de heer Peters daar intens gelukkig mee is.

De voorzitter: Gaat u verder. Nee, nog niet helemaal. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Dank u wel ook Deputé voor de prettige uitleg en de verbijzondering. Maar ik wil even naar de heer Nijskens toe, naar aanleiding van zijn vraag, en misschien dus ook gelijktijdig naar de Deputé. Kunt u ermee instemmen als wij de bullet 'zelf de boete opleggen, past bij de autonomie die de overheid predikt richting provincies' eruit halen? Ik merk dat bij de VVD daar eigenlijk het probleem zit en ik merk ook dat er bij de VVD en bij de Deputé in feite een positieve insteek is ten aanzien van het zwerfvuil en dat dat eigenlijk aangepakt dient te worden. Dat constateer ik. Als ik dat voorstel naar u lanceer, dan ga ik ervan uit, eventueel, dat u hem niet kunt ontraden, maar aanraden, als ik u woorden goed begrepen heb. Dan hoop ik dat de VVD er ook mee kan instemmen. Dan wil ik het voorstel doen, via u voorzitter, en via de Deputé aansprekend de VVD, om deze motie dan zo te wijzigen.

De voorzitter: Ik geef de heer Nijskens daar graag de gelegenheid toe.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, op zich ben ik niet tegen die boete, maar het ging mij erom: de gemeenten moeten die lobby voeren en niet zozeer wij als Provincie. Dus u mag het gerust laten staan en

wij overwogen even en waarschijnlijk gaan we hem gewoon steunen, maar met de opmerking erbij dat die eigenlijk iets verdergaat dan wat ons lief is.

De voorzitter: Dan constateer ik, mijnheer Franssen, dat hij niet wordt aangepast en dat er geen gewijzigde motie komt. Dat is niet via de microfoon, maar het is helder. Ja. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Nou, voorzitter, met dit interessante intermezzo hier en met de manier waarop wij als Collegeleden hopen dat we in de komende periode dus daar iets positiefs van kunnen maken, verder met positief nieuws. De motie 2969 van de heer Schyns over de schutterijen en de poging die wij gaan doen om in Europa die uitzondering mee te realiseren: wij omarmen dat van ganser harte en wij laten het uiteraard oordeel Staten, maar met een liefdevolle positieve ondertoon daaronder. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Van Caldenberg.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dat zou ik wel moeten redden, 33 minuten in ieder geval, voorzitter. Van harte welkom, ook aan de heer Schyns. We hebben elkaar vorige week niet gezien en dan word je verblijd op de eerste dag dat je elkaar ziet met een motie. Dat is de motie 2970, waarvoor dank. Dat is overigens iets anders dan dat ik ga zeggen dat ik hem ga overnemen, want ik zal de motie gaan ontraden. Dat heeft enerzijds te maken met het beeld wat u schetst, dat we terughoudend of verwachtend zouden zijn in de Provincie ten aanzien van kernenergie. Dat is een beeld wat ik na vier dagen eerlijk gezegd nog niet herken. Als ik zie wat er allemaal gebeurt in de organisatie en met gemeenten, dan is men hard aan de slag. Dan zie ik dat we volop bezig zijn met gemeenten gesprekken te voeren, workshops te organiseren en dat men ook voornemens is om in ieder geval aan het einde van het jaar een voortgangsrapportage naar uw Staten te laten komen waar we mee aan de slag kunnen. Als ik dan wel ga kijken naar het dictum van de motie, dan gaat hij veel verder dan het coalitieakkoord. Dat is uiteindelijk ook datgene wat leidend is voor het College, dus daarom ontraden we hem. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik tot slot ... Mevrouw Demollin, geen vragen in uw richting. Dan zijn wij daarmee aan het einde van de beraadslaging. Dan kijk ik even naar de heer Nijskens – die had een verzoek aangekondigd – of er behoefte is aan een korte tweede termijn om de moties van commentaar te voorzien.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, ik had het u net al inderdaad gevraagd, een punt van de orde om toch nog een tweede termijn te doen om een reactie te geven over de hele rij moties. Ja, ik was net eerste spreker, dus ik kon helemaal niet reageren.

De voorzitter: En ik had al aangekondigd dat ik voornemens was om dat te honoreren, maar dan louter en alleen even dat iedereen die dat wil de gelegenheid krijgt om even kort te reageren op de ingediende moties. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, het lijkt me dan wel verstandig om even kort te schorsen, want er zijn een boel moties ingediend die door een deel van de partijen niet gezien is en daar wil ik eerst even goed over kunnen nadenken.

De voorzitter: Hoelang denkt u daar dadelijk voor nodig te hebben?

Mevrouw Berghorst (PvdA): 20 minuten?

De voorzitter: Hoeveel?

Mevrouw Berghorst (PvdA): 20?

De voorzitter: 20. De heer Claassen?

De heer Claassen (PVV): Nou, ik herinner mij dat we daar ooit met elkaar over gesproken hebben, ook in het Presidium, om vooral niet in te gaan op al die moties. Dat kost heel veel tijd. Dat hebben we toen ook met elkaar hier afgesproken en nu wordt er ruimte geclaimd om weer die moties te gaan bespreken. Dat druist in tegen eerdere afspraken, dus ik zou toch echt de oproep willen doen aan elkaar: we zien bij de stemming wel of bij een stemverklaring wat en waarom.

Mevrouw Jenneskens [D66]: Voorzitter, ik wil me hartgrondig aansluiten bij collega Claassen voor deze ene keer.

De heer Claassen (PVV): Deze ene keer?

De voorzitter: Even voor de zuiverheid. Het is een ordevoorstel, dus het is terecht dat u daar met elkaar op reageert en daar samen een besluit over neemt. Overigens, het klopt dat daar eerder met elkaar over gesproken is en dat we het daar er met elkaar over gehad hebben om dat zo te doen, zoals de heer Claassen dat gezegd heeft. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik durf het dadelijk niet te zeggen, want dadelijk komt hij weer aanstormen, maar ik ben het dus ook met de heer Claassen eens, ja.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ook eens met het voorstel van de heer Claassen.

De voorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik heb even een andere vraag nog aan de heer Van Caldenberg ten aanzien van zijn ...

De voorzitter: Die was te vroeg weggelopen. Dan gaan we dat zo nog even rechtzetten. Ja, het ging ook inderdaad heel snel. Met het wennen met elkaar zal ik daar één keer voorzichtig mee omgaan. Maar ik maak wel eerst even het ordepunt af van de heer Nijskens. Mevrouw Jetten. Ik herhaal het maar even door de microfoon. Ook de GroenLinks-fractie is het eens met de heer Claassen. De heer Schyns op dat punt. Ja, ja, ja. Nee, ik had het al gezien. Ik vroeg even aan de heer Schyns of die daarop wilde reageren. Dat is niet het geval. Mevrouw Fischer-Otten.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, uiteraard eens met mijnheer Claassen.

De voorzitter: De heer Franssen. Ook eens. Ik constateer ... Inmiddels kijk ik even naar fracties die zich nog niet gemeld hebben, want ik vind het lastig om een meerderheid nu te beoordelen. BBB, CDA ... Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, je kunt er heel principieel over doen. We hebben iets afgesproken, niet afgesproken of procedureel. We hebben ook afgesproken dat we de ruimte zouden nemen voor het debat. Ik kan de heer Nijskens best goed volgen dat als je de eerste in lijn bent; dan krijg je niet eens meer de kans om waar dan ook op te reageren. Dus ja, ons maakt het eerlijk gezegd niet zo uit. We hebben onze standpunten wel bepaald. Als u dan in elk geval misschien wat meer ruimte zou willen geven bij de stemming om stemverklaringen af te leggen, dan kunnen we misschien hetzelfde effect bereiken.

De voorzitter: Ik denk dat dat ... Bij deze wordt geknikt. Dan gaan we dat zo doen. De heer Van Caldenberg, er stond nog een vraag voor u open, maar u was te snel weg, waardoor de heer Schyns die vraag nog niet heeft kunnen stellen.

De heer Schyns (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Mij werd net verweten dat mijn eerste interactie met de heer Van Caldenberg zou zijn een motie in te dienen, want hij zou mij vorige week niet gezien hebben. Dat vind ik een heel vreemde opmerking, gezien het feit dat ik u de hand geschud heb en gefeliciteerd heb en daarnaast zou het überhaupt helemaal geen opmerking moeten zijn, want ik ben hier democratisch verkozen en ik mag moties indienen. De burger heeft mij verkozen. Ik wil dat u daarop let. U bent verkozen, ik ook en daar hebben we het recht toe. Dank u wel.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Het was, mijnheer Schyns, in uw richting eigenlijk gewoon een warm welkom van mij. Het is heel vervelend dat ik me dat van vorige week niet meer herinner. Ik dacht dat u nog iets ging vragen over de motie, maar dat is blijkbaar niet zo. Maar daar heeft u in de toekomst nog heel veel gelegenheid voor.

De voorzitter: Oei, ja, nu u daar bent gaan staan ... De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, nu maak ik er ook direct even gebruik van. Het College ontraadt die motie, terwijl wat in die motie staat eigenlijk bijna letterlijk in het coalitieakkoord is opgenomen en ook besproken. We hebben uiteraard niet gezegd: 'We gaan zelf een kerncentrale exploiteren.' Maar kernenergie kan wel een onderdeel uitmaken van de energiemix. Dus ik zou de vraag willen stellen van 'houd u vast aan die beoordeling net?' en anders zal ik dadelijk een stemverklaring indienen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, in de energiemix; uiteraard zit het daar gewoon in. Dat staat hier ook. Maar het dictum vraagt hier ook om het onderdeel te laten zijn van de opdracht van het provinciale energiebedrijf en daarmee zou je insinueren of in ieder geval de richting geven dat het ook financiering krijgt vanuit de Provincie Limburg en dat is nadrukkelijk niet wat is afgesproken.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging en komen wij na de schorsing bij de stemmingen. De volgorde: eerst het Statenvoorstel Voorjaarsnota, daarna alle moties. Eerst de moties, dan de Voorjaarsnota. Zit ik het alweer door elkaar te halen. Eerst de moties, dan de Voorjaarsnota. We schorsen de vergadering tot 12.45 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, er wordt nog een overzichtje uitgedeeld zodat u precies de volgorde van de stemmingen weet waar we zo dadelijk over gaan stemmen. Zodra die is uitgedeeld, heropen ik de vergadering.

[SCHORSING]

Een verzoek om even te kijken of al uw fractiegenoten ook aanwezig zijn. Ik mis de heer Claassen nog in de zaal. Die is onderweg, dan ga ik het rustig inleiden. Bij dezen heropen ik de vergadering. Aan de orde is de stemming over een Statenvoorstel inzake Voorjaarsnota 2023 onder nummer G-23-004, inclusief de brief van GS van 16 mei 2023 en de daarbij ingediende moties en gewijzigde moties. Met dank aan de griffie heeft u zojuist even het overzichtje gekregen, dan ziet u ook precies waar we in welke volgorde over gaan stemmen. Mijnheer Claassen is inmiddels aanwezig. Dat maakt dat wij met 45 Statenleden aanwezig zijn en

dat zal dan dadelijk ook moeten blijken bij de stemmingen. Wij gaan over tot stemmen. Als eerste breng ik in stemming de gewijzigde motie 2968 Franssen cum suis inzake Fonds zwerfafval provinciale domeinen. We gaan over naar de stemverklaringen. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. De SP-fractie deelt de ergernissen van de heer Peters. We hebben hoge verwachtingen van de toezeggingen van de Gedeputeerde, en we gaan met die gegevens toch tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, ook wij zullen tegen deze motie stemmen, alhoewel we dat zwerfafval wel echt als een probleem zien. Maar zien ook, door de beantwoording, dat weten we ook, dat er een gemeentetaak ligt, ook met name wat betreft handhaving. Verder zou de PVV nog de suggestie aan het College willen doen om te bemiddelen dat bijvoorbeeld asielzoekers en statushouders aan het werk worden gezet om de rotzooi op te ruimen.

De voorzitter: Dan kijk ik of er nog meer stemverklaringen zijn? Dat is niet het geval. Dan gaan we nu over tot de stemming. Aan de orde is de gewijzigde motie 2968 Franssen cum suis inzake Fonds zwerfafval provinciale domeinen. De stemming is geopend. Het aantal stemmen is uitgebracht. De motie is aangenomen met 30 stemmen voor en 15 stemmen tegen. Aan de orde is de gewijzigde motie 2969 Schyns cum suis inzake Schild van de schutterij. Ik kijk even of er een stemverklaring is? Mevrouw Jetten. Rustig aan.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dat krijg je als je alles tegelijk doet. Dank u wel, voorzitter. Wij twijfelen niet aan de goede bedoelingen van de schutterij om het lood goed op te ruimen, maar het komt toch in het milieu. En het laatste dat wij willen is deze waardevolle Limburgse traditie de nek omdraaien, zou ik wel willen zeggen. We willen die graag voorzetten, maar er zijn in Limburg prachtige innovatiefondsen, en ons voorstel is om daar een project in te dienen om te kijken hoe je lood kunt vervangen door ander materiaal dat niet schadelijk is, dat geen milieuschade oplevert, en daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ook de Partij voor de Dieren vindt het schutterijwezen heel belangrijk, maar als het lukt om gedode vogels bij verschillende schutterijen te vervangen door nepvogels, dan moet er ook een oplossing te vinden zijn voor het vervangen van die loden kogels, dus wij zullen tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Hoorde ik mevrouw Plusquin het nou over echte vogels hebben?

De voorzitter: Het is geen debat meer.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): O, jammer.

De voorzitter: Het is geen debat.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Jammer.

De voorzitter: Straks voor bij de lunch.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): We gaan het erover hebben. Wij zullen voor stemmen, gewoon omdat we het een heel mooi voorstel vinden. Maar ik wil daar wel een kleine kanttekening bij maken, want tot onze verrassing stond de naam van de heer Van Bommel eronder namens de BBB, en we vroegen ons even af waar dat vandaan kwam? Maar gelukkig zijn we voor, dus kunnen we daar....

De voorzitter: Prima, blijkbaar is het toch gevraagd. Mijnheer Schyns helpt ons even uit de brand.

De heer Schyns (JA21): Word ik verplicht om een stemverklaring af te geven voor mijn eigen motie? Nee, ik denk dat dat een interne communicatiefout is, maar mevrouw Schoolmeesters mag ook in plaats van de heer Van Bommel als dat beter is.

De voorzitter: Wij gaan over tot stemming over de gewijzigde motie 2969 Schyns cum suis inzake Schild van de schutterij. De stemming is geopend. Stemming gesloten. De motie is aangenomen met 40 voor en 5 tegen. Komen we bij de gewijzigde motie 2970 Schyns cum suis inzake SMR heeft de toekomst. Ik kijk even of er behoefte is aan een stemverklaring? Dat is het geval. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. De oplossingen voor de korte termijn, dus voor vandaag, zijn hier juist wind- en zonne-energie op alle daken, in combinatie met voldoende opslag van onze energie. We presenteerden niet voor niets een half jaar geleden het Energie Manifest. SMR's leiden niet tot meer klimaatrechtvaardigheid omdat ze vooral de grote industrie bedienen, dus daarom zal de SP-fractie tegen stemmen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, de VVD zal voor stemmen. En uiteraard zijn wij niet van plan om als Provincie een kerncentrale te gaan exploiteren, dus wij vatten de motie op als: het krijgt wel een plek in de energiemix, maar niet binnen een eigen bedrijf van de Provincie.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, wij omarmen wat het College zei: dat er al hard gewerkt wordt om kernenergie hier in Limburg op de kaart te zetten. We stemmen wel voor de motie, alleen maar vanwege het dictum.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, wij volgen de lijn van het College, zoals ook door de heer Van Caldenberg verwoord. Er gebeurt al van alles. In die zin vinden wij deze motie te suggestief en geen recht doen aan de werkelijkheid. Dus om die reden zullen wij tegen stemmen en niet omdat wij tegen SMR's zouden zijn. En dat hebben we eerder ook voorgesteld, maar wij volgen gewoon de afspraken die daar tot nu toe over gemaakt zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, het provinciaal energiebedrijf is bedoeld om snelheid te maken en dat gaan we met een SMR waarschijnlijk niet doen. Het is niet realistisch om te verwachten dat je voor 1 juli 2024 een businesscase gereed hebt, simpelweg omdat die kennis en de berekeningen er nog niet liggen. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): BBB is groot voorstander van onderzoek naar de SMR's, maar we zullen tegen deze motie stemmen omdat we het onderzoek daarnaar willen afwachten, zoals ook in ons coalitieakkoord staat.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): LOKAAL-LIMBURG volgt ook de lijn van de deputé in dezen, de heer Van Caldenberg, en we zullen daarom ook tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen wij bij de stemming. Aan de orde is de gewijzigde motie 2970 Schyns cum suis inzake SMR heeft de toekomst. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is verworpen met 14 voor en 31 tegen. Dan komen we bij de motie 2971 Schyns inzake Elke Limburger telt maar elke euro ook. Ik kijk even of er een stemverklaring is? Ga uw gang, de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Voorzitter, het is goed dat ik vandaag geen nette schoenen aan heb maar gympen. Dat scheelt nogal bij het op en neer lopen. De immunisatiereserve is geld van ons allemaal. De Provincie is geen bankier maar moet het geld juist inzetten voor versterking van onze samenleving, daarom stemmen we tegen deze motie.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, wij zijn als fractie van mening dat dit inderdaad echt hoort bij het volgende debat. Daarom zullen wij daar die motie ook indienen, maar het is raar als we in ongeveer dezelfde strekking hier nu tegen zouden stemmen en straks voor stemmen. Dus we stemmen hier voor, wetende dat de motie een betere plek heeft bij het volgende debat.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wat de Partij voor de Dieren betreft mag de immunisatiereserve aangewend worden voor maatschappelijk noodzakelijke uitgaven, maar dit College doet dat niet, in ieder geval onvoldoende, en daarom stemmen wij wel voor deze motie.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik sluit me aan bij de stemverklaring van de SP.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jetten is ook rustig aan onderweg.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Op zich zijn wij niet tegen het aanbreken van de immunisatiereserve, maar wij zouden daar ander beleid uit hebben gekozen en daarom stemmen wij voor deze motie.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond. Daarmee hebben we de stemverklaringen gehad. Aan de orde is de motie 2971 Schyns inzake Elke Limburger telt maar elke euro ook. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen met 16 voor en 29 tegen. Aan de orde is de gewijzigde Motie 2972 Plusquin cum suis inzake Dierenwelzijn inbouwen in LPLG. Er is een stemverklaring van mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Wij snappen het belang van dierenwelzijn en zijn blij met de aankondiging van de minister. We snappen ook dat de Gedeputeerde de specifieke brief van de

minister wil afwachten en wij steunen de motie daarom niet. In het kader van integraliteit lijkt het ons goed om die brief wel in het LPLG mee te nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, op zich staan wij sympathiek tegenover de motie, want het dierenwelzijn is ook wel een thema dat ons nauw aan het hart ligt. Maar er liggen inderdaad al landelijke voorstellen, zoals mevrouw Berghorst ook zei, en daarmee krijgen wij een beetje het gevoel dat de motie overbodig is. Want wat landelijk besloten wordt, heb je sowieso uit te voeren op dat punt, dus daar hoeft je geen moties voor aan te nemen. Dus we snappen de inhoud, maar om die reden stemmen wij tegen deze motie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, de motie gaat over het definitieve LPLG en daar zijn we nog niet. Daarom stemmen wij voor deze motie, in de wens en hoop dat dierenwelzijn tot die tijd wel degelijk mee wordt genomen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, alle sprekers voor mij hebben gelijk. Ja, dat is wat het is, maar wij zullen tegen stemmen. Verder wachten we het rijksbeleid af, en misschien dat we in het kader van de volgende begroting wellicht hier nog iets kunnen doen wat we in de Provincie zouden kunnen bijsturen. Dus nu tegen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Voorzitter, de SP sluit zich aan bij de woordvoering van mevrouw Berghorst.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): De BBB is een groot voorstander van het vergroten van dierenwelzijn. Toch stemmen we tegen, maar we geven onze Gedeputeerde inderdaad wel mee, zoals hij al kort heeft beloofd vanaf zijn kathedraal, om het onderdeel te laten zijn van het LPLG.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Wij stemmen voor. Ik vind de zes principes eigenlijk zo mooi dat ik ze de grondrechten van de dieren zou willen noemen, want ik denk dat je daar gewoon niet tegen kunt zijn. Zeker voor. Dat wil ik iedereen aanbevelen.

De voorzitter: Dank u wel. Het moet mij, voordat ik dit in stemming breng, even van het hart dat degene die om een tweede termijn vroeg, zei: ik wil hier en daar op een motie reageren. Degenen die dat allemaal overbodig vonden, want we gaan nu op alle moties reageren, zie ik vervolgens een stemverklaring doen en niet de heer Nijskens. Wellicht, we hebben er nog een paar. Uiteraard bent u vrij om dat te gaan doen, maar ik constateer het alleen maar. Dan breng ik in stemming de gewijzigde Motie 2972 Plusquin cum suis inzake Dierenwelzijn inbouwen in LPLG.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik heb nu gezien wie tegen is, wie voor is en waarom, en ik zou hem eigenlijk even willen aanhouden om hem dan samen met de PVV na het

zomerreces in te dienen. En overigens hebben natuurlijk mevrouw Mertens en D66 en 50PLUS ook deze motie mee ingediend, dus ik kijk even naar achteren.

De voorzitter: In ieder geval om die nu aan te houden?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja.

De voorzitter: Dan is deze motie nu aangehouden en brengen we hem ook niet in stemming. Dan komen we bij de gewijzigde motie 29...

De heer Ijpelaar: Mijnheer de voorzitter, bij gebrek aan de aanwezigheid van de heer Heldens mag dat volgens mij nu niet meer. Hij is ingediend.

De voorzitter: Zeker, maar tot aan de stemming mag je hem ook altijd intrekken.

De heer Ijpelaar: Oké. Hè, jammer.

De voorzitter: Ja hoor, geeft niks, blijf oefenen. Aan de orde is de gewijzigde motie 2977 Jetten cum suis inzake Uitvoeren Natuurprogramma. Durft er iemand nu nog een stemverklaring af te geven? Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, we hebben een beetje geworsteld met de formulering in deze motie. We snappen de onderliggende gedachte, maar wij kunnen hier ter plekke wat moeilijk overzien hoe het totale Natuurprogramma zich nu gaat verhouden tot het LPLG, maar ook tot het coalitieakkoord en alles wat daarin staat. Dus dit gaat niet over de vraag of je dit überhaupt moet uitvoeren, maar omdat er zo expliciet in het dictum staat hoe we dat gaan uitvoeren zijn wij een beetje bang voor het risico dat de integraliteit, die juist nodig is om dat hele LPLG goed weggezet te krijgen, daarmee aangetast zou kunnen worden. Maar ervan uitgaande dat dat niet de bedoeling van de motie is, zullen we voor stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we over tot de stemming. Aan de orde is de gewijzigde motie 2977 Jetten cum suis inzake Uitvoeren Natuurprogramma. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is aangenomen met 37 voor en 8 stemmen tegen. Dan komen we bij de tweede gewijzigde motie 2978 Jetten cum suis inzake Middelen uit Natuurschap alleen inzetten voor dat doel. Is er behoefte aan een stemverklaring? Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, in lijn met mijn opmerking van daarnet... we zijn het er met zijn allen over eens, en het is ook het onderliggende principe van een LPLG, dat de hele transitie vooral een integrale aanpak moet zijn. En wij vragen ons af, zonder overigens het principe ter discussie te stellen dat als je geld krijgt van het Rijk voor een bepaald doel, dat je dat dan ook aan dat doel uitgeeft. Ik bedoel, het is niet de bedoeling dat we er wegen van gaan aanleggen of zo. Maar om nou aan de voorkant langs elk potje al een dik hekje te zetten van daar mag je niet aankomen, daar zit gewoon het risico in dat dat ons bij een integrale aanpak in de weg gaat zitten. Dat is de reden waarom wij tegen stemmen en niet omdat wij de intentie zouden hebben om die middelen voor andere doelen in te zetten dan waar ze voor bedoeld zijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, in de coalitieonderhandelingen is er ook uitgebreid over gesproken. Ook de Gedeputeerde gaf net aan: middelen kunnen breder ingezet worden dan sec voor dat Natuurschap. Als we de motie zo uitleggen dat rijksmiddelen daadwerkelijk voor een specifiek doel zijn toegekend, dan moeten die natuurlijk voor het specifieke doel worden ingezet. Daarom stemmen we wel voor.

De voorzitter: Dank u wel. En tot slot nog de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): LOKAAL-LIMBURG heeft gekeken naar de beantwoording van de heer Vaessen. Wij geloven erin dat als de middelen er komen, en het werd zonet verwoord door het CDA, er geen hekken omheen dienen te zijn. Dus je moet de middelen wel gebruiken voor het echte doel, maar je hebt ook meer mogelijkheden nodig. Vandaar zullen wij tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we over tot stemming voor de tweede gewijzigde motie 2978 Jetten cum suis inzake Middelen uit Natuurpact alleen inzetten voor dat doel. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is aangenomen met 31 voor en 14 tegen. Aan de orde is de tweede gewijzigde motie 2979 Jetten cum suis inzake Intensiveringsmiddelen Natuur. Ik kijk of er behoefte is aan een stemverklaring? Dat is niet het geval. Dan gaan we daarover stemmen. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is aangenomen met 44 stemmen voor en 1 stem tegen. Aan de orde is de motie 2980 Jetten cum suis inzake Waarom niet. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. We hebben de Gedeputeerde net gehoord: deze casus is ook een les om in de toekomst meer de toenemende onzekerheid te voorkomen, en ook om als PS meer zekerheid in dit soort voorstellen in te laten bouwen. Ondanks dat wij de gang van zaken liever anders hadden gezien, willen we geen negatieve financiële of juridische consequenties en gaan op het voorstel van de Gedeputeerde in en stemmen daarom tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, het is geen geheim in deze zaal dat wij als CDA al heel vaak hebben gevraagd: hoe nu verder, wat gaat er gebeuren, hoe lopen processen en wat is ook de positie van PS in de afweging? Die vragen blijven, maar ik snap ook de omzichtigheid die op dit moment rondom het dossier hangt. Dat respecteren wij ook. Wij respecteren ook de toezegging van het College om op korte termijn daar verder over door te praten. Dan worden wij wellicht ook wat beter geïnformeerd dan tot nu toe, en dat is voor ons de reden om deze motie nu niet te steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, ook wij gaan deze motie niet steunen en dat is omdat we de juridische gevolgen onvoldoende kunnen overzien. Maar wij delen wel de zorg van GroenLinks en willen echt meer grip op dit dossier.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, we hebben goed geluisterd naar de Gedeputeerde, die vooral gevoelens en zorgen en dat soort dingen met ons wil delen. Wij willen graag alle feiten en cijfers op tafel hebben zodat we een goed onderbouwd besluit kunnen nemen, en steunen daarom de motie van GroenLinks.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu over tot de stemming voor de motie 2980 Jetten cum suis inzake Waarom niet. De stemming is geopend. Ik mis nog één stem. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is verworpen met 18 voor en 27 tegen. Dan komen we bij de gewijzigde motie 2981 Jetten cum suis inzake Goed werkgeverschap. Ik kijk even of er behoefte is aan een stemverklaring? Dat is het geval. Mevrouw Berghorst, ga uw gang.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, de Partij van de Arbeid vindt goed werkgeverschap evident ontzettend belangrijk, maar deze motie vraagt iets wat niet echt bij de rol van de Provincie past op dit moment, dus daarom zullen wij tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik kan het niet mooier verwoorden, dus ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Berghorst.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik ga het toch proberen, mijnheer de voorzitter. We hebben in het coalitieakkoord denk ik een werkbaarder voorstel staan. We kunnen niet leven met de punten van het dictum en daarom zullen we tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Net zoals de VVD kunnen wij het ook niet mooier verwoorden dan mevrouw Berghorst, dus tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Wij steunen het doel maar de weg ernaartoe vinden wij onhandig, dus wij stemmen tegen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): De BBB is uiteraard voor goed werkgeverschap, maar wij vinden dat het niet bij de rol van de Provincie hoort, dus zullen we tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Aan de orde is... Het zal me toch niet weer gebeuren?

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ik neem een belletje.

De voorzitter: Ja, dat lijkt me een heel goed plan, even zo'n dopje in de oren. Toen u wat verder naar voren zat, was dat echt wat meer in het oog, maar...

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ik laat me wel gelden.

De voorzitter: Zo is dat, en terecht. Aan u het woord.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Wij gaan voor die motie stemmen, maar wij willen eigenlijk wel dat de ondernemingsraad en de vakbonden daar hun kans nog krijgen. Maar toch, ja, we gaan wel mee.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu stemmen. Aan de orde is de gewijzigde motie 2981 Jetten cum suis inzake Goed werkgeverschap. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is verworpen met 6 stemmen voor en 39 stemmen tegen. Tot slot komen wij bij de stemming over het Statenvoorstel G-23-004, het Statenvoorstel inzake Voorjaarsnota 2023, inclusief de brief van GS van 16 mei 2023. Is er behoefte aan een stemverklaring? Dat is niet het geval. Dan is de stemming nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het voorstel is aangenomen met 38 stemmen voor en 7 stemmen tegen. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging van dit agendapunt en stel ik voor om nu te schorsen

voor de lunchpauze. En ik stel voor dat we dan de vergadering over het agendapunt coalitieakkoord starten om 14.00 uur. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

7.2 Bespreking coalitieakkoord

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te gaan nemen. Ik heropen de vergadering en kom bij het agendapunt Bespreking coalitieakkoord. Dames en heren, op 9 juni jongstleden presenteerden de informateurs mevrouw Dassen-Housen en de heer Schrijen, samen met de onderhandelaars namens de fracties van BBB, VVD, CDA, PvdA en de SP, het coalitieakkoord 2023 met als titel 'Elke Limburger telt!' Bij dezen wil ik graag de twee onderhandelaars, nee, de informateurs, mevrouw Dassen, daar, ik zocht even, en de heer Schrijen hartelijk welkom heten. Fijn dat u er vandaag bij wilt zijn en kunt zijn, heel plezierig. Dit agendapunt is op volgorde van sprekers. De spreektijden, daar hebben wij ruimschoots gehoor aan gegeven zodat er ook een mooi politiek debat kan plaatsvinden. Conform het spreektijdenoverzicht ga ik als eerste het woord geven aan de heer Claassen namens de PVV.

De heer Claassen (PVV): Ja, all you need is love. Dat gaat boven het maken van daadwerkelijke inhoudelijke keuzes in het coalitieakkoord. De liefde tussen de PvdA en GroenLinks bestaat niet meer omwille van het pluche. De liefde tussen diezelfde PvdA en PVV heeft nooit bestaan. Sterker nog, de haat voor de PVV is zo groot dat ze hun eigen bruid, GroenLinksje, voor de bus hebben gegooid. Iedere Limburger telt volgens het coalitieakkoord, maar dat is natuurlijk flauwekul. Alle PVV-stemmers tellen namelijk niet. Door de huidige deputé en toenmalig fractievoorzitter van de PvdA, Kuntzelaers, werd twee jaar geleden de PVV-fractie nog betiteld als rechts-extremisten. Ziet de huidige deputé dat nog steeds zo? De tweede partij van Limburg wordt aan de kant gezet en dat wordt blijkbaar door de andere coalitiepartijen geaccepteerd om maar een rechtse coalitie te voorkomen, aldus Kuntzelaers, ondanks dat een groot deel van de Limburgers daar wel voor gekozen heeft. En ook die verwachting werd gewekt door het uitgedragen verkiezingsprogramma van de BBB. De Limburgers hebben door op de BBB te stemmen een proteststem uitgebracht, maar hebben daar uiteindelijk niets mee bereikt. De BBB wilde een frisse wind laten waaien, maar heeft zich geconformeerd aan de mainstream. Mooie beloftes die, zoals het er nu uitziet, niets zullen gaan brengen. De vraag rijst dan ook wat er precies gebeurd is tijdens die coalitieonderhandelingen? Miste de BBB wel een warm bad van de PVV, vraagteken, of was het een drogreden om te vergoelijken dat de PvdA zo'n ondemocratische druk op het proces heeft gezet? We zullen het nooit weten. Wat we wel weten, is hoe Kuntzelaers vakkundig duizenden PVV- en GroenLinks-stemmers omwille van de eigen macht aan de kant heeft gezet. 'Elke Limburger telt!' is daarmee dan ook een farce geworden. Het CDA kreeg er tijdens het onderhandelingsdebat een verzonnen reden uitgeperst om niet met de PVV in zee te gaan, iets met instabiliteit. En non-verbaal werd duidelijk dat het een zelfbedachte reddingsboei was, want als er één partij instabiel is, is dat het CDA wel. Getuige de recente ontwikkelingen, ligt een splitsing van het Limburgse CDA op de loer. Wat nou vertrouwen en stabiliteit, de heer Theuns? Dan naar de inhoud, voorzitter. De tegenstellingen tussen de coalitiepartijen zijn zo groot maar de wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag is zo klein, dat het coalitieakkoord een akkoord van doodgeslagen compromissen is geworden. Iedereen heeft wel zijn brokje gekregen, wat verhindert dat er daadwerkelijke, echte en herkenbare keuzes zijn gemaakt, keuzes waar de inwoners van Limburg eigenlijk naar smachten, perspectief voor de toekomst met tastbare plannen. Wat overblijft zijn deels op zich mooie ideeën op papier die verkocht worden onder het mom: we hebben als coalitiepartijen gezocht naar overeenkomsten en niet gefocust op verschillen. Een grondige analyse, dat hebben we ook echt gedaan, dat ziet u wel, van het ruim honderd pagina's tellende akkoord, leert ons eigenlijk niet zo heel veel. Woorden als maatschappelijke meerwaarde, brede welvaart, ambtelijke tegenspraak, veilig voelen, visies opstellen, stimuleren van interventies, zijn woorden die regelmatig vallen, maar daar zitten geen enkele definitie, uitleg of andere doelen die daarbij bereikt willen worden onder, laat staan hoe deze bereikt moeten worden. En, voorzitter, het akkoord geeft ook geen haalbare doorkijk naar bijvoorbeeld bouwen. Grensoverschrijdend,

klimaatbestendig of niet bouwen, hoe verhouden deze eventuele keuzes zich tot de vastgestelde PAS? En is er al een keuze gemaakt voor de invulling voor die Omgevingsvisie, de gebiedsplannen? Het oude College heeft het concept-LPLG gemaakt. Hoe staat dit College tegenover dit concept? Blijven de duidelijke woorden richting de boeren tijdens de verkiezingscampagne overeind, vragen we aan de BBB? Waterkwaliteit. Inderdaad, het wordt weer een soort stikstofdebacle, veroorzaakt door de waterschappen, waar het CDA de grootste club is. Bij de waterkwaliteit is fosfor de boosdoener, maar dit probleem speelt helemaal niet in Limburg. Welke aantoonbare stappen gaat het College zetten om te voorkomen dat we in een waterdebacle belanden? Stikstof. De huidige uitgangspunten worden gecontinueerd. Hoe verhoudt zich dat tot de aangenomen moties, 2858 van het CDA, 2860 van de PVV en 2862 van de SP, voorzitter? Dan lezen we een klein stukje over de Zonneladder. Meervoudig ruimtegebruik en voor landbouw geldt een strikt nee, tenzij-principe met motivatieplicht. Mooi zou je denken, maar alle treden van de zonnelader mogen overgeslagen worden, en met een mooi smoesje ligt zo meteen onze landbouwgrond vol met blinkende panelen. Is dit het idee voor de boeren van de BBB in Limburg? De PVV roept al jaren: maak de Zonneladder bindend en volgtijdelijk. Zo bescherm je ons mooie landschap en, niet te vergeten, onze boeren. Onderhoud provinciale wegen en kunstwerken. Er komt een plan van aanpak, maar dan nog wel een tandje lager omdat het College kiest voor een lager kwaliteitsniveau. Jarenlang hebben we slecht onderhoud en het vooruitschuiven van projecten achter de rug, maar dat gaat dus gewoon door. Leefbaarheid. In 2027, dus over drieënhalf jaar, is Limburg een paradijs geworden volgens de SP en de PvdA in deze coalitie: gezonder en veilig opgroeien, armoede is teruggedrongen, buurten zijn leefbaar en veilig, sociale cohesie is vergroot. En, voorzitter, daar kan niemand tegen zijn, maar de PVV vraagt zich wel af wat het Collegeakkoord dan zo anders gaat brengen, maar bovenal hoe dit College dit gaat meten? Want zonder meetbare doelen is het makkelijk doelen stellen, en dat is iets waar het hele Collegeakkoord van doorspekt is. Asielzoekers. Wat gaat deze coalitie doen om de massale asielinstroom naar Nederland, en dus ook naar Limburg, in te perken? Het gemor onder het publiek is groot en de overlast en geweldsmisdrijven nemen alleen maar toe. Gaat u een vuist maken tegen Den Haag of gaat u weer gedwee vier jaar lang door de knieën, want als u voor het laatste kiest zijn uw doelen met betrekking tot leefbaarheid sowieso alleen maar wensgedachten. Maaslijn. Wat is het standpunt van de coalitie, vraag ik aan iedereen, en ook van het College, als uiteindelijk het Rijk niet over de brug komt? En volgens mij, op basis van de interruptie bij het vorige debat, hoef ik dat niet meer aan de BBB te vragen, maar moet ik bij het College zijn. Immunisatiereserve. Om alle kunstplannen van de PvdA te financieren, wordt er uiteindelijk € 100 miljoen uit de immunisatiereserve onttrokken. De PvdA, toen niet aan de macht, wilde die eerst indexeren, maar nu er cadeautjes kunnen worden uitgedeeld, wordt dat ook duchtig gedaan, zelfs met een taakstelling van € 50 miljoen en een negatief begrotingsresultaat in 2027. En alsof dat nog niet genoeg is, stemt de VVD in met het ophogen van de MHB. Het moet niet gekker worden. Eigen catering en schoonmaak zagen we ook voorbijkomen. Dit moet uit de hoed, schatten we in, van de SP of de PvdA zijn getoverd. Maar de hele wereld weet dat bij grote bedrijven het uitbesteden van dit soort activiteiten vele malen goedkoper is dan het te organiseren in je eigen organisatie. Wat was nu precies de aanleiding om dit op te nemen, en het doel van deze rare keuze? Kortom, wat is er nu zo uniek aan deze coalitie? Het is een voortzetting van oud beleid met her en der een poging om een SP-smaakje of een BBB-smaakje toe te voegen, vaak ook nog op het niveau van waar gemeenten eigenlijk de belangrijkste rol hebben in de uitvoering. En laten we de PvdA pleasen met nog meer geld voor kunst, ondanks alle andere uitdagingen waar we de komende periode voor staan. De afgesproken ontwikkelingen met betrekking tot MAA, worden conform eerdere Collegebesluiten voortgezet, maar wat als die ontwikkelingen om meer investeringen vragen? Hoe gaat het College daarmee om? Hoe gaan de partijen die ervoor waren dat dat ding dicht kon en honderden arbeidsplaatsen verdwenen, daar dan nu mee om als dadelijk toch meer geld wordt gevraagd? Ik had daar graag een kleine mijmering over gehoord vandaag. Is over de verdeling van lopende projecten gesproken binnen de coalitievorming? Kunt u duidelijkheid geven over de verdeling van de lopende projecten? Bijvoorbeeld, wat gaan we doen met de ontwikkeling van de Oostflank bij Brunssum? Welke portefeuille hoort daar nu bij? Is dat de Gedeputeerde economie of duurzaamheid of wat dan ook? We weten het niet. Graag hadden we toch wel heel snel geweten onder welke Gedeputeerde die lopende projecten gaan vallen? Nu zijn wel de portefeuilles verdeeld, maar we hebben nog lopende projecten en die zouden zomaar bij iedereen terecht

kunnen komen. Welke middelen gaan specifiek ingezet worden op trendbreuk: positieve gezondheid binnen de sociale agenda of wordt het een SP-dingetje en gaan we vooral brandjes blussen, la la la geld, en niet meer investeren op de lange termijn, wat een veel beter en langdurig effect kan hebben. Dan is er nog de hoop gevestigd op de VVD, want zij hebben economie en financiën bemachtigd, iets waar toen de PVV dat suggereerde, er gek van werd opgekeken. Maar nu is blijkbaar de BBB zo onhandig geweest om daarmee in te stemmen, vraag ik aan de fractievoorzitter van de BBB? En dit akkoord straalt, zoals wij al verwachtten, politieke onkunde uit. De BBB heeft alle voordelen van de overwinning weggegeven, inhoudelijk aan de linkse partijen, en het financieel beheer, inclusief economie, aan de VVD. Dat hebben veel stemmers van de BBB niet gewild. We zullen zien, maar ik voorspel u dat de BBB met deze linkse coalitie in Limburg veel stemmen zal gaan verliezen. En nu moet ik een dictum voorlezen en dat dictum gaat over de motie Aanpakken. Daar hadden we het daarstraks al over, dat gaat over de immunisatiereserve. Ik zal me behouden tot het dictum. Wij gaan het College van Gedeputeerde Staten oproepen om geen onttrekking uit de immunisatiereserve te doen, met de overige beschikbare middelen een nieuwe verdeling van de middelen op te stellen, een plan van aanpak te maken en deze binnen een maand met de Staten te delen. Dit plan van aanpak moet gericht zijn op de beschreven visies in het coalitieakkoord, alsook op de lopende projecten. En wat nog de overweging waard zou zijn, daar moeten we nog heel even over nadenken. We hebben het daar nog heel even over: zouden we aan het dictum kunnen toevoegen wat in de vorige motie stond? Je hebt dan nog geen tijd om er aanpassingen aan te doen, geen onttrekking te doen uit die immunisatiereserve, maar als dat wel gebeurt, dat met een fatsoenlijk voorstel te doen en voor te leggen aan Provinciale Staten. Daar wil ik het even bij houden, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Claassen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Hoe zou het er, voorzitter, in een alternatieve wereld uitzien als twee teams samen touwtrekken, met in team rood Friedrich Engels en Willem Drees en in team blauw Adam Smith en Dries van Agt; dit onwaarschijnlijke spektakel nauwkeurig gadeslagen door niemand minder dan Bennie Jolink van Normaal, die de arbitrage rol op zich neemt? Ik stel me bij zo'n crash van ideologieën en denkrichtingen heel veel dingen voor. Zou de liberale grondslag prevaleren boven het antirevolutionaire denken? Zou de sociaaldemocratische gedachte de socialistische geest tot realisme dwingen? Er is immers al jaren ervaring met probeersels van socialistische en sociaaldemocratische aard. Welke aspecten van een vrije markt zouden overeind blijven en welke heilige huisjes sneuvelen er bij de conservatieve kant? Voorzitter, ik stel me bij zo'n krachtmeting ondenkbaar veel voor. Wat ik me echter niet voor had gesteld, is dat het kleurloos, flets en zonder smaak zou zijn. Dat er veel zou sneuvelen, maar er een duidelijke signatuur zou ontbreken van enige zijde. Dat het geen recht zou doen aan welke stroming dan ook. Helaas, voorzitter, doet het eigenlijk ook wel recht aan een deel van de maatschappelijke tendensen: de kleurloosheid van de concessie, het onherkenbare van het groepsdenken en de blindheid van tunnelvisie. Laat ik beginnen met het liberale in onze metaforische touwtrekwedstrijd, gepersonifieerd door niemand minder dan Adam Smith, maar het had ook zomaar Ayn Rand of Milton Friedman kunnen zijn. Zij allen zouden zich collectief omdraaien in hun graf als ze hoorden van het ingrijpen in de markt en het structureel verhogen van belastingen, belastingen voor de automobilist nota bene. Niet dat auto's echt de trend waren tijdens Smith's leven, maar Rand en Friedman weten vast waar ik het over heb. Daar wij, voorzitter, een partij zijn die graag de helpende hand uitsteekt, komen wij in de tweede termijn, maar die heb ik niet, dus dat wordt nu de eerste termijn, met een motie die recht doet aan het liberale gedachtegoed en dit College een klein zetje in de rug zal geven. En we hadden inderdaad beloofd om het dictum voor te lezen en dat is heel eenvoudig: de motorrijtuigenbelasting niet verhogen. Dan het contra-revolutionaire, religieuze, het midden of hoe deze groep zich momenteel ook ziet, want die identiteit verandert nogal, super hip. In onze touwtrekwedstrijd was het Van Agt, maar mocht u een groter personage willen, dan kan het ook zomaar Edmund Burke zijn. Een fantastisch denker trouwens en Van Agt was ook fan, wellicht nog steeds. Dat juist in deze geest dit College een enorme greep in het vermogen van de Provincie doet, is onverteerbaar. Consumeren in plaats van investeren, het staat haaks op het rentmeesterschap en de terughoudende

houding die voorgaande personages betrachtten. Voorzitter, wij zouden juist willen dat we de welvaart die we hebben, ook daadwerkelijk doorgeven aan degenen die na ons komen. De socialisten dan, vertegenwoordigd door Engels. Dat had ook zo een Marx kunnen zijn, maar dat was te verwarrend geweest in deze situatie. En eigenlijk, voorzitter, is Engels wel het perfecte voorbeeld. Misschien is er dan één component in dit College dat lijkt op het metaforische boegbeeld dat we gebruiken hebben. Friedrich Engels werd namelijk geboren met een gouden lepel in de mond, als telg van een uiterst welvarende familie uit de katoenindustrie. Daarnaast was hij ook nog eens een keiharde zakenman en vrienden met Karl Marx. Het is immers makkelijk geld uitgeven als dat geld van anderen is. En hoe poëtisch zijn dan de parallellen met dit College, dat een dijk van een bruidsschat erft die uitgegeven kan worden en waar de socialisten vrienden zijn met kapitalisten? Het geld is inmiddels gereserveerd, maar concrete plannen hoe dit te spenderen, zijn in de wijde omgeving nergens te bekennen. Wij zouden het dan ook ten eerste op prijs stellen als bij begrotingen wordt uitgewerkt hoe het geld besteed dient te worden. Zie het als een soort vijfjarenplan. Dat is toch het minste wat we mogen verwachten van denkers van dit formaat? De sociaaldemocratie van Drees, ons een-na-laatste personage in dit wonderlijke circus. Hoe ik persoonlijk deze stroming heb leren kennen in de praktijk, in deze zaal, waarvan ik zeer gecharmeerd was, is dat een van haar leden bezwoer anticyclisch te willen investeren. Dat wil zeggen, investeren in tijden van economische laagconjunctuur en bezuinigen in tijden van economische hoogconjunctuur, een idee naar mijn hart. Mijn advies voor dit tijdsbestek zou zijn bezuinigen, want die nieuwe crisis, die komt. We kunnen dan maar beter weerbaar zijn. Tevens willen wij herinneren aan een motie met nummer 2512 die werd ingediend door de PvdA, genaamd Indexatie immunisatiereserve. Hierin werd opgeroepen de financiële reserves van de Provincie zelfs te indexeren, laat staan ze op te eten. Last but not least, Bennie Jolink, de lijm van dit bonte gezelschap, niet gehinderd door enige ideologische grondslag. Dat is dan weer makkelijk. Het is de onderbuik van het Nederlandse denken: doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg, het polderen en het gemiddelde van ideeën nemen. Maar, het zijn ook de tendensen uit de samenleving die het grijs en grijs maken: een beetje meebuigen met de zogenaamde vooruitgang, maar niet te veel want het moet wel comfortabel blijven. Vasthouden aan onze oude normen en waarden, maar ook daar niet te veel want je wil geen boomer zijn. Een enorme verkiezingswinst voor een nieuwe partij, waarvoor trouwens onze welgemeende felicitaties, die we ook al eerder hebben gedaan. Maar ook een welgemeende waarschuwing, want wij kennen dit al. De kiezer is al jaren ontevreden, getuige de neiging om voor verandering te stemmen. Maar dat die onvrede nog bestaat, betekent ook dat die verandering nooit gekomen is. In dit coalitieakkoord vinden we retoriek die het goed doet in het licht van die onvrede. Zelfs de titel appelleert eraan: 'Elke Limburger telt!' Termen als de menselijke maat, leefbaarheid, haalbaarheid, niets nieuws onder de zon in de verwoede pogingen die onvrede te beteugelen. Volgens Forum voor Democratie is de formule niet zo lastig of abstract. De burger wil meer inspraak: regel en gebruik een referendum. Doe niets tegen de verkiezingsprogramma's in. Mocht er onverhoopt iets op ons pad komen dat we niet hadden voorzien, overleg dat dan met de burger. Zorg dat de burger zich gediend voelt in plaats van gebruikt. En zo kom ik op een stuk uit het coalitieakkoord waar ik, en ik zal het maar gewoon uitspreken, mega-enthousiast van werd. Ook eerlijk toegegeven: ik ken het hele concept niet eens. Na wat research bleek het een typisch ding uit de Lage Landen. Je vindt het in wat Belgische gemeenten en in heel wat Nederlandse, en ik heb het hier over the Right to Challenge, de bevoegdheid om tegen de overheid te kunnen zeggen: laat ons het maar zelf doen. Helemaal aan het begin van mijn politieke optreden haalde ik hier nog wel eens mijn favoriete denker Henry David Thoreau aan, voorstander van zelfredzaamheid, wars van bemoeizucht van de overheid. Zelfs hij zou zeggen: beste College, dit is echt een goed idee. Nog zo'n filosoof, je kunt wel zeggen degene waar ons gedachtengoed op gebaseerd is, is Alexis de Tocqueville, die geloofde dat je een democratie bouwt van onderop, vanuit de gemeenschap dus. Laat nou net dat Right to Challenge hetgeen zijn dat we daarvoor kunnen gebruiken. Mijn oproep aan dit College is dan ook: Laat deze mooie woorden geen loze beloftes worden. Laat de kiezer niet weer na vier jaar achter met een ontevreden gevoel. Gebruik die Right to Challenge, stimuleer de burger om het zelf te doen. Voorzitter, ik ga komen tot een afronding. Dit College is niet de onze en dit coalitieakkoord al helemaal niet. Dat het potdicht getimmerd zit, merken sommige van onze ambtgenoten al en ook wijzelf. Waar dat dan concreet is, kunnen we helaas niet lezen, want er is weinig concreet, behalve dan in de hoofden van de nieuwe Collegeleden. Onze zorgen zitten vooral in het gebrek aan concrete

plannen, het preventief reserveren van geld om uit te geven en de angst dat er veel mooie woorden worden gebruikt waar weinig van terecht zal komen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer-Otten. Doet u dat vanaf uw plek?

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja.

De voorzitter: Ga uw gang.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): ‘Elke Limburger telt!’ Dat is de werktitel van het coalitieakkoord 2023-2027. 50PLUS vertaalt dit vrij naar: elke generatie telt in Limburg. 50-plussers die hun eigen specifieke vraagstukken goed kennen en de belangen van de jongere generaties, hun kinderen en kleinkinderen, steeds goed voor ogen hebben. Vanuit die optiek kijkt 50PLUS naar een leefbare aarde en de inrichting van onze mooie provincie. Zo zal 50PLUS het coalitieakkoord beoordelen en de uitvoering daarvan, of de belangen van alle generaties in goede handen zijn bij dit College. Sociale kwaliteit is de mate waarin burgers in staat zijn, of in staat worden gesteld, om aan een sociaal en economisch leven binnen de samenleving deel te nemen onder omstandigheden die hun welzijn en individueel potentieel verbeteren. In het coalitieakkoord komt het begrip inclusieve samenleving één keer voor, op pagina 95. Ik citeer: ‘Wij staan voor een open en inclusieve samenleving waarin iedereen kan zijn wie hij of zij wil, ongeacht wie je bent of waar je geboren bent. We gaan respectvol met elkaar om en zoeken continu de dialoog.’ Voorzitter, de omschrijving van het begrip inclusieve samenleving vindt 50PLUS een beetje magertjes. Natuurlijk moet iedereen kunnen zijn wie hij of zij wil, ongeacht wie je bent of waar je geboren bent, maar een inclusieve samenleving is veel meer dan hetgeen opgeschreven is in het coalitieakkoord. 50PLUS staat voor een open en inclusieve samenleving. Voor 50PLUS telt en doet iedereen mee, en iedereen moet in de gelegenheid worden gesteld om mee te kunnen doen binnen de Limburgse samenleving. In het coalitieakkoord wordt op twee momenten gesproken over mensen met een beperking: in relatie tot bewegen en sporten, en op een ander moment over de toegankelijkheid van de leefomgeving. Inwoners met een beperking moeten zo vrij mogelijk kunnen bewegen in de openbare ruimte. 50PLUS beschouwt de aandacht in het coalitieakkoord van Limburgse inwoners met een beperking als opmaat naar een nieuw op te stellen document van de Sociale Agenda 2023-2027. Voorzitter, het is mogelijk niet voor iedereen bekend: er is een VN-verdrag handicap geldig in Nederland, geratificeerd in 2016, en het parlement heeft twee wetten aangenomen. Zelfs de Kieswet is daarvoor veranderd. Het kabinet heeft een programma Onbeperkt meedoen! gevoerd, en het College voor de Rechten van de Mens houdt toezicht op de uitvoering van het VN-verdrag in Nederland. 50PLUS vindt dat in de nieuwe Sociale Agenda 2023-2027 nadrukkelijk de uitgangspunten en de vervolimplementatie van dit VN-verdrag moeten worden opgenomen, en hoe deze middels plannen worden verwezenlijkt. 50PLUS dient hiertoe een motie in. Die is mede ingediend door de VVD, SP, CDA, GroenLinks, D66 en de Partij van de Arbeid, en daarvan luidt het dictum: wij verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om het VN-verdrag handicap, met als doel de positie van mensen met een beperking te verbeteren, op te nemen in de Sociale Agenda 2023-2027, in de Sociale Agenda 2023-2027 een plan van aanpak voor het vervolg van de implementatie van het VN-verdrag handicap op te nemen en de naleving van dat verdrag uit te draaien. Ik hoop dat jullie allemaal niet uit te leggen hoe makkelijk je vergeet dat iemand er toch is of dat iemand later is of dat iemand niet op een knopje duwt. Dat is allemaal niet expres, maar ik wil graag dat ze bij het nekvel gepakt worden en eens eventjes met de neus overal door... We zijn mensen met een handicap en die doen net zo goed mee als alle anderen. Ze moeten in ieder geval dat doen wat ze maximaal kunnen, en daar sta ik voor. Dan, 50PLUS beschouwt de aandacht in het coalitieakkoord voor Limburgse inwoners met een beperking als opmaat. Dat zei ik al. Voorzitter, het is mogelijk niet voor... Kijk, daar komt diezelfde zin alweer. Sorry, dat krijg je als je 50PLUS bent. Voorzitter, terug naar het coalitieakkoord. Er is veel aandacht voor water, zoals watersysteem, wateroverlast, waterveiligheid en waterbeheer. Ik citeer uit de PS-agenda van 30 september vorig jaar: ‘De opgave in het regionale watersysteem vraagt om meer en sneller, maar vooral om anders. Vooral anders, voorzitter, daar sluit

50PLUS zich nu weer bij aan. Er is een deltacommissaris in hoedanigheid als regeringscommissaris voor het Nationaal Deltaplan, en 50PLUS pleit vandaag voor een deltacommissaris voor de Limburgse rivier- en beekdelta, op voordracht van en benoemd door de Gedeputeerde Staten. Ook hier dienen wij een motie voor in, en die motie dienen wij helaas alleen in. Maar wie weet, misschien vind ik vrienden op mijn pad die ook vinden dat een gedeelte van de watergegevens terug moeten naar de Gedeputeerde Staten. De dictum is: roep het College van Gedeputeerde Staten op dat de Gedeputeerde met de portefeuille infrastructuur, het liefst samen met de gouverneur... Nee, o, jongens, het is toch wel werkelijk erg. Dat is veel langer. We roepen het College van Gedeputeerde Staten op tot het aanstellen en benoemen van een deltacommissaris voor de Limburgse rivier- en beekdelta, met wezenlijke bevoegdheden op voordracht van de provincie Limburg, de regie en de uitvoering van het programmaplan over te dragen naar de deltacommissaris voor de Limburgse rivier- en beekdelta, dat de deltacommissaris voor de Limburgse rivier- en beekdelta op grond van de bevoegdheden tot taak heeft middels een zakelijke aanpak en het stellen van prioriteiten, met als vertrekpunt het programma 'Samen naar een waterrobuust Limburg', aan de slag te gaan, en het college van de Gedeputeerde Staten hiervoor wel financiële dekking moet zoeken. Voorzitter, 'zonder boer geen voer' is een uitdrukking. Door te weinig boeren kan er schaarste ontstaan, of lossen we dat dan op door veel te importeren dat stikstofgevoelig is? Wordt er gemeten met twee maten? De boeren zijn het gedoe in Den Haag zat, en terecht. Goed om te lezen dat er niet meegewerkt wordt aan gedwongen onteigening om stikstofdoelen te halen, maar dat de focus ligt op blijvers en starters, met perspectief voor mensen die hun toekomst in de landbouw willen vinden. Ja, voorzitter, je zou maar boer zijn en je krijgt bijna van alles de schuld, en dan moet je lezen dat de minister Schiphol, eerst prominent op nummer twee van de industriële piekbelasters, opeens laat verdwijnen uit die lijst van piekbelasters. Dat lukt Schiphol alleen als je een sterke lobbyclub voor je laat werken. Daar gaan je wenkbrauwen toch van fronsen, en dan rijst de vraag: wie houdt er hier nou wie voor de gek? Voorzitter, Groningse toestanden voor enkele inwoners van de wijk Heer in Maastricht, en dit al zo'n tien jaar: verzakkingen van huizen door funderingsproblemen in de wijk Heer door massieve grondwateronttrekking, het wegpompen van grondwater voor de bouw van de dubbellaagse tunnel in Maastricht. Het is een gestapelde tunnel die dieper de grond ingaat. Er liggen verschillende rapporten, waaronder een funderingsrapport, zelfs met een conclusie dat er een causaal verband is met het wegpompen van zeer grote hoeveelheden water en de verzakkingen van de huizen in Heer. Uit onderzoek blijkt zelfs dat het wegpompen vijf kilometer verderop nog meetbaar is geweest. De vergunningverleners en de bouwers hadden kunnen weten dat er een ontzettend gevoelige veenlaag in de ondergronden van deze huizen zit, maar ze wisten het niet. Veen zakt nu eenmaal in elkaar als het niet onderwater staat. En uit een bodemonderzoek uit 1993 door de Provincie, zo lang loopt het al door, bleek al dat deze veenlaag ongeveer 2,6 meter dik was. Dat onderzoek lag in het gemeentelijk archief. Geen enkele instantie voelt zich aansprakelijk, niet de gemeente Maastricht, niet het Waterschap Limburg, niet de Provincie Limburg, niet het consortium Avenue2. Niemand wil schuld bekennen, want anders zou men misschien wel moeten betalen. De getroffen inwoners uit Heer herkennen zich als zij het rapport van de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen lezen. Ook zij worden niet geloofd, voor gek verklaard, de schuld wordt bij henzelf neergelegd, smoesjes worden verzonnen, om maar een paar zaken op te sommen. Veel langdurige stress, onzekerheid en gezondheidsproblemen bij deze inwoners nemen toe. De buurt verpaupert, waardedalingen van de huizen, dreigende rechtszaken, inwoners zijn het gevoel kwijt dat elke Limburg telt. Voorzitter, dit moet stoppen en opgelost worden voor de bewoners. 50PLUS dient hier een motie in: 'Groningse toestanden bij inwoners wijk Heer'. Los het alsjeblieft op. En het dictum van deze is: wij roepen het College op dat de urgentie van de wateropgave door de <onverstaanbaar> meer dan duidelijk is, dat de opgave in het regionale watersysteem vraagt om meer en sneller en anders georganiseerd dient te worden, de Regionale Actietafel niet het juiste instrument is, en als veel partijen aan tafel zitten, dit veelal problematisch zal zijn en polderen en vertragingen zal opleveren. De afgelopen negen maanden is heel veel vergaderd. De Limburgse bestuurlijke drukte is al erg groot, met het risico dat overheden niet gezamenlijk kunnen of blijven opereren. En wij willen dat dit ondervangen wordt door een evenbeeld van de landelijke deltacommissaris. Die doet daar dus ook zijn of haar werk. En dan, voorzitter, 50PLUS heeft kennisgenomen van het coalitieakkoord. Provinciale Staten wordt gevraagd kennis te nemen van het akkoord, inclusief bijbehorende documenten, en deze vandaag te bespreken. Naast hetgeen zojuist door mij uitgesproken is,

heb ik een twintigtal vragen, maar die passen nu niet in mijn spreektijd. Wij zullen deze vragen schriftelijk stellen en dan hoop ik dat ze gewoon ook door iedereen gedeeld worden, zodat iedereen wel weet wat wij graag zouden willen weten, en wat daarvan de antwoorden zijn. Voorzitter, het laatste stukje. Een extraparlamentaire constructie van de vorige Statenperiode, waarbij wij als PS-leden in het Limburgs parlement met wisselende meerderheden in duale setting besluiten konden nemen en waarbij een minder strakke partijdiscipline mogelijk was, wordt verlaten. Wij betreuren dat, want we gaan terug naar de oude politieke vorm van een traditionele coalitie en oppositie. Deze opvatting wordt bevestigd omdat in het coalitieakkoord door de coalitiepartijen gesproken wordt over de stem van de minderheid van de Provinciale Staten. Er is een lichtpuntje te lezen. Dat is dat de lessen van de extraparlamentaire periode over dualisme en onderlinge verhoudingen door het College ter harte worden genomen, en daar houd ik dit College aan. Het samenspel tussen GS en PS moet plaatsvinden in een open en gezonde duale verhouding. Afsluitend, voorzitter, een woord van dank voor de ingekomen externe reacties en de insprekers op de inspiratie-avonden in Sittard en Venlo. Ik wens de leden van het College van Gedeputeerde Staten heel veel wijsheid maar ook veel vreugde toe in de uitvoering van hun belangrijke taak en opdracht voor het belang van de Limburgse samenleving, want elke generatie telt, en ik zie de samenwerking als een uitdaging en met vertrouwen tegemoet. Tot zover mijn inbreng.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer-Otten. En ik merkte net even dat u een aantal moties eventjes door elkaar haalde...

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, klopt.

De voorzitter: ...waardoor één motie in het dictum nog niet is voorgelezen die u graag wel wilt indienen, en dat is 2975 over Heer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, hier is ie, wacht. Wij roepen het College en de Gedeputeerde Staten op dat de Gedeputeerde met de portefeuille infrastructuur het liefst samen met de gouverneur binnenkort een werkbezoek brengt aan de getroffen inwoners in de wijk Heer, en dat de Provincie als eerste de verantwoordelijkheid neemt en deze kwestie zo oplost dat het recht doet aan de geleden schade bij de getroffen inwoners. Ze wachten al meer dan tien jaar op erkenning van hun ellende en het overgaan tot de orde van de dag.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel.

De voorzitter: Daarmee is deze motie ook formeel ingediend.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin heeft een vraag. Graag vanaf de interruptiemicrofoon. Ja.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Ik hoor mevrouw Fischer, via de voorzitter, zorgen uiten over het importeren van voedsel. Maar als ik kijk ... Ik heb recent vragen gesteld over de misstanden in Limburgse pluimveeslachterijen. De beantwoording daarop is pas binnengekomen en daarin staat dat er 31 miljoen kippen per jaar in Limburg geslacht worden en dat het overgrote deel naar het buitenland gaat. En mijn vraag is, heeft mevrouw Fischer al kans gezien om die antwoorden te lezen? En dan heb ik nog een tweede vraag, maar, misschien achter elkaar, ja? Dat gaat over de motie van Heer, zeg maar, dat de veenlaag niet droog mag vallen. Dat geldt natuurlijk ook voor het Peelgebied dus is mevrouw Fischer het met mij eens dat dan ook in de Peel een goed waterpeil behouden of gecreëerd moet worden.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Nee, die antwoorden heb ik nog niet gelezen, maar als er zo veel naar het buitenland gaat, dan is dat ook een grof schandaal. Daar hoeven die kippen niet dood voor. Dat kan daar op een andere manier ook gebeuren, die kippen. En de tweede vraag was over de veengronden in de Peel. Jazeker, dat ook. Alleen mij is dit bekend. Wij zijn er al jaren voor bezig.

Maar wat voor Heer geldt, die veengrond krimpt. Die krimpt natuurlijk ook ergens anders als er water onttrokken wordt, dus daar moet ook een goede waterhuishouding komen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, nee, dank u wel voor deze antwoorden, mevrouw Fischer.

De voorzitter: Dank u wel. En dank u wel, mevrouw Fischer voor uw inbreng. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schoolmeester, namens de BBB.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Gewapend met bril, mevrouw Fisher, ook ik, 50PLUS, u moet me dadelijk even helpen. Want ik had vanochtend nieuwe lenzen ingedaan en daar bleek het leesgedeelte niet van aanwezig. Goed, dat gezegd hebbende, dit zou eigenlijk mijn maidenspeech zijn. De vorige keer stond ik al bij het verkenningdebat en toen heb ik ruimte willen laten geven voor interrupties. Die kreeg ik ook, dus ik heb al wat kunnen oefenen. Dit keer, ja, zal het toch echt meer maidenspeech zijn en ik vraag eigenlijk om een gunst om mijn bijdrage af te kunnen maken. Oh, ik zie mijnheer Claassen al opstaan. Die gunst gaat waarschijnlijk niet verleend worden. Dat is jammer. Maar ik geef mijnheer Claassen ... Ja, zal ik het even afmaken?

De voorzitter: Maak even af. Want u zegt niet dat u niet geïnterrupteerd wilt worden, maar u heeft een verzoek ...

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik heb een verzoek, ja. Ik heb een verzoek om mijn bijdrage af te kunnen maken en daarna is er alle ruimte om vragen te stellen. Het is niet zo dat ik mijn maidenspeech hiervoor gebruik om dat te kunnen voorkomen. Dat zou heel flauw zijn en ook niet BBB- waardig. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Uiteraard is het aan uw Staten of u het verzoek wel of niet inwilligt. Maar we gaan het zo zien. Aan u het woord.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Beste aanwezigen, voorzitter, GS, Griffie, collega-Statenleden, mensen op de tribune en de mensen die kijken via de livestream. De vorige keer, tijdens het duidingsdebat, zoals ik net al zei, na de verkenningfase stond ik hier wat onwennig achter de microfoon. Het was in ieder geval wel luid en duidelijk, dat sowieso. Het was, in tegenstelling tot dit betoog, niet mijn maidenspeech, dus er kon worden geïnterrupteerd. En het was een mooie vingeroefening en er werden ook achterlangs moties ingediend. Vandaag, overigens niet anders, kregen we een minicursus stemkastje bedienen, werd er geschorst, moesten we hoofdelijk stemmen, stemverklaring afgeven. Enfin, het was een leerzame dag boordevol nieuwe indrukken. En toen moest het echte werk nog beginnen. Nou, we hadden zelf ook een motie ingediend, onze maidenmotie, zeg maar, waarin wij Petra Dassen naast de heer Schrijen voorstelden als informateurs. En het aannemen van die motie bleek een gouden zet voor ons allemaal. Want na een aantal pittige weken onderhandelen, met veel koffiekoekjes en papierwerk, presenteerde Limburg als eerste provincie van Nederland het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt'.

In het Seniorenconvent, alleen de naam al, annex Presidium is er goed overleg tussen de fractievoorzitters. Dat is een mooi voorbeeld van hoe het dus blijkbaar kan. Ik ervaar best een verschil in houding met hoe het hier soms in de Statenzaal aan toe gaat. En dan vraag ik me af, zou het daarom ook wel eens gekscherend

de arena worden genoemd? Omgangsvormen kunnen blijkbaar verschillend worden opgepakt. Is dat een ander dwarsbomen? Je eigen gelijk willen afdwingen? Of wil je samen iets bereiken voor Limburg? De BBB wil, net als in alle andere Provincies het verschil maken. Maar dat kunnen we niet alleen. Daar hebben we elkaar voor nodig. Oppositie en coalitie, PS en GS. En het zou daarbij niet mogen gaan om het doelbewust kwetsbaar maken van de ander, maar juist om het samen beter te krijgen, waarbij het debat op inhoud zorgt voor een sterkere uitkomst. Maar ook het goede voorbeeld laten zien hier in de Statenzaal en voor iedereen daarbuiten. Doen we dat niet, vliegen we elkaar hier in de haren of zitten we hier vliegen af te vangen, dan zal het buiten deze zaal niet veel anders gaan. Maar op het gevaar af dat het esoterisch kan klinken, ik ben net als jullie ook maar een mens met mooie en minder fraaie eigenschappen. Ik weet bijvoorbeeld dat ik verbaal best aanwezig kan zijn en dat komt best goed van pas. Maar het is tegelijkertijd ook een valkuil, want soms heeft dat het effect van de bekende rode lap op een stier. In de oude bestuurscultuur zou dat wellicht handig zijn maar, zo heb ik gemerkt, dat is het niet. Het roept eerder weerstand op dan dat het uitnodigt tot samenwerking. En daarmee schiet ik mijn doel voorbij en dat was nou net niet de bedoeling. Dat brengt mij terug naar de coalitieonderhandelingen die startten met een bont palet van partijen die de heer Schrijen als meest kansrijk zag. Daarvan was niets gelogen. Samen met zijn kompaan Petra Dassen en het ambtelijk team bereidden zij voor, voerden zij aan, formuleerden en herformuleerden, notuleerden, vatten samen en pakten door. Onze dank kan niet groot genoeg zijn, want op 9 juni presenteerde Limburg in de avondzon van rozendorp Lottum een breedgedragen akkoord dat gelukkig goed is ontvangen door publiek, achterban en media en daar onder die pergola van Huys Kaldenbroeck was de sfeer niet anders dan aan de gesprekstafels. Goedlachs, vriendschappelijk en hoopvol met één gezamenlijk doel: Limburg en haar inwoners verder helpen. En dan hoor ik jullie vragen: hoe dan? Het antwoord is: door de mens centraal te stellen en vanuit onze overtuigingen elkaar de hand reiken, maar vooral ook door te leren van gisteren om de uitdagingen van vandaag aan te gaan met een beter resultaat voor morgen. En, niet geheel onbelangrijk, ook door over je eigen ego heen te stappen als de situatie daarom vraagt. Als Limburg daarom vraagt. Tijdens de onderhandelingen hebben we veel gelachen en ondertussen geoefend met oprecht luisteren naar elkaar, het uiten van wederzijds respect en het voeren van een eerlijk gesprek. Het heeft ons laten zien dat het werkt, dat je elkaar, ook als het spannend wordt, toch weer kunt vinden en het goede voorbeeld geven. En dan nog even over dat goede voorbeeld. Het is voor iedereen een uitdaging om van campagnestand over te gaan naar samenwerkingsmodus, zeker als er uit het verleden nog spoken actief kunnen zijn en dat er ogenschijnlijk onoverbrugbare denkwijzen zijn. En toch is het in het belang van onze inwoners om te verbinden in overeenkomsten en niet het blijven uitvergroten van verschillen. Bij de onderhandelingen hebben we zelf ervaren hoe goed luisteren leidt tot groter onderling begrip, dat wederzijds respect bijdraagt aan een effectievere uitwisseling van ideeën en standpunten. Het is echt onze oproep om te zoeken naar wat ons bindt hier in de Statenzaal. En laten we vooral de samenwerking opzoeken in kwesties waarover we het eens kunnen worden. Zonder sausje van dit of dat, maar wel met een gedragen compromis waar iedereen zich in kan herkennen. Limburg vaart wel bij gezamenlijke oplossingen. Daarom biedt het coalitieakkoord ruimte voor input van kritische stemmen. Dat houdt iedereen scherp. Het betrekken van een ander geluid bij het vormen van beleid is hartstikke waardevol, maar het vraagt wel iets van mensen, een omslag. Niet denken in begrippen als tegenstander of zelfs vijand, maar wel in de vraag waarin kunnen we elkaar vinden? Pak dat onderwerp vast, lever input, doe suggesties of presenteer een alternatief voorstel. Dat betekent ook dat we elkaar beter niet kunnen verrassen met moties en dat we geen instrumenten inzetten alleen voor de Bühne. Het gaat namelijk niet alleen om het aantal stemmingen, maar om de gedragenheid daarvan. Een gedeelde stem die zaken in beweging zet, daar is Limburg bij gebaat. Dan, bij effectief samenwerken hoort ook oprechtheid, de ander zien en elkaar tijdig informeren. Zo maak je van een tegenstander een medestander en dat is een uitdaging en gaat zeker in de politiek, niet van vandaag op morgen. En ook wij leren nog, elke dag. Maar vandaag de eerste stap zetten is een mooi begin en jazeker, het vraagt moed om het anders te willen doen. Van weerstand naar weerbaar van tegenwerking naar samenwerking is een flinke uitdaging. Maar input van verschillende denkwijzen is goed voor de democratie, goed voor de samenleving en goed voor Limburg. Ons voorbeeldig gedragen. Nou, dat hoeft nou ook weer niet. Maar het goede voorbeeld geven zal ons positief laten opvallen. Net zoals we dat hebben

gedaan om als eerste in Nederland een nieuw provinciaal bestuur te installeren dat ik vanaf deze plek nogmaals van harte feliciteer en veel succes wens.

We staan er mooi op als Limburg en dat kunnen we niet alleen. Vandaag niet en ook in de toekomst niet. Daar hebben we alle partijen voor nodig. Niemand uitgezonderd.

En heb ik tot slot nog een laatste vraag. Was ik goed te verstaan? Mooi, dan is die hobbel ook genomen. Dank je wel.

Applaus

De voorzitter: Dank u wel. En dank voor het begrip vanuit de zaal. Maar ik kan mij voorstellen dat er nu wel degelijk gebruik gemaakt gaat worden van het stellen van vragen. De heer Claassen maakt aanstalten.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Hij doet zelfs het jasje aan. Dat hoort nu bij goede omgangsvormen.

De voorzitter: De heer Claassen, aan u het woord.

De heer Claassen (PVV): Ja, dat hoort bij goede omgangsvormen, hoort ook erbij dat je er enige omgangsvormen van de persoon zelf mee zou kunnen bedekken. En dat is de reden dat ik kies voor een jasje.

Ik vind het lastig. Ik gunde u uw maidenspeech, om het zo maar te zeggen, maar maakt het wel lastig om te reageren op de dingen die u heeft gezegd. U heeft een heleboel lieve dingen gezegd. Maar ook een heleboel dingen denk ik, ja, het zal wel hè, ik bedoel, wat moet je ermee? Even kijken, wat heb ik nog voor aantekeningen gemaakt? Ja, als u zo met die frisse wind en met een andere blik op samenwerking en omgangsvormen, waarom heeft u dan ... Bent u zo makkelijk eroverheen gestapt dat de PvdA een andere partij overboord gooit en een andere partij uitsluit en waarom heeft u dat dan toegestaan? Want het is gewoon, dat is gewoon de oude politiek. Dus zo heel veel nieuws brengt dat niet. Mooie woorden, maar in de praktijk tot nu toe nog weinig van gemerkt.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): En mijnheer de voorzitter, de vraag is?

De heer Claassen (PVV): Ja, de vraag is dat u los van die mooie woorden, hoe mooi het allemaal kan zijn om het samen te doen, hebt toegestaan dat de PvdA GroenLinks voor de bus gooit. En om het CDA te pleasen het gesprek met ons maar hebt beëindigd. Dat is toch oude politiek?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik hoor nog steeds geen vraag, maar ik zal er toch even op reageren.

De heer Claassen (PVV): Ik heb twee keer dezelfde vraag gesteld en dit is ook oude politiek. Ik stel u twee keer een vraag en u doet net of uw geen vraag hoort.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik zal dan de vraag stellen, of even formuleren, in hoeverre wij aan nieuwe politiek willen doen, terwijl het erop lijkt dat we oude politiek bedrijven. Nou mijn antwoord daarop is heel erg simpel. Vanaf het begin af aan heeft BBB niemand uitgesloten. Er zijn verkennende gesprekken gevoerd en uit die verkennende gesprekken zijn een aantal coalities, een aantal combinaties gekomen. En de meest kansrijke combinatie was de combinatie die ook in Lottum het coalitieakkoord heeft mogen presenteren. Dat bleek dus een goede zet te zijn als meest kansrijke coalitie en daar ging aan vooraf dat wij als BBB niemand hebben uitgesloten. Alleen met de kansrijke coalitie zijn we aan de slag gegaan.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, zo is het. Even kijken. Dan ja, wij spraken in de gesprekken over leefbaarheid. En toen gaf u aan dat u het heel fijn zou vinden als de politieagent in de wijk terugkwam in Hoogveld in Heerlen, gaat dat nu gebeuren? Gaat dat lukken?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, voorzitter. Niet alleen in Heer.

De heer Claassen (PVV): Heerlen.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Heerlen. Heer ja, zit in Maastricht, is ook een wijk. Wij zijn daar nog steeds een voorstander van. Maar ik kan me ook herinneren dat u ons in die gesprekken er heel terecht op wees dat dat een aantal zaken zijn die niet alleen des Provincies zijn, maar ook landelijk moeten worden georganiseerd. Dus dank toen destijds voor uw tip.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Die was gratis. Dan kijken ... Had ik ook nog ... Het lastige is u heeft een betoog gehouden. Je kunt er niet zoveel mee hè, dus ik ben echt aan het zoeken naar van waar ... Dat gaat dan wel later gebeuren en dat gunnen we elkaar.

We hebben ook met elkaar over de Sociale Agenda gesproken. En in de Sociale Agenda gaven wij aan dat je vooral moet investeren op de middellange en lange termijn en dus het continueren van de initiatieven die we hebben gedaan, de positieve gezondheid en trendbreuk. Daar lezen we nu niets over in het coalitieakkoord. Heeft u dat overboord gegooit?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nee, integendeel zelfs. Ik ben blij met deze vraag. De Sociale Agenda heeft voor een heel groot gedeelte een plaats gekregen in ons coalitieakkoord, waar we zelfs een Gedeputeerde hebben, met een SP-achtergrond, die zich daar persoonlijk mee gaat bemoeien. Ik denk dat dat voldoende zekerheid geeft dat hij erop mag vertrouwen dat de Sociale Agenda met heel veel toewijding zal worden opgepakt.

De heer Claassen (PVV): Ja, daar ga ik ook van uit, want ik ken mijnheer Van Caldenberg heel goed, dus dat denk ik ook dat die dat doet, maar het staat niet in het coalitieprogramma. Stel je voor dat nu straks in de uitwerking op dat soort onderwerpen, zoals trendbreuk, daar fors op geïnvesteerd blijft worden. Wat vindt u daar dan van? Als dat zou gebeuren, hè even ...

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja hypothetisch. Ik vind altijd hypothetische vragen een beetje moeilijk, maar deze ga ik toch proberen te beantwoorden. De wereld van vandaag gaat loeisnel. Wat gisteren normaal was, kan vandaag een probleem zijn en morgen onoverkomelijk. En daarom hebben we ook in het coalitieakkoord afgesproken dat we na twee jaar een evaluatiemoment hebben, ook om PS en GS met elkaar de verbinding weer te laten opzoeken en dat we met elkaar evalueren: zitten we op de goede weg, doen we wat we in het begin hadden beloofd? En daar horen ook budgetten en budgetverdeling bij.

De voorzitter: Ik zie dit als een tweede interruptie met vervolgvragen. Dat kan ook niet anders als je niet kunt interromperen. Dus gaat u verder.

De heer Claassen (PVV): Ik ga gewoon nog even door. We hadden het straks ook over de Zonneladder en nu puzzelt het onze fractie een beetje wat nu echt het standpunt van uw partij is. Want u wilt als partij geen zonnepanelen op land, maar de volgtijdelijkheid van de Zonneladder zoals het nu in het coalitieprogramma staat, laat het eigenlijk heel erg open. Dus ja, we zijn een beetje zoekende naar wat u nu als BBB echt zou willen en waar u voor gaat.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, wat we echt zouden willen en waar we voor gaan is het strikt volgen van de Zonneladder. En als wij daarin kunnen voorkomen dat er zon op land wordt toegepast, dan zullen wij dat ook zeker aanhouden. En diezelfde woorden van diezelfde strekking zijn ook tijdens de onderhandelingen in de coalitiesprekken aan bod gekomen. Dus iedereen weet waar we het over hebben.

De heer Claassen (PVV): Oké. Maar dat is dan gunstig. Want als PVV-fractie hebben we een paar keer die motie ingediend. Dat betekent dus, als we dat binnenkort weer zullen doen, we gelukkig op de steun van de BBB kunnen rekenen en dan ook positief deze interruptie kunnen afsluiten.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Zeker. Nou wat een mooie handreiking. Als dit ons past, zullen wij dat zeker steunen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, felicitaties met uw maidenspeech. Ik hoorde een lonkend perspectief over hoe een nieuwe bestuurscultuur eruit zou horen te zien. En mijn vraag is nu eigenlijk aan de BBB en aan de fractievoorzitter van de BBB, vindt u dat de BBB de afgelopen maanden daarin het goede voorbeeld heeft gegeven?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, het kost me moeite om de vraag niet terug te stellen of mevrouw Jenneskens vindt dat wij daar op een mooie manier gehoor aan hebben kunnen geven. Maar mijn persoonlijke antwoord is, ja. We hebben niemand uitgesloten. We zijn met iedereen in gesprek gegaan en we hebben goed naar elkaar geluisterd. Op momenten dat het spannend werd, hebben we niet de handdoek in de ring gegooid, maar zijn we elkaar blijven opzoeken. We zijn niet heel stuurs in 'de hakken in het zandhouding' gaan zitten. Wij zien dat ook als onderdeel van de nieuwe bestuurscultuur. Daarbij hebben we ook duidelijk de stemmen van de Limburger meegenomen met twee luisteravonden. Daarvan is ook een mooie rapportage in het coalitieakkoord opgenomen. En dat vind ik mooie voorbeelden, en dat zijn er maar een paar, van toch sturing geven aan een nieuwe bestuurscultuur.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik heb het akkoord ook gelezen en alle gespreksverslagen. Wat mij opviel in het betoog van mevrouw Schoolmeesters is eigenlijk dat ze zegt, je moet de verbinding zoeken en het verschil maken. En daar vinden wij elkaar helemaal. Maar als we de verslagen van de verkenning lezen, concludeert de verkenner op enig moment ook dat de BBB GroenLinks uitsluit op basis van beeldvorming. Wat is dan daar de reflectie van de BBB op? Klopt het dat ze zijn uitgesloten op basis van beeldvorming?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, zo zou je het kunnen zien. Wij hebben niemand uitgesloten. En je hebt altijd te maken met fragmenten, met frames. Ik had het net in mijn maidenspeech over mogelijke spoken uit het verleden. Dat kan bestaan. En ervaringen kunnen dus bestaan in denkbeelden. We hebben

niemand uitgesloten. Het was een gevoel dat mijnheer Schrijen heeft genoteerd in deze woorden, waardoor zijn voorkeurscoalitie, zijn meest kansrijke coalitie uit de vijf partijen ging bestaan waarmee we nu een coalitie hebben gevormd. Dus daarin had hij wel een goed gevoel.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik was er heel even op aan het kauwen, voorzitter. We hebben in de vorige periode heel veel gesproken over de bestuurscultuur en onder andere ook over transparantie en herleidbaarheid. En als ik het proces van de afgelopen maanden bekijk, ondanks de mooie inspraakavonden, dan zie ik eigenlijk vooral dat het achter gesloten deuren heeft plaatsgevonden, wat soms nodig kan zijn voor een gezond proces. Maar u benoemt net ook dat u de tegenstelling tussen oppositie en coalitie wil verkleinen. En toch zag ik vanochtend in het debat over de Voorjaarsnota al precies het tegenovergestelde. En mijn vraag aan mevrouw Schoolmeesters is, ik wil heel graag uw mooie woorden geloven, maar gaat u vanaf nu die belofte dan ook gestand doen?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, dat is dan een handreiking naar mevrouw Jenneskens toe. Neem ons tijdig mee in moties die jullie willen voorstellen, bespreek met ons een dictum. Vaak kan één woordje het verschil zijn om meer gedragenheid te krijgen voor een motie.

De voorzitter: Tot slot.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik heb vandaag geen motie. En de moties waar u vanochtend heeft tegengestemd heeft u, net zoals ik, volgens mij afgelopen dinsdag ontvangen.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had me nog zo voorgenomen om hier niet op in te gaan, hè? Gedane zaken nemen geen keer, maar dan gaat de PVV erover beginnen. Dan gaat D66 erover beginnen. En ook wij hebben in de verkenning juist gelezen, wij GroenLinks, dat de meest kansrijke coalitie zou zijn met PvdA en GroenLinks. Ik moet zeggen GroenLinks en PvdA. GroenLinks is groter. En dat dat inderdaad op basis van beeldvorming niet is gelukt en tegelijkertijd heb ik uw verkiezingsprogramma erop nagelezen en daar staat letterlijk in: 'Wij willen politiek voeren op basis van feiten en niet op basis van beeldvorming en emoties.' En kunt u dat ... Voor die tegenstelling zou ik graag een verklaring willen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja. Voorzitter dat is een mooie vraag. Als er met dertien partijen een coalitie gevormd had kunnen worden, hadden we dat gedaan. Maar het is nou één keer niet mogelijk. Dus dan heb je verkennende gesprekken. Daar komt een output uit. Daar is ook een verkenner voor aangesteld die dat op een onafhankelijke basis voor ons notuleert en samenvat, presenteert. En dan komt er een meest kansrijke coalitie uit en daar zijn we mee van start gegaan. Als die niet wat had blijken ... had gewerkt, dan hadden we pad twee kunnen opgaan. Maar het is niet nodig gebleken.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (D66): Dank u wel. Ik heb het echt anders gelezen. Ik heb juist gelezen dat de meest kansrijke coalitie met GroenLinks en PvdA was en dat er op basis van beeldvorming een no-go was en dat daarom voor de derde optie werd gekozen met de SP. Dus een van ons twee heeft het verkeerd gelezen dus ...

De voorzitter: Mevrouw schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dat is inderdaad persoonlijke interpretatie en daarom is het zo ongelooflijk belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven, dat we leren om elkaars taal goed te begrijpen.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (D66): Nou zet dat op slot. Ik hoop inderdaad dat we in de toekomst politiek kunnen doen op basis van feiten en elkaar zullen vinden. Daarbij wil ik mijn reactie laten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel. Ik wil het kort houden. Ik wil eigenlijk aan alle vier de woordvoerders, vijf woordvoerders, van de partijen vragen, wat heeft eigenlijk ... Wat hebt u moeten inleveren? Ik ben bij enige gesprekken geweest met de heer Schrijen en toen dacht ik nou, dat wordt nog een hell of a job om hier een coalitie te vormen. Maar ik wil van iedereen eigenlijk weten, wat heb je moeten inleveren om uiteindelijk tot een compromis te komen met zoveel partijen en waar ik ook graag de heer Gabriëls in had gezien, mijnheer 'GG' noem ik hem even. Die had ik daar graag in gezien, maar je kan niet allemaal erin, maar zeven had ook gekund, hè? Dat heb ik al aan mijnheer Schrijen gevraagd, u bent bij zes gebleven, maar zeven had ook gekund. En ik vind het nog steeds een bijzonder waardige man en wat hij gedaan heeft om zijn baan op te geven in Weert om vervolgens hier te gaan zitten. En dan nu daar in de kleine bankjes zitten, op de reservebank. Ja, dat kun je alleen maar iemand van het Nederlands elftal gunnen. Maar ik wil die vraag even aan iedereen stellen, dus ook aan u, wat hebt u moeten inleveren? Misschien hebt u er niet direct een antwoord voor, maar ik zou het wel graag willen weten, want het heeft ertoe geleid dat je met zoveel partijen ... Want u heeft een linkse partij. u heeft een rechtse partij. U moet met het CDA, die misschien binnenkort alleen nog maar in Limburg zit, om maar iets te noemen. Een andere naam, daar moet u zaken mee doen. Wat hebt u moeten inleveren?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, laat ik even u inderdaad bevestigen wat u zegt, 'GG' daar dank voor wat hij heeft gedaan in het vorige College, dat hebben wij ook gewoon gezien. En ja, dat hij daar nu zit, Godzijdank, dan heeft u nog een goede bijdrage in deze Statenzaal. Om terug te komen op uw vraag, wat hebben we moeten inleveren? Ja, ik heb best een tijdje gehad om er even over na te denken, want uw betoog, uw vraag was vrij lang en ik zou de vraag graag willen omdraaien om te zeggen, wat hebben we er uitgehaald? Ook in mijn betoog heb ik het vooral over positieve zaken, je kan het zien glas halfvol of halfleeg en wij zijn meer van de halfvoldelegatie. En wat hebben wij dan uit het ... Wat zijn, zeg maar, onze winstpakkers, om het zo maar te zeggen. Nou, dat was eigenlijk al van tevoren heel erg duidelijk. Geen verplichte onteigening op basis van stikstof en de wet volgen, de stikstofdoelen voor 2035 handhaven. En we zijn met deze twee breekpunten vooraf de coalitieonderhandelingen ingegaan en dat heeft tot dit akkoord met deze samenwerkende partners geleid. En dan denk ik, als je in staat bent om vooraf die breekpunten mee te nemen en daar op een goede manier een akkoord op te krijgen, te realiseren, dan heb je heel veel binnengehaald.

De voorzitter: De heer Peters, voldoende voor u?

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik krijg nog strakjes andere antwoorden, dat kan ongetwijfeld ... Maar met dit antwoord kan ik leven. Ik ben geloof ik aan de beurt en hoef niet terug te lopen.

De voorzitter: Nee, er zijn nog meer mensen die vragen willen stellen, die van mijnheer Schyns nog.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Oh, sorry.

De voorzitter: Dus, mijnheer Schyns, aan u het woord.

De heer Schyns (JA21): Ja, ik wil mevrouw Schoolmeesters bedanken voor het deels beantwoorden van de vraag die ik eigenlijk had, want mijn collega van LOKAAL-LIMBURG vroeg, wat heeft u moeten inleveren? Mijn vraag is eigenlijk, wat heeft u gewonnen? En eigenlijk geeft u aan, ik heb één ding als grootste partij in het coalitieakkoord naar mij toegetrokken, of twee dingetjes geeft u aan. Denkt u dat dat ook recht doet aan ... Vindt u dat het recht doet aan de hoeveelheid kiezers die op u gestemd hebben en dat u daar uiteindelijk twee dingetjes naar u toegetrokken heeft, zegt u zelf toch, voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja. Nou ja, dingetjes zou ik het niet willen noemen, want ook verplichte onteigening en het behalen van stikstofdoelen, ja, daar zijn mensen bij betrokken, dus dingetjes, zo zou ik het niet willen formuleren. Maar het zijn enorme dingen. Het zijn zaken die mensen houvast bieden en die zaken die mensen weer iets van perspectief kunnen bieden. Hoe dat verder wordt uitgewerkt? Dat is ook aan GS om daar beleid op te maken. We hebben elkaar gevonden in formuleringen in zaken die met hoofd en hart goed voelden. En we hebben ook alle vertrouwen in een GS-bestuur, dat dat ook met hart en hoofd handen en voeten gaat geven. Dus die twee dingetjes die bieden voor onze achterban heel veel houvast.

De voorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Nu begrijp ik dat het coalitieakkoord de naam gekregen heeft 'Elke Limburger telt' en dat een deel van die Limburgers op u heeft gestemd en dat is geweldig voor jullie en dat gun ik jullie van harte. Maar wat ik dan mis als ... U zegt, ik heb twee dingen voor mijn achterban gerealiseerd als grootste partij. Hoe vertaalt u dat dan naar alle Limburgers, waarvoor het coalitieakkoord moet tellen, voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): We hebben een coalitieakkoord. We hadden dat graag met minder pagina's willen maken. Het zijn er meer geworden omdat overigens ook alle verslagen, althans een groot deel van de verslagen, van de luisteravonden erin zaten. En in die luisteravonden zijn een heleboel wezenlijke zaken aan de orde gekomen en die hebben voor het grootste gedeelte ook een plekje kunnen krijgen in ons coalitieakkoord. En daarmee kunnen we echt wel stellen dat de mensen die op ons hebben gestemd zichzelf ook zullen herkennen in ons akkoord.

De voorzitter: Tot slot de heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dan heb ik één andere vraag, maar die zal ik later ook toelichten in het moment dat ik daar mag staan. Hoe moet burger Felipe over vier jaar bepalen of de afgelopen periode succesvol is geweest? Of de doelen bereikt zijn of we vooruitgang hebben geboekt. Hoe kan ik dat op een kwantificeerbare manier toetsen als burger?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, burger Felipe hoeft geen vier jaar te wachten. Maar die kan over twee jaar, wanneer wij een tussentijds evaluatiemoment hebben, dat ook hier in deze Statenzaal besproken zal worden, kijken wat zit er voor mij persoonlijk in. Want elke burger heeft natuurlijk een eigen persoonlijke voorkeursagenda, daar zal burger Felipe niet anders in zijn. Dat is het moment om wel te bedenken van zitten ze op de goede weg of is er is misschien nog iets waar ik extra aandacht voor kan vragen. Burgerinspraakrecht hier in de Staten, er zijn mogelijkheden genoeg om dat kenbaar te maken.

De voorzitter: Tot slot, dan maken we er een tweede, ja, interruptie van.

De heer Schyns (JA21): Kwantificeer...Ja, mijn vraag is ... Misschien stel ik hem niet goed. Hoe kan ik het meetbaar krijgen, kwantificeerbaar? U zegt of je dan tevreden bent of niet, dat is nogal een grijs gebied. Ik ben een beetje tevreden. Hoe kan ik ... Om een voorbeeld te geven, er zijn 10.000 mensen minder in armoede. Dat is voor mij een kwantificeerbaar begrip. Hoe kan u mij dan over twee jaar of over vier jaar dat laten toetsen?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja. Burger Felipe doen we weg, maar we hebben een Statenlid Felipe, dat noemen we SMART, als ondernemer weet u dat natuurlijk, hè? Meetbaar en ook vooral objectief meetbaar. Daarvoor zullen we ook ... In het coalitieakkoord zijn een aantal merites opgesteld dat we dat SMART willen maken en vanuit het beleid zal GS daar ook percentages, nummers, om niet alleen, ja, met het hart dingen te kunnen bedenken of iets heeft gewerkt, maar dat we het ook met elkaar objectief kunnen vaststellen. Joh, daar zit een verbetering in. Goeie vraag, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): <onverstaanbaar> ... genomen, want u sprak over een van de grotere winsten die u bereikt had met de coalitieonderhandelingen, die gedwongen uitkoop. Maar dat hadden wij al geregeld. 18 februari 2022 voor de verkiezingen. Was er al.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Met het amendement bedoelt u?

De heer Schyns (JA21): Ja en daar hebben PvdA en de SP en de VVD tegengestemd, grappig hè? Dus ja, die winst is maar beperkt, want dat had ... Dat was er al geregeld, dus hoe ... Waarom benoemt u dan dat dat een winst is uit coalitieonderhandelingen

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, als dat geheeld was, hadden we dat ook niet als breekpunt hoeven mee te nemen, hè? Dus wij hebben zekerheid ingebouwd door het van tevoren als breekpunt mee te nemen en het is gevalideerd geworden.

De heer Schyns (JA21): Maar het is makkelijk valideren als het een aangenomen besluit van de Staten is. Dus ik vind die winst nog een beetje, ja, een beetje overtrokken, hè? Het was al geregeld, dus eigenlijk is het geen winst. Laten we dat vaststellen. Dan heb ik nog een ander vraagje, want daar moest ik aan denken toen de andere collega's het hadden over beeldvorming. Maar bent u het met me eens dat de tweede partij van Limburg uitgesloten is, als gevolg van beeldvorming of op basis van inhoud?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik kom terug op mijn antwoord, meest kansrijke coalitie. En dat is een samenspel van nog een keer hoofd en hart, kan te maken hebben met frames, kan te maken hebben met denkwijzen, kan te maken hebben met de status quo van dat moment. Ik had het er net over dat de wereld vrij snel verandert en uiteindelijk moet je een start maken, zoals net gezegd. We kunnen niet met dertien partijen in een coalitie gaan zitten, dus zijn het er vijf geworden en het bleek een gelukkige keuze te zijn omdat we als eerste van Nederland, de eerste provincie van Nederland, dat coalitieakkoord hebben kunnen sluiten en dat geeft ook een duidelijke waardebepaling aan de uitslag van de verkennende fase.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Mijn grootmoeder zei altijd 'haastige spoed is zelden goed'. Maar dan blijf ik toch nog even bij mijn vraag, is het nu beeldvorming of inhoud?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

De heer Claassen (PVV): Volgens mij hadden we hetzelfde verkiezingsprogramma zo'n beetje. Dus dan blijft beeldvorming over, toch?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik zou even de nieuwe bestuurscultuur erbij willen halen. Als je elkaar op voorhand de hand weet te reiken, en het lijkt allemaal zo simpel, ja, dan is dat iets waar je in een coalitie verder mee kan. Maar onze winst zit erin om elkaar de hand te kunnen reiken vanuit coalitie naar oppositie, want dan ga je wat bereiken voor Limburg. Dus als wij op vele punten nu een gelijkluidend verkiezingsprogramma hebben, dan zal het straks in de Staten in de komende twee tot vier jaar hopelijk zijn uitwerking krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Claassen.

Mijnheer Claassen (PVV): Ja, ik ga ... Want ik had eigenlijk een andere vraag. En ik begrijp dat u heel goed geoefend heeft de afgelopen weken. We gaan dat nog regelmatig met elkaar uitproberen en dan zien we of er toch nog groei in zit of dat de rek eruit is.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Afgesproken.

De voorzitter: Dank u wel. En u was ook aan het eind van uw betoog.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja.

De voorzitter: Ja. Dan dank ik u voor uw bijdrage en geef ik het woord aan de heer ... De heer Peters, zou ik me bijna nog vergissen, namens LOKAAL-LIMBURG. Drie keer gezegd. Op de valreep deed ik het goed. De heer Peters aan u het woord.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel, voorzitter. College, collega's, ik heb het papiertje op de ouderwetse manier geknipt en geplakt en met een viltstift verschillende keren veranderd, want in deze wereld veranderen die dingen allemaal. En als ik, in tegenstelling tot René, met een nummer hier naar voren had moeten komen dan was het geweest 'Och Lieve Heer'. En dat is van Big Benny en dat is een broer van mij en die zingt in dialect. En als ik hier zo tegenover me kijk en zie de kleuren rood, geel, groen, dan had die coalitie ook een carnavalsvereniging kunnen zijn. Maar dat is het gelukkig niet. Gelukkig zitten we hier bij elkaar om in ieder geval te praten over de toekomst over de komende vier jaar en daar zal een hele hoop moeten veranderen. En in mijn beleving ook de bestuurscultuur. Ik dacht dat ik in Roermond in de

bestuurscultuur zou zitten, dat dat niet erger zou kunnen, maar in Maastricht heb ik ervaren dat dat nog tien graadjes erger is dan Roermond, dus dan zitten wij nog in een paradijs.

En nu het nieuwe coalitieakkoord 'Elke Limburger telt' is het verhaal, staat in het akkoord.

En op hoofdlijnen waarbij de uitvoering van dit akkoord een grote uitdaging is. Want hoe vlug vergeet je niet iemand als je zegt: 'Iedere Limburger telt'. Als LOKAAL-LIMBURG hebben wij een positieve grondhouding tegenover dit akkoord, maar wij zullen kritisch zijn op de uitvoering. Zodat het niet alleen bij die kreet blijft, maar ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. De toegezegde samenwerking tussen coalitie en oppositie is een goede zaak. We hebben dat vandaag al mogen ervaren. En het belooft op deze manier in ieder geval perspectief te bieden Als je een motie indient en die haal je binnen met 30 tegen 15 en er zitten ook coalitiepartners bij, dan zitten er ook coalitiepartners bij, zeg ik nog een keertje, dan geeft dat wel perspectief. Niet het totale perspectief, maar het zou kunnen, zoals het in het verleden ook ging met verschillende meerderheden. Ik hoor ... Ik heb dat ook net beluisterd bij de bijdrage van mevrouw Schoolmeesters, dat het zomaar zou kunnen als je elkaar de hand reikt, is dat prima. Als LOKAAL-LIMBURG betreuren wij het ook dat onze partij geen deel heeft mogen uitmaken van de nieuwe coalitie. Of misschien JA21. En dat geldt ook voor meer partijen. Eigenlijk zijn de landelijke partijen uit de vorige coalitie teruggekeerd en zitten weer aan het stuur van onze Provincie, ondanks de hoop van veel kiezers dat uw grootste partij een andere koers zou inzetten en voor een verbreding van de coalitie zou kiezen. De inzet van Caroline, oh Caroline, wat is het toch een machtig mooi mens en ik zie haar graag op de televisie, maar er zijn er maar weinig van. Carolines, ik zie bij dit gezelschap van de BBB veel dames, maar een Caroline is toch een aparte vrouw. Twee dames, ja. 50% kans, maar geen Caroline. Toen ik haar gisteren weer hoorde dacht ik, ja, als ik niet zelf mee had gedaan, had ik waarschijnlijk ook op Caroline gestemd. En dat geeft eigenlijk aan dat de mensen voor een verandering hebben gekozen. Maar u heeft niet voor die verandering gekozen, want de mensen dachten allemaal, we stemmen op BBB in heel Nederland. En wat kregen ze weer terug? Waar u samen mee ging, onder dezelfde deken kroop, onder de bestuursdeken, waren eigenlijk de paar partijen waar Caroline mee wilde afrekenen. En dat verbaast veel burgers die ik spreek, die zeggen ik heb BBB gestemd en die dan zeggen, ja, wat heb ik daaraan? Ik heb op BBB gestemd en ik krijg hetzelfde terug. Dat wil ik toch even gezegd hebben, wat zo het gevoel is van de burgers. Maar dat wil niet zeggen dat wij in diezelfde zaak ook zo denken. De kans is natuurlijk groot dat de verwachte vernieuwing, met alle grote uitdagingen die voor ons liggen, beperkt wordt. Want zeker bij landelijke partijen zullen richtlijnen en standpunten moeten worden gevolgd vanuit Den Haag. Bij het CDA is dat natuurlijk nu een gevoelige zaak want ze komen een beetje in opstand en strakjes zou het zomaar kunnen zijn dat niet LOKAAL-LIMBURG de enige Limburgse partij is. Maar dat ook het CDA zich daarbij aansluit. Ik weet de naam nog niet voor hen, maar ik kan er wel eentje voor hun bedenken. Wij zullen ervoor gaan om samen met u aandacht te vragen voor de bestrijding van de laaggeletterdheid. Ik weet dat hier wat mensen in de zaal zitten, die dat als een soort opdracht, een levensopdracht hebben. Ik ben er eentje ervan. De armoede bestrijden, een gezonde veilige leefomgeving, voor al onze Limburgers. Ook zullen wij blijvend aandacht vragen voor onze mkb'ers, de horeca en het platteland. Het bouwen van meer woningen komt door de regelgeving belemmeringen tegen. En keuzes zullen natuurlijk strakjes steeds moeilijker worden. Daar zullen we met zijn allen, ik heb het vandaag een paar keer gehoord, alles moeten inzetten om te kunnen bouwen, bouwen voor onze mensen die al jaren staan te wachten op een dak boven het hoofd. We hoorden het nieuwe College nog roepen: een straatje erbij in elk dorp en stad. Als het dan maar niet een straatje minder wordt. Ben ik dat? Oké, ben ik al over tijd?

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Oh, als het mijn vrouw was, zou ik me zorgen maken. In ieder geval de nood is hoog en de realisatie van extra woningen dreigt uit de pas te lopen. Voorzieningen in de kernen staan onder druk. Of het nu winkels, geldautomaten, brievenbussen zijn of het openbaar vervoer. Ook in het nieuwe coalitieakkoord lezen wij dat erkend wordt dat de leefbaarheid op veel plekken onder druk staat. In de plattelandskernen verdwijnen steeds meer voorzieningen en gaat de bereikbaarheid achteruit. In steden zien we steeds meer probleemwijken ontstaan met slechte woonomstandigheden, relatief veel sociale

problemen en weinig aantrekkelijke plekken met groen. Als ik zo voor me uitkijk, zou ik graag willen zien dat u iets meer zou willen doen met dit hele College, maar eigenlijk met alle Statenleden bij elkaar, aan de zaken op de dorpen. De harmonieën verliezen leden, de fanfares, de schutterijen – we hebben vandaag al een motie goedgekeurd waar het om de loden kogel gaat – maar de verenigingen in de dorpen die gaan heel langzaam naar de knoppen en dat heeft puur te maken met de vergrijzing. En dat heeft ook te maken met dat er geen hulp wordt geboden en dat we denken dat alle grote activiteiten in de steden moeten plaatsvinden. Of dat nou Roermond was gisteren of eergisteren met 10.000 mensen. Maar dan zeg ik altijd waarom doen we het niet in Swalmen of in Reuver, of noem maar op. Te grote activiteiten trekken alles naar één plek toe en zuigen eigenlijk onze kernen, die ook die cultuur nodig hebben, leeg. Daar zou ik eigenlijk van deze coalitie wel iets van willen verwachten.

Wat betreft LOKAAL-LIMBURG kan het niet snel genoeg gaan om te kijken hoe u de problemen aanpakt. Snel aanpakken. Laat snel zien wat uw plannen zijn. U heeft daar nu twee maanden de tijd voor om in ieder geval de burgers te bedienen op dat wat u voorstelde in 'Elke Limburger telt mee'.

De leefbaarheid. U heeft het als een groot punt en dat is ook een punt van LOKAAL-LIMBURG. LOKAAL-LIMBURG staat ook voor de leefbaarheid en met name in de kleine kernen. Bestrijding van eenzaamheid, beter openbaar vervoer, een opbloeiende economie en sociale binding zijn onderwerpen die iedere Limburger wil, iedere Limburger. Goede verbindingen over spoor, lucht, wegen en water dragen bij aan de vitaliteit en mobiliteit van onze Limburgers. Niet alleen in onze eigen provincie, maar ook internationaal, zoals een trein intercity verbinding naar Aken, zoals vandaag al een paar keer genoemd is of de gewenste verbetering van de Maaslijn. We zijn benieuwd hoe u daar met voorstellen komt. Het leven voor mens en dier betekent ook een schoon leefmilieu. Afval op straat, ik heb er vandaag een motie over ingediend, ik ben blij dat die erdoor komt. Ik ben ook blij met de toezeggingen van de DBT daarin, dus we kunnen daar misschien met zijn allen tegen deze grote ergernis iets doen. Samen iets doen. En dan ga ik inderdaad met u mee als voorzitter van de grootste partij, mevrouw Schoolmeesters. Als we onze hand reiken, kunnen we misschien veel meer betekenen. Wij zullen u gedogen. Maar we zullen u ook kritisch bekijken en we zullen de voorstellen, of die nou uit de oppositie komen of uit de coalitie, allemaal eigenlijk bekijken op of het in het belang is van de Limburgers, de Limburgers zoals wij die hebben en waar wij voor staan, waar wij door gekozen zijn. Dat is voor ons het grootste belang en voor de rest is er geen belang. Het zijn de burgers die vinden dat wij hier iets moeten doen voor hen. Ik ga afronden, voorzitter, want onze spreektijd zit er bijna op, want ik had al een paar keer dat fluitje gehoord en ik dacht dat dat het machtige pijpje is dat ik in mijn zak heb, maar dat is het niet. We hebben veel gesproken over ... LOKAAL-LIMBURG zal kritisch zijn op de uitwerking van soms ambitieuze onderwerpen waarbij we hopen dat 'Elke Limburger telt' geen loze kreet is de komende vier jaar. Ik heb nog steeds niet de indruk ... Maar wat ik graag zou willen, met u allen, ook werken aan een andere bestuurscultuur. En als je hier vandaag zit, wie het dan ook zou mogen zijn, maar vooral de nieuwelingen, en je hier toch zo'n 20 tot 30 moties voor je kiezen krijgt, en je mag aan de tafel even gaan bedienen, dan zeg ik dat kan nooit een goede bestuurscultuur zijn. Ik kom uit een andere wereld waar je moties en amendementen met elkaar bespreekt en die niet door je strot geduwd worden, zoals dat hier in dit huis gebeurt. En dat wil ik ook even kwijt. Ik hoop dat we daar met zijn allen een oplossing voor kunnen vinden, dat we ons houden aan het eigen reglement dat hier nota bene in dit huis is opgezet, waarin je nota's, moties en amendementen met elkaar deelt. En niet op de dag van de besluitvorming. Nee, van tevoren, dan kun je er met je fractie over praten en dan kun je weloverwogen besluiten nemen. Maar zoals we het nu doen is het helemaal niks en daar wil ik graag voor pleiten en daar wil ik mee afsluiten. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Peters.

Applaus

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens, namens D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, blijft Limburg stilstaan of gaan we vooruit? Dat was voor D66 de vraag van deze verkiezingen. En als we het coalitieakkoord lezen is ons antwoord: we hebben geen idee. We lezen prachtige ambities waar we blij van worden, maar we zien ook dat de fundamentele, moeilijke keuzes die daarvoor nodig zijn, niet zijn gemaakt. Nog niet, terwijl ze al zoveel te lang zijn uitgesteld. Voorzitter, D66 zag in april een busje met 5 partijen vanuit het Gouvernement met geblindeerde ramen vertrekken voor onderhandelingen om terug te keren vanuit Lottum met zes Gedeputeerden en een akkoord erin. Dat busje staat voor het Gouvernement nu. En dit akkoord lijkt alsof het in zijn vrij is gezet. En hoe? Wie het gaspedaal indrukt laat de motor vooral grommen en stotteren, maar wie niet oppast laat het busje zo de heuvel afglijden tegen een muur aan. En dan zou ik nu kunnen vragen wie er dan aan de handrem trekt, wie op de achterbank plaatsneemt, waarom zo weinig vrouwen aan het stuur. Wie verantwoordelijk is voor de Fristi en de Fruitella, hoe u besluit over de route en of Ein Festival der Liebe op de playlist staat of liever Highway to Hell meer als dat uw gezamenlijke smaak is, maar eigenlijk wil ik vandaag vooral beginnen met het feliciteren van de zes inzittenden. Voor deze periode kersverse bestuurders voor Limburg. Namens D66 wens ik u vanaf deze plek vandaag vooral ontzettend veel succes deze rit. Want hoewel wij het met de afslagen die in dit akkoord genomen worden, zeer regelmatig niet eens zijn, is er echt één ding erger dan een bestuur dat wat ons betreft soms de verkeerde kant op rijdt en dat is een busje of provincie zonder bestuur. Dat hebben we in Limburg de afgelopen periode ervaren. De onderhandelende partijen die hebben geleid tot deze coalitie hebben samen de verantwoordelijkheid voor een stabiel bestuur op zich genomen. En aan die belofte zal D66 u houden, wat er ook gebeurt. En juist als het lastig wordt. Voorzitter, 'Elke Limburger telt', maar waar mogen ze nu op rekenen met deze coalitie of dit College? D66 riep de formateur en onderhandelende partijen op om helder en eerlijk te zijn over de compromissen die zijn gesloten. En dat zien we nog niet. En waar deze coalitie misschien liever spreekt over landelijk gebied, in plaats van natuur, is het probleem wat we hebben niet minder groot geworden. En we kunnen dan wel benoemen dat Maastricht Aken Airport uitgevoerd wordt conform besluit, maar dat gebeurde al. De vraag die D66 telkens heeft is, wat gebeurt er als het lastig wordt? Wat gebeurt er als een van de door collega Berghorst van de PvdA treffend voorgerekende kostenstijgingen of problemen rondom dat vliegveld zich voordoen? Wat kiest uw coalitie dan? Dat zijn de keuzes die wij hadden willen teruglezen in dit akkoord en de vraag is dan, zijn ze nog niet gemaakt of nog niet concreet? We verzoeken in ieder geval uw College voor de begroting de voorruit van uw busje eens grondig schoon te poetsen, want uw uitzicht is wat ons betreft te vaag en dat is gevaarlijk. nu u invoegt op de openbare weg. Voorzitter, en dan nu de inhoud alsjeblieft. Want politiek is er uiteindelijk vooral ook om de problemen van mensen op te lossen en niet alleen om over zichzelf te oren. D66 ziet veel goede dingen in dit akkoord. De Einstein Telescope, investeringen in de sociale agenda, serieus middelen en aandacht voor onderwijs en arbeidsmarkt. We blijven vol inzetten op cultuur, maken werk van sport en positieve gezondheid. We pakken onze bedrijventerreinen aan, leggen stof vast, hebben grote plannen voor water en een stevige ambitie om woningen te bouwen. En daar zouden we echt heel blij mee zijn als we ook zeker wisten dat we die doelen konden halen. En dat weten we nog niet. En dat ligt aan drie dingen. We missen groen, we missen geld en we twijfelen soms of elke Limburger evenveel telt. Voorzitter, natuur is geen vies woord en herstel ervan gewoon onze opdracht, dat hoeft je niet eens leuk te vinden, dat kan je ook gewoon doen omdat je wil dat Limburg niet op slot gaat. We lezen in het eerste hoofdstuk als doel dat de staat van instandhouding van de natuur verbeterd is, dat de uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw is verminderd en de bodem is verbeterd. Mevrouw Schoolmeesters van de BBB noemde dat straks SMART, maar verbeterd ten opzichte van wat dan, want veel slechter kunnen we het hopelijk niet meer laten worden. Wanneer zijn we nou tevreden? Was uw coalitie het hier nog niet eens of durft u het nog niet concreter aan? Want het is niet zo dat hier geen doelen lagen. En ook niet dat die er niet al tot stand waren gekomen van onderop. De vraag is eigenlijk, committeert dit College en deze coalitie zich aan de doelen en doelenmatrix zoals opgenomen in het Limburgs programma Landelijk Gebied. Ja of nee?

Voorzitter, deze coalitie stelt dat Limburg door de verkiezingen is veranderd. De staat van onze natuur is dat niet. De urgentie om die te verbeteren is alleen maar gegroeid en de BBB legt als breekpunt geen gedwongen uitkoop en 2035 als deadline op tafel. De partijen in deze coalitie konden daarmee instemmen.

D66 niet omdat we geloven dat dat niet mogelijk is. Een politiek compromis is soms prachtig, maar in dit geval is onze vraag, schiet onze provincie hier nu iets mee op? Verwacht u zonder gedwongen uitkoop in uw gereedschapskist de komende vier jaar te kunnen doen wat nodig is? En wat doet u dan als blijkt dat dat niet zo is? Is dit iets wat onderdeel uitmaakt van uw herijkingsmoment halverwege? Dan voorzitter, we lezen in dit akkoord dat de problemen eigenlijk de schuld zijn van Den Haag. Maar de redding is te verwachten vanuit Brussel en zelfs de Eurofielen van D66 hebben zelden zo'n warme liefde voor Brussel in een coalitieakkoord gelezen. Naast het enthousiasme over de daar te verkrijgen euro's is onze vraag dan wel, is deze coalitie net zo enthousiast over de Europese Natuurbeschermingswet en gaat u voor het behalen van de daarin gestelde doelen daarmee net zo hard aan de slag? Voorzitter, volgens dit akkoord telt elke Limburger, maar tellen ze ook evenveel? De coalitie werkt niet mee aan gedwongen onteigening om stikstofdoelen te halen, maar blijft de Provincie Limburg gedwongen onteigening wel toestaan als het gaat om mobiliteit en de aanleg van wegen? Dit akkoord spreekt in het hoofdstuk economie over gerichte investeringen in de innovaties voor agrarische ondernemers. En die andere ondernemers dan? Dit akkoord wil versterkt inzetten op milieuhandhaving, maar tegelijkertijd ruimhartiger omgaan met het toestaan en vergunnen van nieuwe of nevenactiviteiten voor bestaande of stoppende ondernemers. En dan is alsnog de vraag, geldt dat voor alle ondernemers en sectoren of alleen op het platteland? Dit akkoord heeft de ambitie om 26.500 woningen te realiseren en die steunen we van ganser harte. Maar hoe verwachten we dat te kunnen realiseren als zonder daadkrachtig natuurherstel geen enkele vergunning mogelijk is? We zagen deze week schriftelijke vragen over het draagvlak bij flexwoningen van BBB en CDA. De eenvoudige oplossingen zijn op, ook als het om de huisvesting van ontheemden gaat. Hoe gaat uw coalitie nu bepalen waar wel in plaats van alleen waar niet. We lezen in het akkoord dat we ons inzetten om de provincie waterbestendig te maken en weerbaar tegen een veranderend klimaat. Maar we lezen bij zon op landbouwgrond: 'nee, tenzij'. En wat nou als er agrarische ondernemers zijn die dat wel gewoon als kans zien? Als dat zo gevraagde perspectief? Gaat de Provincie dat ondernemerschap dan tegenwerken? Dit akkoord stelt dat deze coalitie de ambitie voor 2,5 terawattuur met zon en wind wil realiseren. De BBB dient vandaag vragen in over het windmolenpark in Horst aan de Maas dat hard nodig is om die ambitie te halen. Gaat u nu de uitdaging voor schone energie weer verplaatsen naar over vijftien jaar met een SMR of gaat u deze periode aan de slag? En dan tot slot, o, nee, niet tot slot. De coalitie stelt in de paragraaf bestaanszekerheid een steentje bij te dragen aan de energierekening en sociaal-economisch perspectief voor de inwoners van het landelijk gebied. Als we dan toch drie B's nemen, horen bij bestaanszekerheid volgens D66 niet alleen boeren, maar vooral ook burgers, juist die in de kwetsbare wijken van onze steden. En dan hebben we ook nog iets gemist, want de enige fiets die wij zien is op de foto op pagina 91. En hoewel collega Van Wageningen hier niet meer in de Staten zit, vindt D66 dat zeer jammer. We gaan niet meer, maar minder investeren in de fiets, lijkt wel. Ligt hier geen ambitie, geen geld, of wordt dat nog uitgewerkt, beste coalitie? Voorzitter, kom ik bij het geld. De ondernemer in mijn fractie verzuchtte: mijn boekhouder ziet mij aankomen als ik de financiën van de zaak zo aan zou leveren,

Het College wordt voortvarend op pad gestuurd met haar busje met vele stops en ambities. Maar of er over twee of drie jaar nog getankt of bijgeladen kan worden, is nog maar zeer de vraag. We rekenen op middelen vanuit Europa en in ieder geval niet op minder van het Rijk. En hoewel ook D66 vond dat het vorige College soms wel erg stevig boven op de schatkist zat, is het tegenovergestelde ook niet de bedoeling. Wat D66 betreft zetten we het kapitaal van Limburg voortvarend in voor dingen die onze provincie op de lange termijn vooruithelpen. Maar we moeten ook iets overhouden zodat de volgende generatie Limburgers dat ook nog voor hun toekomst kunnen doen. Dat verstandige investeringsbeleid zien wij op dit moment nog niet terug en dat baart ons zorgen. Voorzitter, het komt nu op de uitwerking aan. Mijn oproep namens D66 aan dit College daarbij is: bind de strijd aan met problemen, maar nooit met de werkelijkheid. Pak vandaag aan wat niet tot morgen kan wachten. En denk altijd aan overmorgen, aan de volgende generatie Limburgers. Weet dat u bij echte keuzes voor de toekomst D66 altijd aan uw zijde vindt, ook als die moeilijk zijn. En weet dat als uw voorstellen niet goed genoeg zijn, we altijd bereid zullen zijn die te verbeteren. Eén amendement of motie per keer.

Voorzitter, zet het busje in de versnelling, handrem eraf, de provincie in, samen gaan. Maak het waar, want dat is uiteindelijk waar D66 u op zal beoordelen. Zorg dat elke Limburger telt en dat ze op onze Provincie kunnen rekenen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten, namens GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel. Voorzitter, ik wil beginnen met een compliment te maken aan de ambtenaren. Ik vond het coalitieakkoord een leesbaar stuk. En ook willen wij nogmaals onze felicitaties overbrengen aan het nieuwe bestuur en hun heel veel wijsheid, geduld en inzicht wensen.

Als je het coalitieakkoord leest, dan lijkt het wel een akkoord met twee gezichten, twee kanten. Aan de ene kant heel vrolijk, positief, ik zou bijna zeggen, een lach-emoji. En dat zegt, we gaan het nu echt anders doen. Polarisatie voorkomen, elkaar respectvol opzoeken, oog hebben voor ieders belang in gesprek met iedereen, mooie intenties. Wie kan daar op tegen zijn? In de uitwerking zien wij een wat droeviger gezicht. En met name in de financiële paragraaf valt te lezen dat bij de intensiveringen één sector nadrukkelijk beter bedeed wordt dan de rest van de Limburgers. En uiteraard heb ik het hier over de landbouwsector, extra geld van het Landbouwfonds. En dat terwijl de Sociale Agenda bijna gehalveerd wordt ten opzichte van de voorgaande periode. Met alle intenties die er onder de kop bestaanszekerheid geschreven worden, moet ik helaas concluderen dat dit akkoord een groot deel van de Limburgers teleur gaat stellen. Ik roep u in herinnering dat in de voorgaande periode we € 50 miljoen beschikbaar hadden voor de Sociale Agenda. Dan kom je er met € 27 miljoen wel wat bekaaid van af. Voorzitter, blij wordt GroenLinks van de poging van de coalitie om per beleidsthema ook daadwerkelijke beleidsdoelstellingen op te nemen. Minder blij, daar is weer die andere kant, dat deze beleidsdoelstellingen niet geconcretiseerd worden. Het blijft altijd bij meer, minder, beter. Hoeveel meer? Hoeveel beter? Hoeveel minder? Welke peildatum hanteren we? Daarbij verwijst het collegeakkoord naar bijlage 1 waar dertien pagina's indicatoren staan. Het overgrote deel bestaande indicatoren uit onze begroting. Hoezo gaan we het anders doen? 90% blijft hetzelfde. Voorzitter, ik ga een paar dossiers langslopen en dan begin ik met Natuur en Natuurontwikkeling. En het zal u niet verbazen dat GroenLinks hier echt de urgentie voelt en niet eens zozeer qua natuur, maar juist ook op het gebied van gezondheid, welzijn, brede welvaart. In elk onderzoek komt altijd terug hoe essentieel de natuur voor ons mensen is. En andersom, geloof mij, die natuur redt het wel zonder ons. We zijn dan ook verheugd dat een aantal van onze moties, drie op het gebied van natuur, net bij de Voorjaarsnota zijn aangenomen. En eerlijk is eerlijk, ik wilde hier nog een motie indienen over een dwingend instrumentarium, omdat ik oprecht denk dat je dat als laatste middel, als laatste redmiddel in je gereedschapskist moet hebben. En dat doen we immers ook bij PIP's of bij een verlegging van de weg. Maar ik ga deze motie aanhouden. Ik ga hem in mijn achterzak ... En ik ga u kritisch volgen, mocht die nodig zijn dan zullen wij deze motie alsnog indienen.

In het coalitieakkoord kwamen we ook een hele rare zin tegen, namelijk 'Wij houden ons aan de wet' En toen ik die las, dacht ik van hè? Iedereen die hier zit, links, rechts, voor me, we hebben allemaal een belofte of eed afgelegd. En waarom moet je dat nou opschrijven? En juist doordat je het opschrijft, gingen er bij mij alarmbellen af van hoezo is dat niet vanzelfsprekend? Wat bedoel je daarmee? Dus eigenlijk deed het me juist, in plaats van dat het me geruststelde, het ergste vermoeden. Zijn we dat dan niet van plan? Gaan we geitenpaadjes zoeken? Gaan we traineren? Ik krijg hier een beetje Haagse enge beelden bij. Ik ga nog verder, voorzitter, het stikstofdossier. En ook hier voelen wij de urgentie. En in dit coalitieakkoord wordt geconstateerd dat er een stikstofprobleem is en dat de uitstoot substantieel verminderd moet worden. Maar voorzitter, hoe dan? Dat staat er niet. Voorzitter, we worden blij van de constatering dat dit akkoord de eisen uit de Kaderrichtlijn Water wil opvolgen. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat het waterdossier nog wel eens het volgende stikstofdossier kan worden. En dit akkoord kiest geen grondslag voor de gesprekken, want we gaan gesprekken voeren in het landelijk gebied en wat het zwaarst moet wegen en dan als voorbeeld de natuur en de Peel, die vraagt om vernatting. En vernatting betekent dat je de grondwaterstand ... een hoge grondwaterstand. Maar dit past niet in het bedrijfsmodel van de landbouw. En volgens ons lost praten dit conflict niet op. Als politiek zul je knopen moeten doorhakken en keuzes moeten maken. En welke keuzes maakt deze coalitie? Dat is volstrekt niet helder. Nu moet ik zowat het dictum gaan lezen. Voorzitter,

wij zijn blij met de paragraaf over bereikbaarheid en ook daar zien wij te weinig uitwerking, dus wij dachten, kom, we gaan de coalitie helpen en daarom willen wij een motie Busabonnement voor minima indienen. En dan snijdt het mes aan twee kanten, want bereikbaarheid is mooi, maar als je niet het geld of de middelen hebt om überhaupt met de bus te gaan, ja, wat heb je er dan aan dat er een bus rijdt in jouw wijk of in jouw dorp? En ik zal het dictum voorlezen. Wij roepen het College van GS op om met alle Limburgse gemeenten en Arriva in coproductie na te gaan of het uitvoeren van een pilot met een dergelijk busabonnement voor minima, en dan staat er tot 120% bijstandsnorm, maar dat mag van mij ook best 140% worden, voor een periode van enkele jaren mogelijk is. En bij de begrotingsbehandeling in november te komen met een uitwerking en financiering van dit plan.' Voorzitter, leefbaarheid. Wat voor ons onduidelijk is, is welke definitie wordt er gegeven aan leefbaarheid? Is het ook voor natuur en stad en dorpen? Is dit geld vooral bedoeld voor de portefeuille Milieu. En dan denk ik met name aan geluid en bijvoorbeeld het Schone Lucht Akkoord. En ook hiervoor hebben wij een motie opgesteld en ook hier zal ik het dictum voorlezen. Deze motie 'Draagt het College op om voor de begroting 2024 te komen met een goede definitie van het begrip leefbaarheid. Hierin op zijn minst de aspecten Natuur in stad en dorp en Milieu een plek te geven. In de verdeling van de gelden van het Leefbaarheidsfonds rekening te houden met de definitie van het begrip 'leefbaarheid.' We zagen ook een opvallend gemis in het collegeakkoord en dat was de portefeuille Integratie. Is dit niet belangrijk en waarom is deze weggefallen? En voorzitter, als we kijken naar de financiële paragraaf, dan valt ons nog iets op en dat is de post onvoorzien en die is wel heel ruim. En ik snap dat dat heel erg prettig werken is. Dat zou ik misschien ook wel doen, maar ook daar hebben wij een motie voor opgesteld, namelijk de motie Onvoorzien en budgetrecht. En daarbij roepen wij het College van GS op 'om niet zomaar geld uit die post onvoorzien uit te geven zonder hierover terug te komen bij Provinciale Staten.'

Voorzitter, het akkoord had ook goede dingen en die wil ik ook noemen. Cultuur. Hier werden we blij van, zeker ook van de herschikking. Een motie waar iets te streven ... waar we in het verleden vaker in hebben samengewerkt. De herwaardering van de maakindustrie, het centraler stellen van het mbo en praktisch opgeleiden. Het rapport van Roemer, dat uitgangspunt wordt voor huisvesting van arbeidsmigranten. En uiteraard zijn ook wij voor een betere handhaving, toetsing en controle op geleverde natuurcompensatie bij bedrijven. Het acquisitiebeleid wordt selectiever. En er komt een nieuwe visie op weg naar een toekomstbestendige economie. Daar kijken we naar uit. We zijn blij met de oprichting van een provinciale energiemaatschappij en daar komt weer die andere kant. We zijn echt minder blij met kernenergie en energiemix. En alle positieve geluiden en inspanningen ten spijt stelt expert Turkenburg dat het niet reëel is dat voor 2045 de eerste kleine kerncentrales voor Nederland beschikbaar gemaakt kunnen worden. En overigens vragen wij ons dan wel af wat er is gebeurd met de eeuwige slogan, misschien omdat het CDA niet meer de grootste partij is, met haalbaar, betaalbaar en met draagvlak. Gaan we daar ook met de basis praten en dan bedoel ik met name de bewoners van Sittard-Geleen die een kerncentrale in hun achtertuin krijgen, terwijl ze daar letterlijk ook de chemische industrie in hun achtertuin hebben. Dat lijkt mij een heel onmenselijke combi. Voorzitter, ik kan nog wel even doorgaan, maar ik zie ook dat de tijd wat dringt. Wij zijn het helemaal eens met de opmerking van de Gouverneur en zijn reactie op het coalitieakkoord dat met klem dit College vraagt dat het de vraag zal moeten beantwoorden op allerlei mogelijke dossiers en thema's van hoe dan? Dat antwoord zal bepalend zijn voor de beoordeling van de resultaten van deze coalitie. Zoals u GroenLinks kent, blijven wij constructief meedenken. Hebben we vanochtend ook gedaan bij de Voorjaarsnota om ervoor te zorgen dat ook partijen die geen stem of onvoldoende stem hebben in dit akkoord gehoord worden en dat hun belangen gediend zullen worden. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan de heer Schyns namens de fractie van JA21.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik wil eigenlijk beginnen met twee dingen. Dat is het College nogmaals feliciteren. En ik wil LOKAAL-LIMBURG ook bedanken voor het vertrouwen en het benoemen van JA21 als potentiële coalitiekandidaat. Dat zien wij ook zo, als LOKAAL-LIMBURG zijnde. We bespreken hier vandaag het coalitieakkoord. Dit is misschien wel een van de belangrijkste besprekingen die wij voeren, omdat dit de richting gaat bepalen van de komende jaren. En JA21 vraagt uw aandacht voor enkele

onderwerpen die onze volle aandacht verdienen en heeft daarbij ook vragen voor de coalitiepartners. Er zijn al een aantal dingen benoemd vandaag waar wij ook vragen over hadden. Die zal ik met alle liefde voor jullie overslaan, want ik zie dat sommige mensen al een beetje wegdommelen. Toch wil ik duidelijk zijn. JA21 is redelijk tevreden over het coalitieakkoord. We gaan vooral verder op de koers die is ingeslagen, en aangezien onze Provincie de afgelopen jaren goed gepresteerd heeft, is het ook een logische beslissing. Echter missen wij concrete doelen en de verandering waar de bevolking zo heftig om heeft gevraagd tijdens de verkiezingen. Deze ambitie missen we vooral op het gebied van mobiliteit en energietransitie. Mijn collega Schoolmeesters benoemde het al SMART. En ik ben heel blij dat mevrouw Schoolmeesters weet wat SMART is, maar ik mis in het coalitieakkoord specifieke meetbare doelen. Ze zijn wel acceptabel, maar ik kan ze nog steeds niet toetsen. En dat vind ik heel lastig. Ik zeg altijd: als je alles een beetje wilt, dan kom je nergens; zachte heelmeesters maken stinkende wonden, en echte leiders maken moeilijke keuzes en bekennen kleur en visie. De fractie van JA21 heeft eerder vragen gesteld over de verbreding van de A2. Het vorige College gaf aan vooral in te zetten op lopen en fietsen en het openbaar vervoer, zoals geadviseerd in het MIRT-rapport. JA21 vindt het een heel bijzonder standpunt, want de meest voor de hand liggende oplossing, namelijk het verbreden van de A2, wordt pas als laatste overwogen. Ik heb begrepen dat de A-wegen landelijk bepaald worden, maar mij is vandaag heel duidelijk verteld dat de stukjes naast de A-wegen wel van de Provincie zijn, dus het kan wel degelijk. In plaats daarvan worden er tonnen besteed aan nieuwe fietsverbindingen en andere maatregelen die slechts beperkt effect hebben. Wij zijn voor fietsen, laat ik dat duidelijk maken. Maar laten we hier realistisch zijn. Hoeveel mensen nemen de fiets van Maastricht of Weert naar Eindhoven om te werken? Het zal beperkt zijn. Laat duidelijk zijn dat JA21 niet tegen fietsen, lopen of OV-verbinding is, maar het gaat om het aanpakken van de doorstromingsproblemen op de A2 in relatie tot de doelmatigheid en de doeltreffendheid. Wij begrijpen dat een fietsverbinding tussen Weert en Eindhoven voor velen geen realistische optie is, daarom blijven we openstaan voor mogelijkheden om de A2 te verbreden, bijvoorbeeld door middel van de aanleg van spitsstroken. Graag hadden wij een reactie van de coalitiepartners hierop.

Dan, voorzitter, het gebruik van landbouwgrond voor zonneparken. In het collegeprogramma staat dat dit alleen wordt overwogen in uitzonderlijke gevallen met het 'nee, tenzij-principe'. JA21 ziet liever gewoon nee. Eerst oplossingen voor het ruimtegebruik in de energietransitie. Zo vragen wij ons af waarom er geen zonnepanelen zijn geïnstalleerd op het Gouvernement. En of het een optie is om het parkeerdek te voorzien van een zonnepaneelafdek. Minister Jetten opende onlangs een Limburgse zonnepanelenfabriek die lichtgewicht panelen produceert die vrijwel overal toepasbaar zijn. JA21 is voorstander van het stimuleren van Limburgse mkb-bedrijven. Als Provincie moeten we een voorbeeldrol vervullen, laten we dit dan ook doen. Overigens laat dat onverlet dat JA21 groot voorstander is van kernenergie, wat wij zojuist al besproken hebben bij de behandeling van de Voorjaarsnota. Wij betreuren het dat in het coalitieakkoord terughoudend wordt gesproken over kernenergie, daar waar wij juist kernenergie zien als dé oplossing voor stabiele stroom en onmisbaar bij het terugbrengen van de fossiele brandstof. De burger wordt weer letterlijk in de kou gelaten. Kan coalitiepartner BBB aangeven waarom zij voorstander zijn van kernenergie, maar waarom daar weinig van terug te vinden is in het coalitieakkoord. Tot slot, bij de financiële aspecten van het coalitieprogramma is er sprake van uitgaven van € 207 miljoen tussen 2023 en 2027, waarvan € 100 miljoen afkomstig is uit de immunisatiereserve. Er is al een aantal dingen over gezegd; en ik zal het kort houden, want ik denk dat de mening onderhand wel duidelijk is. Verwachten de coalitiepartners dat deze € 100 miljoen binnen 4 jaar terug zal vloeien naar de immunisatiereserve? Zo ja, hoe dan? Zo niet, dan wil JA21 graag wijzen op de aangenomen motie 2515, waar de heer Kuntzelaers al eerder op belet is, waarin College wordt opgeroepen en opgedragen dat we onze financiële middelen zorgvuldig moeten inzetten, dat de immunisatiereserve als buffer moet dienen voor moeilijke tijden en waardevast geïndexeerd moet worden. Ik weet niet hoeveel mensen hier de geloofsgetuigenis hebben afgelegd met 'God almachtig helpe mij'. Deze mensen hebben wellicht de Bijbel gelezen. In de Bijbel is er een verhaal dat gaat over zeven dikke jaren en zeven dunne jaren. En ik hoop dat mensen inzien dat de zeven dikke jaren op het randje van afgelopen zijn. De zeven dunne jaren moeten wij dus ook overleven. Daarmee wil ik afronden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório namens de SP-fractie.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. De werkende klasse van Limburg, waar ook de meeste PVV-kiezers bij horen, heeft heel wat in haar mars, hebben we de afgelopen jaren kunnen zien. Want wat hebben we een tegenslagen samen doorstaan? Een plotseling overschot aanwassend water, een virus met eenzaamheid en onzekerheid, een tekort aan grondstoffen, goederen en diensten. Solidariteit en doorzettingsvermogen brachten ons allemaal verder. En we blijven toch ook optimistisch vooruitkijken naar een betere toekomst. Niet met een luxe villa of een chique jacht zoals reclames en zogenaamde influencers ons doen geloven, maar gewoon meer bestaanszekerheid is wat onze huishoudens van de politiek verwachten. Dat steuntje in de rug. Betere randvoorwaarden scheppen voor huidige en toekomstige Limburgers hebben we als socialisten daarom ook in dit akkoord opgenomen. Investeren in een Provincie waar het niet langer uitmaakt waar je geboren wordt, waar we van een-ieder-voor-zichzelf-mentaliteit naar gelijke kansen voor iedereen gaan, van individualisme naar collectiviteit. Want in onze Sociale Agenda geven we extra aandacht daar waar het onze toekomst het meeste helpt. Geen lege buikjes op school meer, gezond samen kunnen bewegen en zonder een taalachterstand mee kunnen doen in onze samenleving zijn er een paar voorbeelden van. Want beste collega's, de opgave is groot en vergt een aanpak van lange adem. Het is geen sprint, maar een marathon.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik heb eigenlijk gewoon een vraag. Wij hebben uitgebreid ook de financiële paragraaf bestudeerd, en dan zien we eigenlijk dat er € 27 miljoen is voor zowel de Sociale Agenda als sport. Daarnaast is er ook nog € 10 miljoen voor een investering in de Sporttakplatforms: € 2,5 miljoen per jaar. Nu is eigenlijk mijn hele simpele vraag: vorige periode hadden we € 30 miljoen voor zowel Sociale Agenda als sport, nu hebben we 27 miljoen. Komt die € 10 miljoen voor die Sporttakplatforms daarbovenop of is die onderdeel van die € 27 miljoen?

De heer Wolters Gregório (SP): Die komt erbovenop.

Mevrouw Jenneskens (D66): Mooi.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): In het CBS-onderzoek naar de sociaal-economische score van onze steden en wijken bezet onze provincie maar liefst 25% van de flopveertig qua steden, wat de noodzaak van een samenhangende en integrale aanpak in Limburg aantoont. Wonen en werken, gezondheid en veiligheid verbeteren, maakt huishoudens minder afhankelijk, en zeker geen nieuwe problemen aan deze wijk toevoegen zorgt ervoor dat wijken kunnen bloeien en inwoners naar elkaar kunnen omzien. Want dat maakt ons tenslotte mens. Gelijkwaardigheid, menselijke waardigheid en solidariteit in ons beleid zijn ook belangrijk wanneer we met een gedragen visie aan onze toekomst willen werken. Beslissingen nemen waar onze Provincie en haar inwoners op de lange termijn profijt van hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor onze economische visie en samenhang met hoe wij de leefbaarheid willen vergroten. Het heeft In het algemeen geen zin om economische activiteiten in onze provincie te verwelkomen als daarvoor een enkeling kortetermijnwinst aan verbonden is terwijl onze gemeenten voor nieuwe uitdagingen komen te staan. En als we dan toch arbeidsmigranten nodig hebben om tekorten in bepaalde sectoren op te vangen, dan worden die mensen fatsoenlijk behandeld en voor de lange termijn als onderdeel van onze samenleving gezien. Niet weggestopt in containers, geen tweederangsburgers, maar volwaardig integreren in onze werkende klasse en onderdeel van de Limburgse maatschappij. Volgens de SP is meer aandacht voor het mbo en de koppeling met ons mkb en de maakindustrie zeker nodig om jongeren te behouden voor de regio, om überhaupt betaalbare huizen te bouwen en hard door te blijven werken aan de energietransitie. Het isoleren

van huizen, het besparen, opwekken en opslaan van energie zijn daar belangrijke elementen van. En die transitie zal rechtvaardig moeten verlopen. Het oprichten van een nieuwe provinciale energiemaatschappij, liefkozend Plan 2 genoemd, is daar een nieuwe stap in. Om impulsen te geven op plekken waar dat het hardst nodig is om er voor onze huishoudens te zijn waar de markt faalt en om niet af te wachten of iets van de grond komt, maar gewoon met bewonersinitiatieven die op korte termijn te realiseren te zijn aan de slag te gaan. Een mooie herinnering aan mijn oma vroeger is dat we samen met de bus naar het Munsterplein in Roermond gingen; ik om lekker te ravotten op de kiosk, om samen even te gaan winkelen, en daarna ging ik mijn pennyspaarpot legen en zij contant geld afhalen om de melkboer te volgende dag te betalen.

De voorzitter: Laten we dat beeld heel even vasthouden. Dan kan ondertussen mijnheer Driessen een vraag stellen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, ik was toevallig even naar die Flop-40 aan het kijken, en tot mijn verbazing inderdaad stond Heerlen daar op nummer 1. Ik weet niet wie daar bestuurt, maar ... U heeft het nu twee keer gehad over de werkende klasse die zo belangrijk is. Ik denk dat we daar elkaar weer vooral vinden, alleen zoals eerder ook gesteld in onze motie, misschien heeft u niet in het dictum, maar in de overwegende zaken, gelezen dat juist voor die werkende klasse met een redelijk minimum inkomen zo'n auto een vrij grote hap uit hun budget is. Het is niet eens vaak uit luxe, want die mensen moeten naar hun werk, et cetera. Bent u het dan met mij eens dat het voor die mensen extra wrang is als we de belasting daarop nog eens gaan verhogen?

De heer Wolters Gregório (SP): Ja we begrijpen wat dat betreft helemaal dat die auto vaak een noodzaak is omdat er bijvoorbeeld helemaal geen bus is of dat mensen geen werkende fiets hebben, of omdat je meerdere dingen met die auto op een dag zult moeten doen. Waar de verhoging van de MRB mensen zeer licht in de portemonnee zal gaan raken, heeft de investering van de gelden die we daarmee binnenkrijgen waarschijnlijk een veel groter effect op het leven van die mensen zelf. Dus waar we aan de ene kant een klein offer vragen, komt er aan de andere kant van de maatschappij heel veel voor terug.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, via u voorzitter. Mijnheer Gregório, het kan wel een klein offer zijn, maar die auto is nodig om te gaan werken. Vaak werken mensen een stukje verder weg. En u kunt daar een bibliotheekabonnement voor teruggeven, maar een bibliotheekargument koopt geen brood.

De heer Wolters Gregório (SP): Nee, dat klopt, daar heeft mijnheer Driessen ook weer gelijk in. Maar het grootste probleem is niet dat wij de MRB meer naar het landelijk gemiddelde gaan laten bewegen, want in Limburg hebben we al een van de laagste van het land. Maar het grootste probleem is dat mensen op dit moment geen salaris betaald krijgen waar ze fatsoenlijk van kunnen rondkomen. Ik denk dat dat een veel groter probleem is dan dat wij de motorrijtuigenbelasting met een paar euro's per jaar gaan verhogen.

De voorzitter: Tot slot, voorzitter.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik constateer dat de salarissen die mensen ontvangen, daar gaan we helaas niet over, maar de MRB wel.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dat klopt.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, terug naar het Munsterplein. Hopelijk kunnen wij allemaal zulke herinneringen aan onze kleinkinderen meegeven en. Daarom is het onderhandelen om die hopelijk binnenkort gratis buslijnen, pinautomaten en andere voorzieningen weer terug in onze wijken en dorpen te krijgen zo belangrijk de komende jaren. Net zoals onze ouderen niet laten wegglijden, maar wanneer zij in

hun vertrouwde omgeving willen blijven, het middelpunt van de gemeenschap kunnen laten zijn in een zorgbuurthuis met faciliteiten zoals een huisarts, fysiotherapeut, apotheek en een groene omgeving om elkaar te ontmoeten bij de hand. Want structureel meer aandacht voor versterking van onze natuur en groenere steden en dorpen bezorgen ons allemaal meer gezondheid en een prettigere leefomgeving. Dit vergt nogal veel overleg en vooral samenwerking met het Rijk en lokale belanghebbenden om dit te realiseren. De biodiversiteit kan worden versterkt, op droogte en overstromingen kunnen we preventief inspelen, en waar we investeren in oplossingen voor de gevolgen van de klimaatcrisis, kunnen we die als Provincie bij andere regio's en landen onder de aandacht brengen om meer gewenste impact – mijn laatste Engelse term vandaag – te realiseren, zodat de jeugd en volgende generaties zich minder zorgen hoeven te maken over hun thuis. Een visie van Limburg naar 2040 en verder is wat wij aan onze inwoners verplicht zijn. En laat onze inwoners al die maatschappelijke organisaties en professionals maar met ons in overleg gaan over hoe we dat precies gaan doen. Door meer vertrouwen in onze mensen te hebben, kunnen we als overheid hopelijk ook weer hun vertrouwen terugwinnen. Vertrouwen dat wij als SP ook hebben in dit College, in de hulp vanuit Den Haag en Brussel, en zeker in de samenwerking tussen alle fracties hier in de zaal. Er werd vandaag al heel constructief meegedacht. De werkende klasse heeft een goed werkende overheid nodig, want elke regio, elke wijk en elke Limburger telt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Berghorst namens de fractie van de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Limburg is een provincie waar mensen kansen krijgen. Ik zie in mijn werk iedere dag hoe hard daaraan gewerkt wordt door gemeenten en door de Provincie. We zijn een Provincie die durft te investeren in ondernemers met een goed idee, omdat bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en daarmee voor kansen op een betere toekomst. En we zijn een Provincie die groener en duurzamer wil worden, omdat klimaatverandering voor onze toekomst een onzekere factor is. Maar Limburg is ook een provincie waar mensen kansen wel zien, maar niet weten te grijpen. Een provincie waar de sociale ongelijkheid groot is, waar armoede toeneemt en waar steeds meer mensen onzeker zijn over hun toekomst. Veel inwoners hebben het gevoel er niet toe te doen. En voorzitter, het rapport Elke Regio Telt versterkt dat gevoel, want Limburg bungelt vaak onderaan de prioriteitenlijstjes in Den Haag. En zo dreigt er een tweedeling te ontstaan in onze samenleving. Een tweedeling tussen arm en rijk, tussen mensen die wel en niet kunnen meedoen, tussen mensen die kansen grijpen en mensen die die kansen aan hun neus voorbij zien gaan en tussen stad en platteland. En voorzitter, om Joop den Uyl te citeren: 'Een politiek die betekenis heeft moet er alles aan doen om die tweedeling te voorkomen. Als we daarin niet slagen, dan zal dat de samenleving breken en het zal ons als politiek ook opbreken.' En dat brengt mij bij de kern van het debat van vandaag: Elke Limburger Telt. De PvdA kiest voor een sociaal, groen en toekomstgericht Limburg, en die koers zien we terug in het akkoord dat gesloten is met de BBB, VVD, CDA en SP. Dat is een akkoord dat serieus werk gaat maken van het voorkomen en repareren van die tweedeling in de samenleving, in een coalitie die staat voor een open en inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen en die kansen creëert voor alle Limburgers. En daarom wil de Partij van de Arbeid de motie van 50PLUS over het VN-Gehandicaptenverdrag ook van harte mee indienen. We zijn er trots op dat bestaanszekerheid een van de rode draden is geworden in dit akkoord. De Provincie gaat samen met gemeenten armoede bestrijden, laaggeletterdheid aanpakken en wijken versterken waar het nu minder goed gaat. We continueren de Sociale Agenda en verbeteren zo de kansen op een gezonde toekomst voor inwoners die dat nodig hebben. Voorzitter, zoals u weet, maakt de PvdA zich zorgen over de staat van het Limburgs openbaar vervoer. De dienstregeling is één grote gatenkaas. Het heeft een grote invloed op de aantrekkelijkheid van het OV als alternatief voor de auto. We gaan daarom strenger controleren op de uitvoering van de concessie. OV moet toegankelijk zijn voor iedereen, en de verschraving van het OV moet gestopt worden. En deze fractievoorzitter van de PvdA zal de nieuwe Gedeputeerde mobiliteit daar ook streng op controleren. Hij kan zijn borst alvast nat maken. En collega's, mocht u nu vinden dat ik daarin een beetje verslap in vergelijking tot vorige perioden, spreek me daar dan vooral op aan. De komende jaren gaan we inzetten op het toekomstbestendig maken van onze economie, een economie die verduurzaamt en circulair wordt en waarin

werknemers zekerheid hebben van goed werk. De komende jaren gaat de positie van werknemers en de kwaliteit van werk daarom meer aandacht krijgen. Een belangrijk onderdeel daarvan is meer aandacht en waardering voor vakmanschap, en in het bijzonder voor het mbo

Limburg blijft investeren in een breed en gevarieerd cultuuraanbod en in sport voor iedereen. We gaan actie ondernemen om culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg te versterken. En dat is een diep gekoesterde wens van de Partij van de Arbeid-fractie, zoals u allen weet. Een plek om te wonen en om je thuis te voelen, dat is voor veel mensen ook een belangrijke voorwaarde voor een zekere toekomst. Limburg moet daarom huizen bouwen, betaalbare en duurzame huizen in een leefbare en veilige wijk in stad en in het dorp. Het vergroenen van die wijken en dorpen is daar een belangrijk aandachtspunt. Een ander belangrijk aandachtspunt is het tegengaan van klimaatverandering. Het gevoel van urgentie voor de energietransitie is groter dan ooit, maar de uitdagingen waar Limburg voor staat zijn ook enorm. Voorzitter, ik heb een interruptie.

De voorzitter: Ik zag het ook. De heer Claassen, aan u het woord.

De heer Claassen (PVV): Ja, de interruptie ging over bouwen, maar ik hoorde u tegengaan van klimaatverandering' zeggen. Ik geef u een winstwaarschuwing: dat gaat niet. Het klimaat verandert al sinds het er is, dus dat gaat niet lukken. De vraag ging over bouwen. Hoe denkt u dat u dat voor elkaar gaat krijgen? Of het College dat voor elkaar gaat krijgen? Want er wordt niet gebouwd. De bouw ligt op zijn gat. Ik zie het om me heen gebeuren, zelfs waar ik woon. Er moeten huizen worden gebouwd: kan niet, stikstof. Andere gemeenten: kan niet, stikstof. Allemaal mooie woorden over bouwen, maar hoe gaan u en uw College dat voor elkaar krijgen?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, de heer Claassen heeft daar een heel goed punt: Limburg zit op slot. Dat is ook precies waarom deze coalitie de landbouw gaat verduurzamen, stikstof gaat reduceren en natuur gaat versterken. Want daarmee komt Limburg van het slot en kunnen we bouwen.

De heer Claassen (PVV): Oké. Ik stel vast dat dit College de landbouw gaat verduurzamen. Hoe dat dan moet, dat weten we niet. Volgens mij is de enige manier dan om te zorgen dat de boeren er niet meer zijn, en de bedrijven die het echte grote probleem zijn worden niet aangepakt. En dan kunnen we gaan bouwen. Dat is wat ik hoor. Dus ik zou niet anders weten hoe het dan zou moeten.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik ook niet.

De heer Claassen (PVV): Oké. Nou, dan stellen we dat vast. Ik weet niet of de BBB daar blij mee is, maar we stellen het wel vast.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, dank u wel. Duidelijk is dat we de energietransitie niet alleen aan de markt kunnen overlaten, en daarom richten we een Limburgse energiemaatschappij op die de energietransitie in de komende jaren in goede banen gaat leiden en versneld. En die bijvoorbeeld ook kan zorgen dat opbrengsten van de transitie ten goede komen aan de samenleving.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor collega Berghorst zeggen dat de urgentie van de energietransitie ... Maar dit nieuwe College doet niets meer dan het vorige College, dus waar zit die urgentie dan in?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou, dit nieuwe College richt een Limburgse energiemaatschappij op die de transitie moet versnellen. We gaan versneld inzetten op het oplossen van de netcongestie, waardoor we een grote blokkade op het realiseren van de energietransitie opheffen en daarmee denk ik dat we grote stappen kunnen zetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, Ik ben blij met het optimisme van mevrouw Bergmans. Want ik zie ook dat het bedrag dat daarvoor beschikbaar is, dat dat ook weer minder is dan in de vorige periode. Dus hoe gaat u ... Ja, het klinkt heel mooi, maar klopt het ook? Is het een droombeeld of wordt het reëel? Nou ja, dat zei ik al: van hoe dan? En wordt het echt en zijn die financiële middelen voldoende? Daar hebben wij ernstige twijfels bij.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, dat snap ik. Is het een droombeeld? Wat mij betreft niet. Ik denk dat er op dit moment, met name in Europa, ook heel veel geld ligt om die energietransitie aan te jagen. Daar kunnen we extra geld vandaan halen. En als het College met een goed voorstel komt om daar nog een schepje bovenop te doen, dan moeten we daar met zijn allen heel serieus naar kijken.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Mooie woorden. Ik zei het al in mijn betoog: wij zullen het op daden beoordelen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik hoor mevrouw Berghorst enthousiast zijn over de vorderingen in de energietransitie, en ze benoemt het provinciale energiebedrijf. Maar deze coalitie kiest er ook voor om zon op land, zeker op landbouwgrond, uit te sluiten. Ik kan me zo voorstellen, gelet op de vragen die ik vanmorgen zag binnenkomen over het windmolenpark in Horst aan de Maas, dat een nieuw PIP voor het realiseren van een windmolenpark in deze coalitie ook heel erg gevoelig ligt. Dus behalve geld ophalen en een nieuwe organisatie oprichten, welke concrete duurzaam opgewekte energie verwacht mevrouw Berghorst dat deze periode door dit College of door deze coalitie meer of beter kan worden gerealiseerd dan de vorige?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou, een heel belangrijk onderdeel van het realiseren van de ambities zijn de RES'en, zoals u weet. Ik geloof dat in het coalitieakkoord staat dat we ernaar streven om die RES'en ook uit te voeren en de opgave daarin te vergunnen voor 2025. Dat is één. Ik denk ook dat we zo realistisch moeten zijn dat als het inderdaad uiteindelijk aankomt op een PIP voor een windmolenpark, dat we op dat moment gaan kijken hoe we dat in de coalitie oplossen. Je kunt niet altijd alles van tevoren helemaal uitdiscussiëren, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik snap dat je niet alles kunt uitdiscussiëren, maar als je tevreden bent over je onderhandelingsresultaat, waar je de meeste mogelijkheden om te komen tot de realisatie van dat RES-bod eigenlijk al uitsluit, dan wordt het een lastige puzzel. Ik heb nog een volgende vraag. Mevrouw Berghorst benoemde net dat deze coalitie en dit College versneld de netverzwaring en de congestie oplost. Het grootste probleem onder andere wat daaronder ligt, is volgens mij dat het niet lukt om dat net te verzwaren, omdat we vanwege ons stikstofprobleem die huisjes en dergelijke niet kunnen aanleggen. U gaat in dit akkoord ermee akkoord dat er geen onteigening mag zijn en een heleboel andere maatregelen waarmee mogelijkheden worden uitgesloten. Hoe verwacht de Partij van de Arbeid dan dat dit het College en deze coalitie het ditmaal het wel gaat lukken om dit versneld aan te pakken?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik denk dat je in deze coalitie gaat zien dat deze club alles op alles gaat zetten om Limburg van het slot te halen. Omdat het belangrijk is om te bouwen, omdat het belangrijk is om

de netverzwaring te realiseren. Dat is een moeilijke puzzel, mevrouw Jenneskens, maar blijven discussiëren over een jaartal is niet de oplossing. We moeten aan de slag. We moeten gaan kijken hoe ver we komen op de manier die we nu gekozen hebben. En ik heb mevrouw Schoolmeesters horen zeggen dat we over twee jaar een evaluatie gaan doen. We gaan ook dan evalueren of deze gekozen aanpak een aanpak is die ook tot resultaten leidt.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik ben zo bang dat er gaat gebeuren wat de afgelopen twee periodes ook is gebeurd. Dat is namelijk dat we over twee jaar constateren dat er te weinig is gebeurd en het ons vervolgens niet lukt om dat alsnog te realiseren. Dat daargelaten, u benoemde net in uw betoog ook dat we u mochten aanspreken op het moment dat uw kritische houding zou verslappen. En ik heb uw kritische houding als uw collega altijd zeer gewaardeerd, onder andere in het dossier VDL Nedcar. Mijn vraag is: als u zegt dat u niet van plan bent om te verslappen in deze coalitie, hoe reflecteert u dan op uw stemgedrag van vanochtend?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Mevrouw Jenneskens, soms moet je een moeilijke keuze maken. Soms kan het zo zijn dat je iets wel wilt steunen, maar dat de juridische consequenties daarvan onoverzichtelijk zijn. En ik ken u als iemand die in dat soort gevallen altijd het adagium hanteert: bezint eer ge begint, en dat adagium hanteer ik hier ook. Ik wil er namelijk voor waken dat we een probleem creëren voor de Provincie dat enorm groot is. Daarom mijn zorgvuldige keuze vanochtend. Maar u heeft in mijn stemverklaring ook gehoord dat ik de intentie van de motie van harte steun en dat ik meer grip wil op dit dossier. En daar zal ik deze Gedeputeerde ook op aanspreken, op blijven aanspreken. Dat heb ik in het verleden gedaan en dan ga ik in de toekomst ook doen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Daar reken ik op.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): De collega van de PvdA sprak over de RES. Als ik dan even kijk naar de gemeente waar ik woon, daar hebben ze een bod gedaan van 90 megaton CO₂-reductie, en in de RES daar is opgenomen dat ze van plan zijn om dat te proberen op te lossen met windturbines, maar ook met zon op land. En daar wil men de Zonneladder helemaal niet volgen. Dus als u refereert naar de RES, dan kan ik vanaf vandaag gelukkig in Landgraaf zeggen: ja, leuk idee, maar dat gaat niet gebeuren. Want dat is de bedoeling, begrijp ik. De Zonneladder, volgtijdelijk. Maar dat verhoudt zich niet tot wat u net zegt. Als u zegt ik ga ... De gemeenten moeten de RES'en uitvoeren, dus ik ben even aan het puzzelen wat u nu eigenlijk bedoelt met 'we gaan iets met de RES doen' of 'de RES is leidend'. Ik begrijp hem niet.

Mevrouw Berghorst (PvdA): U begrijpt hem niet. Ik heb ook moeite om een vraag te horen, maar ik wil u niet direct afserveren met ik heb geen vraag gehoord. Volgens mij hebben wij afgesproken in deze coalitie dat wij niet hard afspreken dat de Zonneladder volgtijdelijk is, maar dat we er wel streng op gaan toezien dat daar geen misbruik van gemaakt wordt. En dat kan dus een situatie zijn, mijnheer Claassen, waarop dit College moet besluiten om die volgtijdelijkheid niet toe te passen. Maar het uitgangspunt is dat we dat wel doen.

De heer Claassen (PVV): Wel niet, wel niet. Lastig. In ieder geval, ik heb de toezegging van BBB dat als wij met een motie komen of een amendement, whatever, die de volgtijdelijkheid vastlegt, want dat staat ook in het verkiezingsprogramma van BBB, dat men dat gaat steunen. Dus dan hebben we een probleem, toch? Bent u dat niet met me eens?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou, dat zien we dan wel.

De heer Claassen (PVV): Oké. Dat zien we dan wel ja.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, dank u wel. Ik kom bij het laatste onderwerp waar ik het over wil hebben. En het is er net al een beetje over gegaan, maar dan ga ik nu toch zeggen wat ik erover wilde zeggen. Natuur en landbouw. De landbouw moet verduurzamen, en dat gaan we vormgeven in balans met het verbeteren van de natuur en de leefbaarheid in het landelijk gebied én het perspectief voor de boer. We gaan de natuur verbeteren en biodiversiteit versterken. We gaan de uitstoot van broeikasgassen en stikstof door de landbouw verminderen. We werken aan een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter om kan gaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit. En we gaan de Limburgse bodem verbeteren. Voorzitter, ik heb even de coalitieakkoorden van de afgelopen jaren erop nageslagen. Nog niet eerder stonden er op het gebied van natuur zulke concrete doelen in het coalitieakkoord. Voor de PvdA was dat een belangrijke voorwaarde om aan dit akkoord te kunnen meedoen. De natuur in Limburg moet er de komende jaren echt op vooruit gaan. Is het daarmee perfect? Vast niet. Het kan altijd groener en linkser, zeker bij de PvdA. Ik zal even pauzeren.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Er lagen al concrete doelen in het Limburgs Programma Landelijk Gebied. Ik vroeg het net in mijn eigen inbreng, dus ik vraag het nu meteen aan u. U noemt net de doelen in dit akkoord concreter dan wat dan ook; de urgentie is ook vele malen groter en er is al zo ontzettend veel over gesproken. Dus mijn vraag is eigenlijk: staat deze coalitie achter de wat scherper gestelde doelen in het Limburgs Programma Landelijk Gebied zoals dat vanmorgen, vertelde de Gedeputeerde, naar het Rijk is gestuurd?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Bijna. Ha, ha.

De voorzitter: De Gedeputeerde mag dadelijk.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dat kan, hoor. Kan allemaal nog. Ik kan niet voor de hele coalitie spreken op dit punt, maar de Partij van de Arbeid staat erachter.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik hoorde dat mevrouw Berghorst aan het einde van haar betoog is gekomen? Bijna. Ik miste in uw betoog nog het vliegveld. Ik heb met u zij aan zij hier in de bankjes gestreden omdat we het voorstel dat er lag onvoldoende onderbouwd vonden en omdat we de businesscase dermate risicovol vonden dat het voor ons onvoldoende was. U heeft een compromis gesloten in dit coalitieakkoord en daarin staat dat het reeds genomen besluit wordt uitgevoerd. Dat was al bestaand beleid. U heeft in uw inbreng toen heel treffend voorgerekend welke grote problemen ons nog te wachten staan. Ik ken u in het geval van de Maaslijn dan ook als een grote criticaster en iemand die doorbijt. In dit geval vraag ik me af: welke afspraak heeft deze coalitie gemaakt over potentiële kostenoverschrijdingen of de toekomst van Maastricht Aachen Airport?

Mevrouw Berghorst (PvdA): De afspraak die we gemaakt hebben is dat als zich dat voordoet, dat we daar op dat moment met elkaar over gaan praten en kijken wat we eraan gaan doen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dat vind ik een beetje een spannend vooruitzicht, maar dank voor dat antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst, gaat u verder.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter. Ik was bij dat het misschien niet perfect is, maar dat het altijd groener en linkser kan, zeker bij de Partij van de Arbeid. De PvdA kijkt terug op een bewogen periode, op een campagne waarin veel vrijwilligers keihard gewerkt hebben; en dankzij hen lukt het om een heel kleine winst te boeken ten opzichte van 2019. Vanaf deze positie wil ik hen bedanken voor hun enorme inzet. En een dankwoord dus ook op zijn plaats aan Jan Schrijen, Petra Dassen en de ambtelijke ondersteuning voor hun tomeloze inzet in dit intensieve onderhandelingstraject. Voordat ik het College veel geluk en wijsheid ga wensen, wil ik nog even reageren op de vraag van de heer Peters die vroeg wat wij hebben moeten slikken. En het antwoord daarop is: GroenLinks hebben we moeten laten vallen en dat was met pijn in ons hart. Voorzitter, ik kom nu echt tot een afronding. De PvdA wenst het nieuwe College veel succes en kijkt uit naar een goede samenwerking met GS en met alle fracties in PS. Samen zijn we sterker voor Limburg en daar draait het om in deze zaal.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Als ik het debat zo vanmiddag volg, valt het mij eigenlijk allemaal wel heel erg mee. Ik zie het bijna als een beloning of een compliment voor het akkoord dat er gesloten is. Het is gesloten tussen partijen van links tot rechts; er is voor iedereen wat wils. PVV was in het begin redelijk kritisch. Je kunt natuurlijk besluiten om die € 100 miljoen niet uit te geven de komende vier jaar, maar dan worden de ambities alleen nog lager. Dat is natuurlijk een van die bittere pillen die de VVD wel geslikt heeft en er ook gewoon mee in heeft gestemd omdat we ook dingen willen neerzetten. En om een vergelijk te stellen richting bijvoorbeeld voetballen. Als je met elf keepers gaat voetballen, ja, dan ga je de wedstrijd niet winnen. En als je niemand hebt die een voorzet kan geven, dan kan een vedette nooit scoren. Dus ook in dit geval hebben we gewoon een breed team en brede inzichten samengebracht en dat heeft geleid tot een akkoord waarin in ieder geval de coalitiepartijen zich hebben kunnen vinden. De ene heeft hier wat water bij de wijn gedaan en de ander heeft daar wat water bij de wijn gedaan. Wij zijn vooral trots, zou ik bijna willen benoemen, maar in ieder geval tevreden over het belang dat binnen de coalitie gehecht wordt aan de economie. Uiteindelijk wordt in de economie het geld verdiend waarmee alle andere zaken gefinancierd worden. En dat wordt ook gezien door de andere partijen die juist veel meer wensen hadden op de meer zachte gebieden. Ik zie de heer Claassen.

De voorzitter: Ik was even aan het kijken wanneer het momentum was. U geeft dat zelf aan. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Als je het zelf aangeeft, is dat het allermooiste moment. En inderdaad, aansluitend bij de laatste woorden: alles en iedereen zit daar wel wat in, alleen is dat nog niet concreet genoeg. Dus ja, dat hebben we allemaal al gehoord. Maar ja, aan de andere kant kennen we de VVD ook als goede rentmeesters. En we herkennen de VVD niet in twee dingen. Dat is het souperen van € 100 miljoen uit een immunisatiereserve; dat vinden wij niet des VVD's, maar ik snap dat als je daar nu eenmaal in een coalitie zit dat je van allerlei redenen gaat bedenken om te vergoelijken waarom je dat wel vindt. Dat is uw goed recht, maar staat haaks op het verleden. Zo staat ook haaks op het verleden, en daar gaat mijn vraag over, het ophogen van de MRB. Ik herinner me nog, een paar jaar geleden, toen hadden we ook hier het verhaal over. Ja, allemaal wat doembeelden over de financiën van de Provincie. Hoe moeten we de toekomst blijven betalen? Ook in het licht van het Accres, het Provinciefonds. Lastig, lastig allemaal. En in dat kader had de PVV toentertijd ook gezegd – Koopmans was nog de financiële man – dat de PVV zou overwegen om zeg maar liquiditeit van de Provincie optimaal te houden door die MRB te verhogen. En toen zei u nog tegen mij van: weet waar je aan begint, want anders worden dadelijk, met het verhogen van de MRB, de linkse hobby's betaald. Dat was een wijze raad. Dank daarvoor. Maar ja, nu staat u hier en nu gaat

u in een coalitieakkoord akkoord met het ophogen van de MRB. Gaat u nu dus daarmee de linkse hobby's betalen?

De heer Nijskens (VVD): Wij gaan een aantal linkse hobby's inderdaad betalen, maar we gaan ook rechtse hobby's betalen. En dat is de evenwichtigheid van het programma. Want ook de meer rechtse portefeuilleonderdelen worden bediend met geld, geld waar eigenlijk sinds lang toch wel langzaam een gebrek in komt. Het hele coalitieakkoord staat vol met hoge ambities en met vooral het zoeken naar financiers buiten Limburg. Wij gaan een aanspraak maken op Europa en Den Haag, maar dat is geen gelopen race. Dat is een behoorlijk zware opdracht. En dat is dus een opdracht die het College heeft aangenomen, waar wij natuurlijk uiteraard meer dan hoop hebben, maar in ieder geval ook hun heel veel moed willen toespreken om dat ook binnen te halen. Maar het klopt wat u zegt.

De heer Claassen (PVV): Dan ben ik benieuwd welke rechtse hobby's dat zijn; dat mag u dadelijk terloops misschien nog even benoemen in uw betoog, Maar het is toch wel ... Het is gevaarlijk in begroten dat je afhankelijk maakt van onzekerheden. En de grootste onzekerheid is de Europese Unie-bijdrage. De Rijksbijdrage is misschien wat makkelijker, maar om daarop te hopen is toch wel een gevaarlijk ding. Bent u dat niet met mij eens?

De heer Nijskens (VVD): Dat ben ik zeker met u eens, maar we hebben nog geen concrete bedragen ingeraamd die we gaan binnenhalen. Wat geraamd is, zijn middelen die eigenlijk de Limburgse belastingbetaler, inclusief het Provinciefonds, oplevert. We hebben niet opgenomen: wij halen een miljard binnen voor natuurherstel. We hebben niet opgenomen: we halen zoveel binnen vanuit het Rijk. We hebben onlangs wel subsidie binnengehaald voor de binnenhavens: een rechtse hobby. Het is wel gelukt. Het geld is er.

De heer Claassen (PVV): Ja, maar volgens mij staat er toch een begrotingstekort van € 47 miljoen. Dus we hebben nu een idee van de begroting, dat het richting € 47 miljoen in de min gaat. Op het actieve saldo.

De heer Nijskens (VVD): Doelt u hierbij op jaar 2027?

De heer Claassen (PVV): Ja.

De heer Nijskens (VVD): Ja, daarvan heb ik opgemerkt: we zijn vaker in het verleden tegen dit soort ravijnen aangelopen. Ze hebben zich nooit voorgedaan. Uiteindelijk, op het moment dat het zich zou voordoen, dan roert iedereen die daar tegenaan loopt en dan wordt het bijgesteld. Dat is geen zekerheid, maar dat is wel een ervaring uit het verleden. Wat zou het Rijk eraan hebben om alle decentrale overheden in een ravijn te laten storten over vier jaar? Dat gaat niet gebeuren.

De heer Claassen (PVV): Ja, nee, goed. Ik begrijp dat dat een vorm van wensdenken is, en daar kunnen we met elkaar allemaal op hopen, maar het is niet gezond financieren, vinden wij.

De heer Nijskens (VVD): Maar nu maakt u een denkfout. De € 100 miljoen uit immunisatiereserve is incidenteel geld. Het ravijn is structureel. En wij gaan niet met de immunisatiereserve structureel een ravijn oplossen. We kunnen wel met een immunisatiereserve politieke ambities, breedgedragen in de coalitie, voor een relatief korte periode financieren, maar wij kunnen geen structurele lasten vanuit incidentele middelen blijven financieren. Daar zijn andere besluiten voor nodig en dat zou zelfs kunnen betekenen een ander belastinggebied, waar ook aan gewerkt wordt.

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nee, geen tot slot.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Het is natuurlijk altijd leuk om het over links of rechtse hobby's te hebben, maar toch bijvoorbeeld bij kunst zitten ook vaak flink bemiddelde mensen die die kunst aanschaffen. Dus hoezeer kunst of cultuur nou links of rechts is durf ik ook nog wel te betwijfelen. Ja, verder, u heeft onze stemming gehoord bij kernenergie. Ook kernenergie is ter sprake gekomen in de coalitie. Ja, ik probeerde u natuurlijk toch even terug te roepen.

De heer Claassen (PVV): Nee, dat begrijp ik. Ik krijg alle ruimte van de voorzitter, maar ik wil dat ook niet misbruiken. U heeft het over kunst. Voor cultuur is minder geld dan afgelopen jaren, maar voor kunst is meer geld. Omdat, zoals wij dat lezen, op middelen voor erfgoed en historie wordt bekort, zodat er meer geld kan naar, laten we maar zeggen, de Finse haiku's. Dat is toch ridicuul dat dat gebeurt?

De heer Nijskens (VVD): Ja, de Finse haiku's denk ik niet. Er is wel gesproken over het structureel maken van het Filmfonds, incidenteel geld om de cultuurstructuur van Noord-Limburg bij te plussen, zodat ze ook een betere kans maken op de structurele kunstpot die nu vooral bij de professionele organisaties in Zuid-Limburg landen, omdat die gewoon een betere propositie hebben.

De heer Claassen (PVV): Tot slot, voorzitter. Ik hoor hier niet meer de VVD. Ik hoor hier de PvdA. Ik hoor hier mijnheer Kuntzelaers praten die hier altijd stond. Dat is wat hij gewonnen heeft en u heeft verloren.

De voorzitter: Gaat u verder, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, op het gebied van cultuur is de heer Kuntzelaers Gedeputeerde geworden en is in de coalitieonderhandelingen dit eruit gekomen. In vorige coalities, waar de VVD ook deel van uitmaakte, is ook altijd meer geld naar kunst en cultuur gegaan dan naar MAA, om maar een voorbeeldje te noemen. Het is maar hoe je het wilt uitleggen. Ook daar zat de VVD bij en ook daar hebben wij ja tegen gezegd. Voorzitter, wat de VVD vooral in heeft gebracht, is natuurlijk een sterke economie. Dat zien wij als basis voor een sterk Limburg. Dat zien wij als basis om mensen met achterstand vooruit te helpen en dat zien wij ook als basis om de sociale verschillen en kansgelijkheid op een hoger plan te brengen. Net in het debat, en ik wilde daar eigenlijk niet op reageren omdat het tussen twee andere partijen ging, is ook de energietransitie aangehaald. Op dit moment staat duurzame energietransitie in de wacht op aansluiting ter grootte van twee keer de Clauscentrale. En ik kan u zeggen dat dit jaar alleen al 30% van de tijd dat de zon schijnt mijn installatie uitstaat. En dat betekent dus dat op die periodes er te weinig vraag naar elektriciteit is. Dus mijn oproep is sowieso: energietransitie, perfect, maar wij moeten energie opslaan, zodat wij de dag en de nacht kunnen overbruggen en de windstilte met als het waait kunnen overbruggen. Blindelings volleggen van daken en landbouwgrond met zonnepanelen is niet de oplossing. Vraag en aanbod moet in evenwicht komen en anders gaat de duurzaam geproduceerde energie met een toebetaald bedrag naar het buitenland. Signaal vanuit de VVD. Ja, we zijn wat saai geweest in de onderhandelingen. Wij hebben aandacht gevraagd voor de rolverdeling gemeente, organisatie, GS en PS, en daar hebben wij ook gehoor gekregen bij de partners. Wij willen de gemeenten uiteraard ondersteunen, maar wij gaan niet hun problemen oplossen. Daar zijn ook de budgetten niet toereikend voor. En dat heeft u ook kunnen horen in de bijdrage van anderen. Ja, bij de economie hoort uiteraard ook de landbouw, het toerisme, maar ook het mkb en ook de toelevering van al die bedrijven. Dat zijn allemaal dingen waar wij als VVD ons hard voor hebben gemaakt in de onderhandelingen en die allemaal aan bod zijn gekomen in de gesprekken. Voorzitter. Ik denk, en ik hoor ook aan de interrupties alleen wat ik heb meegekregen met de PVV, dat eigenlijk er een breedgedragen akkoord ligt waar iedereen zich in kan vinden. Ik denk dat het een hell of a job wordt, om ook een Engelse term te gebruiken, om überhaupt die ambities waar te gaan maken. Maar ik wens het College daar heel veel succes mee bij. Toch nog een interruptie.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik vroeg me eigenlijk af waar de heer Nijskens zijn conclusie op baseert. Want ik hoor eigenlijk relatief gezien veel kritische geluiden vanuit de oppositie. En ik hoor eigenlijk vooral een zeer tevreden coalitie met zichzelf en hun eigen akkoord. En mijn vraag was eigenlijk: waaruit blijkt nu dat dat akkoord zo breedgedragen en bejubeld wordt?

De heer Nijskens (VVD): Ik heb geen grote bezwaren gehoord. Ik heb van u gehoord: we moeten versnellen. Wij hebben 160 boerderijen in de wacht staan die zich willen laten uitkopen. Dat levert ruimte in de stikstofuitstoot. Dat levert ruimte om Limburg van het slot te krijgen. Dat is het belang voor de economie en dat is het belang dat wij als VVD heel belangrijk vinden. Ik heb nauwelijks kritiek gehoord over het programma. Geen inhoudelijke kritiek. Misschien JA21 en PVV: we moeten van die € 100 miljoen afblijven. Van de heer Driessen: we mogen de motorrijtuigenbelasting niet indexeren. Maar dat zou alleen maar leiden tot minder armslag, met het nog moeilijker realiseren van ambities. En dat zijn natuurlijk keuzes die wij hebben gemaakt in de coalitiebesprekingen. Makkelijke beslissingen kan iedereen nemen, moeilijke beslissingen niet.

Mevrouw Jenneskens (D66): Maar is de VVD oprecht van mening dat deze coalitie al moeilijke beslissingen heeft gemaakt? Want ik lees een akkoord waarin de kool en de geit gespaard worden. Ik lees een akkoord waarin zulke vage doelen worden gesteld dat je het er inderdaad allemaal makkelijk mee eens zou kunnen zijn, ware het niet dat als het om de groene thema 's gaat, er geen enkele euro is gereserveerd. Dus even gewoon oprecht de vraag aan de heer Nijskens namens de VVD: denkt u dat het coalitieakkoord zo helder is dat iedereen het in de armen valt? Of denkt u ook, net zoals D66 en net zoals ik, dat het feit dat iedereen er wel iets positiefs in kan lezen, is omdat er geen fundamentele keuzes in worden gemaakt?

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter. Ik weet natuurlijk niet wat u precies definieert als fundamentele keuzes. Er ligt € 50 miljoen voor economie, of 45, ik weet niet precies, waar een groot deel richting circulaire economie gaat. Er gaat geld naar de energietransitie. Net voor de verkiezingen is de financiering van het natuurbeleid structureel gemaakt. De financiering van de Brightlands campussen is structureel gemaakt. Dat is allemaal economieversterkend, dat is kennisvergroterend, dat is innovatie-aandrijvend. Dat levert duurzaamheid op. Hoeveel concreetheid wil u hebben? Wilt u nu werkelijk lezen we gaan zorgen voor 111.000 minder arme mensen en dan halen we 110.000, hebben we dan het doel niet gehaald? Wilt u dat lezen?

Mevrouw Jenneskens (D66): Wat ik graag had willen lezen, was ... Er worden nu allerlei zaken gezegd over natuur zoals 'hij moet verbeterd zijn'. Dat is een vrij algemene term. En heel veel slechter dan nu gaan we het hopelijk echt niet meer doen. Dat heb ik al aangegeven in mijn inbreng. U heeft het over de investeringen. En allereerst is het niet zo dat je met geld alles oplost. En in de tweede plaats, voor een heel aantal dingen, is minder geld gereserveerd dan de vorige periode, waaronder op energie dat is denk ik het andere punt. En waar ik fundamentele keuzes had verwacht, worden die voor een deel niet gemaakt of heel onduidelijk omschreven. U maakt géén keuzes over hoe u daadwerkelijk om wilt gaan op het moment dat de onderhandelingen spaak lopen, op het moment dat, om welke reden dan ook, wellicht één perceel niet uitgekocht kan worden en daarmee eigenlijk het hele probleem voor dat hele gebied in stand blijft. U neemt wel op in uw akkoord waar er allemaal geen zon op land mag, dat er gesprekken moeten worden gevoerd, dat u terughoudend wilt zijn. U sluit allerlei opties uit, maar u benoemt niet wat wel. En daar ligt volgens mij de vraag naar de fundamentele keuzes. En laten we er nog maar eens even een paar noemen. Een aantal zaken worden wel omschreven, namelijk: we gaan voorzichtig zijn met de Kaderrichtlijn Water, want anders krijgen we een volgende PAS. Als we daar niets aan doen, dan krijgen we sowieso een gigantisch juridisch probleem. Zo zijn er een heleboel omtrekkende bewegingen wel te lezen in dit akkoord. En inderdaad, er zijn ook dingen waar ik ook voor ga, echt prachtige, prachtige investeringen, waaronder op cultuur en sport,

maar de fundamentele keuzes om te zorgen dat er gebouwd kan worden en dat het stikstofprobleem opgelost wordt, zie ik nog niet. En ik ben benieuwd waar u die wel ziet.

De heer Nijskens (VVD): Ik zie die overal. De landbouwsector staat, ondanks het klappen van het akkoord, wat ik nu ook nog lees, wat eigenlijk niet had gehoeven, maar los daarvan, staat de sector te trappelen om aan de slag te kunnen. Dat hoeft geen provinciaal geld te kosten. Dat gaat Rijksgeld kosten en dat gaat geld van de ondernemers zelf kosten. De energietransitie levert de vergunningen. Dan worden de molens en de parken gebouwd. Dat kost geen provinciaal geld, daar heb je geen geld voor nodig. Dat kost facilitering. Ja, ik begrijp nog niet wat u mist in dit akkoord.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik zie in dit akkoord allerlei algemene doelen die niet te scherp zijn gemaakt. En het positieve daaraan is inderdaad dat je dan heel snel tevreden kunt zijn, want dan heb je ze ook heel snel gehaald. Maar op het moment dat dat niet lukt, heeft dat wel gevolgen voor gigantisch veel inwoners. Want we hebben nu al in een tbs-kliniek in Venray mensen zitten die daar niet horen omdat er geen uitstroomvoorziening is, omdat we gewoon een gigantisch tekort hebben aan flexwoningen en aan tijdelijke voorzieningen. Dat zijn de gevolgen van ons stikstofprobleem. Ik had gehoopt dat dit College, of dat deze coalitie, na al dat gepraat over de onderhandelingen, die moeilijke keuzes ook eens had gemaakt, omdat dat ertoe bijdraagt dat we die problemen echt oplossen. We kunnen met elkaar soebatten en semantische discussies voeren, maar volgens mij is de vraag wel of we hier over twee jaar staan, en u herijkt, of we op grond van deze vage maatregelen zoveel genoeg hebben gedaan dat we uit die impasse zijn en weer houdbare vergunningen kunnen verlenen.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik denk dat dat echt gaat gebeuren. De eerste regeling van vrijwillige uitkoop van bedrijven is geopend. Als 20% van de piekbelasters deelneemt, heb je het aantal waar Remkes op stuurde. De volgende regelingen gaan morgen of maandag gaan open, waarbij boeren kunnen kiezen voor verduurzaming, verplaatsing of andersoortige redenen. Het komt op gang. We hebben natuurlijk ook de gang naar Brussel moeten maken voor toestemming voor die uitzonderlijke maatregelen. Er is nog nooit zoveel geld beschikbaar geweest om dit probleem aan te pakken. En nu het er geld er is, duurt het iedereen te lang. Ik denk: hoe is het mogelijk?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik zou eigenlijk met heer Nijskens even willen sparren over de MRB. En ik probeer het op een open, nieuwe bestuurscultuurmanier te doen. Ik zit dan wel in de oppositie; wij hadden graag plaatsgenomen in de coalitie, maar we willen u wel helpen. Want uiteindelijk dient het het belang van de Limburger, van alle Limburgers. En mijn gevoel bekruipt nu dat door het MRB te verhogen alleen de lasten worden gelegd bij mensen die waarschijnlijk het minste kunnen dragen. En waarom zeg ik dat? Het wagenpark van Limburg elektrificeert. Elektrische auto's hebben op dit moment nog geen lasten. Uiteindelijk krijgen ze over twee jaar 75% van de lasten en daarna betalen ze de volle lasten. Maar de elektrische auto is gemiddeld genomen toch een stuk duurder dan een tweedehands benzineautootje. Die kan je al voor € 2.000 tot € 3.000 kopen en een elektrische auto niet. Dus eigenlijk betaalt de persoon die het minst kan betalen dan die lasten. En nu zijn wij rechts, maar we zijn ook constructief en realistisch. Het kan niet zo zijn dat we uiteindelijk de lasten bij de mensen leggen die het misschien het minst kunnen dekken. Hoe ziet u dat?

De heer Nijskens (VVD): De motorrijtuigenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel, zoals dat zo mooi heet. Waar wij in de coalitieonderhandelingen mee ingestemd hebben, is een indexering. Het is geen verhoging bovenop een indexering. We hadden niet eens een indexering in de stukken, daar hebben wij de afgelopen acht jaar wel hard voor gevochten om dat te kunnen behouden, maar we hebben dat nu losgelaten. We hebben het los moeten laten. En anders was die € 100 miljoen waarschijnlijk € 140 miljoen uit de immunisatiereserve. Dan hadden we een soortgelijke discussie gehad en dan hadden we misschien

van 80% van de Statenleden gehoord: en waarom heeft u dan niet eens de motorrijtuigenbelasting geïndexeerd? En ja, dat zijn dus keuzes die wij wel gemaakt hebben. Daar hebben wij ja tegen gezegd.

De voorzitter: De heer Schyns? Voldoende. De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde u eigenlijk met rust laten over motorrijtuigenbelasting, want daar heeft u al zo veel vragen over gehad, maar u zei toch wel weer iets waarvan ik dacht: ah nee, toch niet. U zei: we hebben de keuze gemaakt om dat los te laten, en anders hadden we misschien wel € 140 miljoen uit die reserve gehaald. Dat klinkt totaal niet des VVD's, voorzitter. De VVD had namelijk gezegd: nou, dan bezuinigingen we aan de andere kant wel, dan geven we misschien niet zoveel uit. Is dat misschien in u opgekomen om daar een keer op te gaan zitten? Want die MRB, de reserve, de tekorten, het huishoudboekje: het lijkt wel alsof u de mooiste post heeft veroverd in dit College, maar tegelijkertijd ook het lidmaatschap van die Gedeputeerde bent kwijtgeraakt aan de PvdA.

De heer Nijskens (VVD): Ja, als dat zo is dan moeten we hem brouilleren; dat staat in onze statuten. Maar zover is het in ieder geval gelukkig nog niet. Waarom ik de vergelijking maak ... Op het moment dat je een aantal ambities benoemd hebt en je gaat vervolgens rekenen wat dat kost ... Geloof het maar, als het dubbele aantal euro's beschikbaar was geweest, hadden we die binnen deze ambities nog netjes kunnen wegzetten. Dus het was al een keuze van: hoe krijgen we het allemaal gefinancierd? Dan is het toch ook niet meer dan logisch dat je ook aan die pijnlijke knop van de MRB draait? En dat is overigens ook nog structureel geld, terwijl de immunisatiereserve incidenteel geld is. Dus ja, dat doet pijn. Daar hebben wij ook voor gevochten om het tegen te houden, maar we hebben het toegegeven.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dan heb ik een tweede punt. Dat mag u best tellen als tweede Interruptie. Dat komt op die ondernemers; daar sneed u een punt aan, en daar wil ik niet per se met u in debat, maar misschien wel samen met u over nadenken. Want het geld naar die energietransitie, ik ben het totaal met u eens, loopt helemaal vast. Dat net loopt helemaal vast. Ik zat drie weken geleden nog met een twintigtal ondernemers uit Noord- en Midden-Limburg om tafel die echt een vraag om hulp doen. En ik wil er ook bij dit College erop aandringen: niet alles is op te lossen met geld in deze energietransitie. We kunnen wel meer zonnepanelen leggen, we kunnen wel meer energievoorzieningen toepassen, maar het net zit vol. Er zitten nu bedrijven die met investeringen zitten en die kunnen nu niet uitbreiden. Die hebben het gebouw staan, maar die worden niet aangesloten. En ik hoop dat de VVD ook nog steeds op bezoek komt, ook in dit College, bij die ondernemers, want die staat echt het water aan de lippen. Waar zo een miljoen aan investeringen verdampt. En dat is iets wat we in onze provincie echt moeten aanpakken. En ik nodig u uit om in deze komende periode ook te denken in andere oplossingen, want ze willen dolgraag salderen. Maar helaas, het bedrijf waar wij grootaandeelhouder van zijn werkt niet mee, en dat is de netbeheerder.

De heer Nijskens (VVD): Die handschoen pak ik graag op, want ik denk dat dat nog een veel groter probleem is dan dat menigeeen vermoedt.

De voorzitter: De heer Schyns had nog een vraag over.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik had nog een kleine vraag. Ik wil de VVD bedanken voor de steun tijdens de motie over de kerncentrales. Wat wil of wat verwacht de VVD te bereiken in de komende vier jaar met betrekking tot kernenergie qua businesscase. Als onderdeel van het College zijnde, wat kunt u me daarover vertellen?

De heer Nijskens (VVD): Wat wij willen bereiken is in ieder geval zicht op een businesscase, eigenlijk wat in uw motie stond. De spraakverwarring die even ontstond met de portefeuillehouder: wij zijn er niet voor als Provincie risicodragend in een kerncentrale te gaan investeren. Dat risico is voor een Provincie te groot. Dat is echt een Rijksaangelegenheid of een compleet bedrijvencomplex dat zichzelf daarvoor inzet. Maar wij

willen de discussie over kernenergie wel gaande houden, omdat wij gewoon zien dat als je CO₂ wilt besparen, dan zul je de gas- of de kolencentrales moeten sluiten, terwijl dat de achtervang is in windstille en donkere tijden en je toch de energievraag hebt. Dus linksom of rechtsom denken wij dat je niet om kernenergie heen kunt. En ik heb ook het idee dat het draagvlak landelijk langzaam aan het keren is en dat zij dat inzien. En het kwam net ook ergens ter discussie: het van het slot halen van Limburg wordt ook geholpen door de klimaataanpak. Op het moment dat bedrijven in hun CO₂-uitstoot moeten teruggaan, dan leidt dat onmiddellijk ook tot minder stikstofdioxide-uitstoot bij die verbranding. En op dat moment snijdt het mes aan twee kanten. Dus wat dat betreft ben ik nog wel redelijk positief dat op het moment dat die andere sectoren ook aangesproken worden, die buiten de landbouw, dat het balletje weleens wat sneller kan rollen dan menigeen hier in deze zaal denkt.

De heer Schyns (JA21): Dat zint mij heel positief. Dan wil ik mijzelf aanbieden en onze partij. We hebben heel veel onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van kernenergie. Echt uitgebreid. We hebben er een apart kennisinstituut voor, dus ik wil mijn hulp aanbieden aan het College. Als er vragen zijn of als er manieren zijn om dat te realiseren, dan zal ik jullie extra-collegiaal helpen.

De voorzitter: Dank voor uw aanbod. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter afsluitend. Ik heb namelijk alles wel benoemd in het verhaal of in de beantwoording. Ik wil natuurlijk ook alle begeleiding, ook de partners waar we mee onderhandeld hebben, bedanken voor de inzet. Het was heel intensief. Het was ook op momenten erg spannend, maar het was ontzettend leuk om te doen. En de leiding van mevrouw Dassen en de heer Schrijen was onmisbaar. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik nog de sprekers bedanken, de mensen van het kasteel Het Steenen Huys, die in het nauw zijn gedreven door de overheid; de spreker van de Natuur- en Milieufederatie en Extinction Rebellion die beide een grote achterban hebben. Voorzitter, dit akkoord is een parkeerakkoord. Er staan een heleboel abstracte doelstellingen in en vage formuleringen, maar zonder concreet te worden. En dat terwijl in hetzelfde akkoord de intentie staat om met meetbare, afrekenbare cijfers en interventies te gaan werken. Wanneer kunnen we die concretisering verwachten? Graag een reactie. Ook roept dit akkoord vanwege die vaagheid allerlei vragen op. We zullen er vandaag een aantal stellen. We zullen daarnaast ook aangeven waar we positieve verwachtingen hebben. Helaas is dit akkoord ook een negeerakkoord: het negeert in sterke mate de provinciale kerntaken, de wettelijk opgedragen taken, rondom natuur, milieu en water, kwalitatief en kwantitatief, bij de financiën. Ik kom daar nog op terug. Het akkoord toont ook qua toonzetting geen enkele ambitie hiervoor. Het roept ook wat betreft de verdeling van de portefeuilles vragen op;

Voor stikstof en de natuur ligt er nu alleen nog een vaag concept-APLG dat voor het eind van het jaar geconcretiseerd moet worden, onder verantwoordelijkheid van een Gedeputeerde die in zijn loopbaan en van een partij die tot nu toe niets anders heeft gedaan dan alleen de economische belangen van de landbouw voorop te stellen. De Gedeputeerde zal moeten laten zien dat hij daar los van kan komen, wil het echt lukken om de woningbouw vlot te trekken om de natuur te redden. Ook door bij de controle op subsidies van natuurbeheer – kennelijk nodig volgens pagina 26 van het akkoord – niet alleen de TBO's te controleren, maar ook de uitvoerders van agrarisch natuurbeheer. Gelijke monniken, gelijke kappen, toch? Graag een reactie op dit punt. Positieve verwachtingen hebben we van de realisatie van duurzame energie, gezien de formulering om de RES-opgave en de vergunningen te concretiseren in 2025, met daarbij wel de vraag hoe je dat wilt doen met een 'njet' voor zonnepanelen op landbouwgrond. Mevrouw Jenneskens vroeg het ook al: gaat de Provincie lokaal gedragen door de agrarische grondeigenaar zelf voorgestelde plannen naar de prullenbak verwijzen door die gronden uit te sluiten? Dan is de kans groot dat je uiteindelijk uitkomt op

natuurgrond, terwijl die volgens de Omgevingsverordening gespaard moet worden. We willen graag een reactie van het College hierop. Minder positief is het akkoord voor en over dieren. Het woord dierenwelzijn komt niet voor. Gewoon helemaal niet. We wilden het nieuwe College wat dat betreft alvast een handje helpen. Daarvoor hebben wij vandaag een motie over dit onderwerp ingediend, maar daar was helaas nog te weinig steun voor. Er zullen er nog vele volgen. In het akkoord leek het dierenverhaal een hinderfactor. Ik citeer: 'Soms vormen de grote aantallen in het wild levende dieren op één plek een gevaar, voor de samenleving of voor de natuur zelf.' En dan is het devies: beheren, bestrijden en bejagen. Opmerkelijk is dat deze grote aantallen op één plek geen probleem lijken te zijn als het gaat om de intensieve veehouderijen, terwijl die juist een bron van zoonose kunnen zijn, zoals bij de vogelgriep, waarvan de consensus onder experts is dat de huidige hardnekkige variant in de intensieve veehouderij is ontstaan, een variant die ook nu naast vele andere zoogdieren ook van de Limburgse oehoe een slachtoffer heeft gemaakt, en die ook weer volgens de experts een zeer reële kans heeft om ook op mensen over te gaan. We vragen ons af wat er in het hoofdstuk Fauna bedoeld is met de 'proportionaliteit en verhouding tot doelen en middelen' die het College met Rijk en Europa en kennelijk niet met de Staten wil gaan bespreken. Worden hier geitenpaadjes gezocht voor bijvoorbeeld de jacht op de wolf? De wolf is goed voor maar liefst 0,35% van de jaarlijkse faunaschade. We rekenen er in ieder geval op dat de Staten hierover mee mogen spreken. Ook gaan we ervan uit dat de plannen voor een pre-SMP, een soortenmanagementplant, bij woningisolatie met de Staten gedeeld worden. Als dit SMP een manier is om woningisolatie met behoud van de bescherming van vleermuizen met minder rompslomp uit te voeren: prima. Maar ook hierover zijn kritische geluiden in het veld. Daarom het verzoek om dit met de Staten te bespreken. Waarmee ik kom op het hoofdstuk Bestuurscultuur. Het college wil open, zorgvuldig en transparant werken en doorgaan met het Werkplan Bestuurscultuur. Terecht, wat de Partij voor de Dieren betreft. En laten we dan de goede gewoonten erin houden die we in de vorige periode hebben opgebouwd, met open inhoudelijke debatten, het vroeg betrekken van de Staten, sonderend en met alternatieven. Ook rekenen wij erop dat de eerder door de CdK gedane toezegging voor uitwerking van een openbaar lobbyregister wordt nagekomen. Graag een reactie van het College of de voorzitter. Zoals gezegd, dit akkoord is heel vaag op heel veel punten. Het is een parkeerakkoord. Echte keuzes worden uitgesteld. Maar aan één concreetheid valt niet te ontkomen als het om de financiën gaat, en daar blijkt dan bij de verdeling van de intensiveringsmiddelen de werkelijke prioriteit van dit College. Natuur, milieu en water komen er financieel zeer bekaaid van af. De woorden natuur en milieu vallen niet eens; het gaat alleen om landelijk gebied en energie en duurzaamheid. Daaronder vallen ook, en naar het lijkt vooral, landbouwprogramma's en energietransitie, voor een ook relatief veel lager bedrag dan in de vorige periode, waarbij natuur en milieu hun plek dus nog moeten bevechten. Terwijl het hier, ik heb er al op gewezen, om wettelijke kerntaken gaat. En ook om verplichtingen die de Provincie omtrent het natuurprogramma op zich genomen heeft, zoals onder andere via het actieve soortenbeschermingsprogramma, samen met burgers inzetten op behoud van de vele unieke Limburgse soorten. En wat blijft er over van de inzet op het stimuleren van het circulair produceren die de vorige periode van de grond is gekomen? Graag een reactie of notitie. We verwachten van dit College, van ieder College, dat het aan zijn wettelijke verplichtingen voldoet voor de bescherming van natuur en milieu. Bij de begroting zullen we nog zien of dat lukt. We dagen het College uit om een onafhankelijke expert daarover te laten oordelen. We verwachten in ieder geval een scherpe analyse van de Griffie hierop. Water, ook een onderwerp dat veel in de aandacht staat, ook de noodkreten van de insprekers gehoord hebbende. De wateroverlast die er nu weer was in Valkenburg, de verdroging die alsmaar doorgaat met alle risico's van dien. We hebben al grote natuurbranden gehad. De Kaderrichtlijn Water, waaraan we aan het eind van deze Collegeperiode zullen moeten voldoen. Het coalitieakkoord ziet de Kaderrichtlijn Water vooral als bedreigend, alweer een probleem dossier, terwijl het ook een kans is, ook om de natuur in de benen te houden, zodat er bij voldoende natuurkwaliteit ook wel ruimte is voor woningbouw. En daarom vragen wij het College om het aangekondigde Aanvalsplan Waterkwaliteit uit te breiden naar verdroging of – en ik hoor hier ook graag een reactie of een toezegging op – een goede reden te geven om dat niet op die manier te doen en het anders aan te pakken. Voorzitter, ik kom tot slot terug op de vraag die ik in het begin heb gesteld: wanneer kunnen we de concretisering van de doelstelling verwachten? Bijvoorbeeld van de nu nog niet

ingevulde percentages op pagina 105 en 106 van het akkoord. Ook wil ik GS vragen een om een reactie te geven op de vijf vragen die de Natuur- en Milieufederatie heeft gesteld. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan gaan wij naar mevrouw Depondt van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, het zal niemand verbazen als ik zeg dat wij als CDA blij zijn met dit akkoord. Want het akkoord legt de focus op de Limburgers en wat hen bezighield en houdt en wat hen bindt, alsook op de grote opgaven waar we in Limburg voor staan, die opgaven verbinden met de menselijke maat, benutten om gemeenschappen te versterken. Dat is wat deze coalitie wil en daar kunnen wij ons als CDA volledig in vinden. Het is al door collega's gememoreerd, maar ik wil dat hier ook nog even doen. De gesprekken die aan dit akkoord vooraf zijn gegaan tussen de partijen die het akkoord hebben gesloten, verliepen in een prima sfeer en ik wil daar de collega's ook hartelijk voor danken. Dat wil niet zeggen dat er niet zo af en toe op het scherpst van de snede met elkaar gesproken werd. Maar er is altijd gericht op er samen uitkomen en zonder te verzanden in allerlei nietszeggende algemeenheden. Want ik wil zeker ook de dank uitspreken aan Petra Dassen en Jan Schrijen voor een nooit aflatende regie en scherpte die ertoe leidden dat er zelden momenten van 'kikkers in de kruiwagen jassen' geweest zijn. Voorzitter bezien vanuit de opgaven waar we als Limburg voor staan en die ook beschreven zijn in dit akkoord, zien wij de impact die die opgaven hebben, en nog meer gaan krijgen, op onze Limburgers bij ongewijzigd beleid. De demografische ontwikkeling leidt tot een andere bevolkingsmix, de transitie in de landbouw raakt de leefbaarheid op ons mooie platteland, de opgaven rond milieu en klimaat raken de verdeling van onze ruimte.

Saamhorigheid komt door allerlei factoren meer en meer onder druk. En zoals we het bij de begroting '23 al benoemden; mensen raken door de stapeling van de opgaven en de effecten op hun persoonlijke leven het perspectief kwijt en we benoemden het al vaker; wat heeft de Limburger aan wat wij doen als Provincie? Wat is voor hen onze toegevoegde waarde? Wij vinden dat dit akkoord daarop een goed antwoord geeft. Voor het CDA is het duidelijk dat sterke gemeenschappen weer meer centraal moeten staan in ons denken en handelen, in wijken, dorpen en kernen. Dat gaat over bereikbaarheid over de weg en met het OV, over voorzieningen als winkels en kinderopvang, ontmoetingsplekken en onderwijs, maar ook over bestaanszekerheid, ontwikkelkansen voor kinderen en jongeren, hulp aan zwakkeren, ruimte om samen dingen te organiseren, zonder tegen 1.000 regeltjes aan te lopen. Het kan niet zo zijn dat mensen ergens graag zouden willen blijven wonen of gaan wonen, maar dat niet doen, omdat ze dan eindeloos lang onderweg zijn naar hun werk. Hun kinderen er niet naar de opvang en naar school kunnen en er geen betaalbare woningen zijn. Het kan ook niet zo zijn dat mensen die zich graag vrijwillig willen inzetten voor hun gemeenschap er geen fatsoenlijke ruimte vinden voor ontmoeting. De kosten voor die ruimte veel te hoog zijn of ze omkomen in regeltjes als ze iets willen organiseren. Wij zien dat Limburgers best graag samen redzaam willen zijn, maar van de overheid vragen om hen daartoe ook in staat te stellen. In de eigen wijk, in het eigen dorp, bij de sportclub, het koor, het vrijwilligersvervoer, de carnavalsvereniging, bij het eetpunt en de huiskamers voor ouderen en in het jeugdwerk voor kinderen en tieners, in het gemeenschapshuis, de speeltuinen, op het voetbalveld. En ook in onze prachtige natuur en ook op de boerderij als gezin, familie, vrienden, burens, en dat moet onze referentie zijn voor beleid. We staan samen voor grote opgaven en die kunnen alleen slagen als behoud en versterking van levendige gemeenschappen daarin een leidende positie heeft.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel. Ik vind dat u heel mooie woorden heeft over de gemeenschapshuizen, de kinderen, de buurten en dat gaat mij aan het hart, dus dat vind ik heel positief. Zou u mij kunnen vertellen hoe het College daar concreet iets aan kan doen, ik zoek daar zelf naar. Ik vind het best lastig en ik ben benieuwd of u mij daarbij kunt helpen. Wat een concrete actie gaat zijn, want inderdaad; we moeten voor al die mensen iets doen, maar wat gaan jullie doen?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik denk dat het coalitieakkoord daar vrij helder in is. Ook vrij letterlijk zegt; als het gaat over de leefbaarheid in wijken, in kernen, in dorpen, dan is dat iets wat alle portefeuilles raakt. Dat raakt de bereikbaarheid en de OV-portefeuille, dat raakt de voorzieningen: bijvoorbeeld als het gaat over het leefbaarheidsfonds dat nu wordt ingevoerd. Maar het gaat ook over saamhorigheid en sociale activiteiten wat de Sociale Agenda raakt. Dus u ziet door het hele coalitieakkoord heen allerlei maatregelen die er uiteindelijk gezamenlijk toe moeten leiden dat die situatie substantieel wordt verbeterd.

De heer Schyns (JA21): Wanneer zou u zeggen dat we het goed gedaan hebben over twee jaar, over vier jaar. Wat moeten we dan bereikt hebben om een voorbeeld te nemen. Ik heb het vaak over de Parkstad-regio, waar met name in bepaalde wijken in Heerlen echt achterstand is. Ja, ik vind het lastig om te formuleren, welke middelen die wij ingezet hebben, kunnen we toetsen? Ik zoek naar een soort frame, dus wanneer is het succesvol geweest.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, ik begrijp wat u zegt, ik kom daar straks nog even op terug. Als het gaat om, want er zijn een aantal mensen die dat hier al hebben gezegd, van ja, hoe concreet is het en wanneer ben je tevreden? Ik denk dat we wel realistisch moeten zijn. Er zijn situaties die we bij wijze van spreken redelijk snel zouden kunnen oplossen, maar zeker als het gaat over gezondheid om maar een voorbeeld te noemen, hè, dus het woord trendbreuk, is daar straks ook al genoemd. Maar ook de substantiële verandering van een achterstandssituatie die al decennialang in bepaalde delen van Limburg zit. Dat is echt niet iets dat wij in de komende vier jaar gaan oplossen, maar dat ontslaat ons niet van de verplichting om alles op alles te zetten om in ieder geval die stappen vooruit te kunnen zetten. En daar ligt de focus van dit coalitieakkoord ook op.

De heer Schyns (JA21): Ja, alles wat u zegt dat klinkt, dus misschien door. Maar ja, ik zoek nog steeds naar een soort maatstaf.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, maar mag ik daar straks op terugkomen.

De heer Schyns (JA21): Ja ...

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Goed, even kijken waar ik hier gebleven was. Oh ja, ik had het erover dat die transitie alleen maar kunnen slagen als je de versterking van levendige gemeenschappen daarbij als uitgangspunt neemt. En ik wil een parallel trekken met bijvoorbeeld stads- en wijkherstructurering. Ik heb een tijdlang in dat vak mogen rondlopen en ik heb heel wat projecten in Europa gezien die stedenbouwkundig en architectonisch pareltjes zijn, maar die met gemeenschap helemaal niets te maken hebben. Waar je een kanon af kunt schieten.

De heer Wolters (SP): Ja, ik heb een vraag aan mevrouw Depondt, ik heb meer een orde opmerking, want het is heel goedmoedig in de zaal en ook al is mevrouw Depondt de laatste spreker, het zou netjes zijn als iedereen ook aandachtig naar het verhaal luistert.

De voorzitter: Dank voor uw opmerking, mijnheer Wolters. Dat we daar het vrijdagmiddag is, het laat is en de barbecue lonkt, maar ik zal proberen er wat vaart in te houden.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): In dat soort stadsdelen is de transitie niet geslaagd, want dat is niet voor mensen, maar er zijn ook voorbeelden die wel geslaagd zijn, waar mensen, waar transitie is ingezet, juist om de situatie voor mensen te verbeteren en die ook samen met mensen zijn opgepakt en die zijn wel succesvol. Dat zou ook de leidraad voor ons moeten zijn en zit in dit akkoord. Vanuit die focus zijn wij blij met de instelling van een leefbaarheidsfonds met de keuze om woningbouw in en bij wijken en dorpen mogelijk te maken. Als dat de leefbaarheid ten goede komt om met een blijversfonds te focussen op de

toekomst voor agrariërs in ons mooie platteland, op de ruimte die er is voor sport, cultuur en behoud van onze monumenten en taal, als belangrijke drager van onze identiteit. Op de focus op verlaging van energieverbruik en energielasten, maar ook met de aandacht voor verbetering van de kwaliteit van natuur en bodem en daarmee voor de kwaliteit van de leefomgeving van onze burgers. Kortom, dit akkoord geeft verder invulling aan die schönes Limburgers. We realiseren ons dat we dat niet alleen kunnen. Alle landelijke rapporten, ik zei het vanochtend ook al, zoals elke regio telt, laten zien dat ook vanuit landelijk perspectief er gewoon scheefgroei is in de toedeling van voorzieningen en dat is een gevolg van het diep ingesleten denken in economische rentabiliteit. Als de maatstaf in nationale beleidskeuzes 'te weinig reizigers, dan doen we de prijzen omhoog' is, doen we de prijzen omhoog en krijgen we nog minder reizigers. En wat zeggen we dan? Kijk niet rendabel, stoppen die hap. Te weinig kindjes, weg basisschool, geen BSO, geen kinderopvang en het schoolvervoer doen we niet met te weinig leerlingen. Dan gaan onze jonge boeren van de toekomst uit Zuid Limburg maar vier uur per dag heen en weer naar Horst reizen om hun opleiding te krijgen. Te weinig geldaanvraag, weg met die automaten, ze doen maar alles digitaal. Te weinig klanten voor de dagelijkse boodschappen, vergeet goed OV naar het volgende dorp, waar wel een supermarkt, bakker en slager kan zijn. Onze opdracht aan het nieuwe College is dan ook actief inzetten op een flinke shift in denken en handelen. Landelijk als jonge mensen in hun eigen stadswijk of dorp willen blijven wonen, moet dat kunnen. Als we onze steden willen vergroenen, dan kan dat alleen wanneer mensen weer meer in de stadsranden en in dorpen gaan wonen. Dat vraagt een goed woon- en leefklimaat met voldoende voorzieningen, want alleen dan is het aantrekkelijk voor mensen om dat ook daadwerkelijk te doen, om zich te settelen en te binden aan een gemeenschap.

En samen gemeenschappen te laten groeien en versterken en dat moet de leidende gedachte worden achter planning van voorzieningen, niet sec volume en kosten. Dan neemt de overheid landelijk, maar ook wij provinciaal, ook echt al haar burgers serieus en tellen ze ook echt allemaal mee. Voorzitter, dan toch nog iets over het geld, kan het toch niet laten. Dat is ook het voordeel als je het laatste bent, kun je toch een beetje reageren op je voorgangers. Ik werp eigenlijk wel van mij af dat dit coalitieakkoord te weinig zou doen voor natuur. En nu wordt er toch verwezen naar de intensiveringsmiddelen vorige periode, want daar zouden ze er wel zijn en nu niet. En dan roep ik toch even in herinnering dat deze Staten, uw voorgangers, dan in persoon in de vorige periode structureel € 10 miljoen per jaar voor natuur extra in de begroting hebben opgenomen, zodat ze niet meer met incidentele middelen gedekt hoefden te worden. Dus alles wat wij vorige periode incidenteel hadden, zit nu structureel in deze begroting en heeft dit College of deze coalitie ook overgenomen. Hetzelfde geldt voor water. We hebben daar vorige week net € 50 miljoen voor beschikbaar gesteld, dus ik wil wel het beeld nuanceren alsof deze coalitie daar totaal geen waarde aan zou hechten.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, dan toch heel even hierover. Wat volgens mij vorige periode structureel is gemaakt, is eigenlijk wat we nodig hebben om aan het wettelijke minimum voor onze natuurtaak te voldoen. En daarnaast hadden we volgens mij ook altijd nog wat meer middelen, en die zouden ook deze periode vrij goed van pas kunnen komen gezien de gigantische opgave die we hebben op het gebied van natuur. Dus de kritiek van partijen hier is volgens mij wel terecht dat er minder geld voor natuur is. En het feit dat we er pas vorige periode in zijn geslaagd om de structurele wettelijke taak ook structureel te verankeren in onze begroting, dat lijkt me eigenlijk niet per se iets waar u en ik trots op zijn.

Mevrouw Depondt - Olivers (CDA): Nee maar ik refereer aan de stelling die een aantal partijen heeft neergelegd. Vorige keer hadden we intensiveringsmiddelen voor meer natuur en die hebben we nu niet, ik zeg u dat we € 10 miljoen structureel extra in de begroting hebben opgenomen zodat we daar geen incidentele middelen meer voor hoeven in te zetten. Dat doet niets af aan de discussie die je al dan niet terecht kunt voeren, maar moeten we daarbovenop nog meer aan gaan doen? Er zit meer ruimte in het programma. Er komen ook van het Rijk, als het eindelijk een keer los komt, ook nog extra middelen voor natuurversterking, dus ik zou u willen oproepen: laten we dat in ieder geval goed volgen. We evalueren

halverwege, het staat u altijd vrij om op elk moment te evalueren als er op enig moment een breedgedragen noodzaak gevoeld wordt om daarbovenop nog iets te doen. En wij delen dat ook, wij zijn de eerste om daar in mee te doen, maar niet om dat aan de voorkant al neer te leggen en dan maar te kijken wat we daarmee gaan doen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, maar volgens mij is dat gewoon een politieke keuze en is dat ook waar dit debat uiteindelijk over gaat, één van die politieke keuzes, dus volgens mij ook dat er nog maar € 10 miljoen staat voor energie en in de vorige periode waren dat er in ieder geval minimaal twintig en misschien zelfs dertig meer, dus uiteindelijk denk ik wel dat je aan de cijfers kunt zien dat er politieke keuzes zijn gemaakt op het gebied van de energietransitie en voor een deel ook al op natuur. Toch betekent het dat er minder middelen zijn. Dat is niet erg, maar dat is wel een politieke keuze.

Mevrouw Depondt-Olivers: Nee, ik kan niet anders dan dat bevestigen, maar ik wil ook aansluiten bij wat de heer Nijskens zei, er staan heel veel dingen in dit akkoord die uiteindelijk ook tot dit type doelen moeten gaan leiden. Ons doel is ook om zoveel mogelijk geld uit Europa en uit Den Haag te halen voor onze beleidsopgaven en dat geldt zeker ook voor natuur. Dat geldt zeker ook voor water. Dat vindt u ons allemaal, en ik denk dat ik namens de coalitiepartijen praat, ons allemaal aan uw zijde, maar op dit moment is inderdaad de keuze om het te beschrijven zoals het er nu staat. Heeft u gelijk in.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens, tot slot.

Mevrouw Jenneskens (D66): Tot slot, ja, Misschien toch nog wel wijs, en dat hoeft niet eens per se over twee jaar te zijn, maar ik denk dat veel van die programma 's van ons ook een deel cofinanciering gaan vragen en de vraag is of we dat vanuit de bestaande middelen op dit moment kunnen realiseren.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers: Het was geen vraag ...

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja ik stond al in de rij, maar mevrouw Jenneskens stelt een aantal vragen die ik ook wilde stellen. Maar ik wilde ook nog vragen van hoe gaan we nu voorkomen, want we waren jarenlang de enige provincie die geen eigen geld in de natuur stopte en de heer Gabriëls heeft dat met een minimum geprobeerd te repareren, hoe gaan we nu voorkomen dat daar ook weer bij die cofinancier waar we het net over hadden, maar dat we ook geld hebben gekregen voor de verwerving van natuur en dat is niet terechtgekomen, daar waar het hoorde, hè. Dat is onder andere ook bij agrarische natuur terechtgekomen. Geld dat we van het rijk kregen, is gebruikt voor andere zaken. Hoe gaat het CDA dat voorkomen en vindt het CDA dat absolute minimum genoeg? En, we hadden het net over water. Wat vindt het CDA? Hoe wil het CDA de verdroging gaan aanpakken in de natuurgebieden?

Mevrouw Depondt - Olivers (CDA): Nou, verdroging is onderdeel van het totale waterprogramma, hè? Dat gaat niet alleen over waterveiligheid, watervolume, waterkwaliteit, maar ook over een gebrek aan water en verdroging. Dus de uitvoering van dat brede waterprogramma met alle partners neemt dit thema ook mee. De eerste vraag van mevrouw Plusquin: vindt u dit voldoende en wat als het niet voldoende blijkt? Nou, voor een deel is het een politieke keuze. U ziet hier in dit stuk inderdaad staan dat wij ons primair willen focussen op kwaliteitsverbetering van de bestaande natuur en niet primair op het uitbreiden van de natuur, of in ieder geval in een logische volgorde. Laat ik het dan zo zeggen, ik vind dat we daarvoor de vinger aan de pols moeten houden. Ik heb vanochtend ook gezegd, als wij middelen krijgen voor het Rijk met specifiek doel natuurontwikkeling, in welke variant dan ook, dan vinden wij ten principale dat die daaraan besteed moeten worden. Maar wij vinden ook dat je de opgaven in de ruimte, want uiteindelijk komen ze allemaal op dezelfde

vierkante meter terecht, dat je die ook integraal moet aanvliegen en dat je niet elk potje op voorhand, behalve als dat zo in de subsidiebeschikking is weergegeven, met een groot hek moet omgeven, want dan loop je op voorhand het risico dat je je integraliteit niet gaat halen. Dus ja, ik ben het met u eens; middelen die door het Rijk worden verstrekt voor natuurdoelen moeten daaraan worden besteed, maar niet met een hekje erom.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja dat is helder, hè? Dat was natuurlijk een behoorlijk explosief artikel destijds, een correspondent zei dat wij niet het geld van het Rijk hebben besteed aan daar waar het voor bestemd was. Het ging om tientallen miljoenen euro's, maar hoor ik mevrouw Depondt ook zeggen namens het CDA dat er geen prioriteit wordt gelegd bij de afbouw van het Nationale Natuurnetwerk bij die groenblauwe dooradering. We zien er ook percentages van terug dat u daar geen extra middelen voor vrijmaakt.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Wij hebben nu een LPLG voorliggen. Dat wordt het komende half jaar verder uitgewerkt met alle gebiedspartijen die daar een belang en een positie in hebben. Wij moeten daarin afwegingen gaan maken met zijn allen. Niet alleen de coalitie, maar iedereen hier in deze zaal, dan zullen wij doelen met elkaar moeten gaan verbinden. Dat zijn nationale doelen, dat zijn onze doelen. Het zijn de doelen die in een LPLG zijn vastgelegd en ik wil ons ook wat ruimte laten om te bekijken hoe we dat het beste kunnen doen. En daarom vind ik het wat lastig om aan de voorkant hekjes, en of het nu hekjes over beleidsdoelen, over sectorale beleidsdoelen of thematische beleidsdoelen of thematische middelen, laten we nou niet aan de voorkant te veel hekjes zetten. Laten we kijken hoe we onze totale opgave in de Limburgse ruimte het beste kunnen faciliteren, waarbij natuurontwikkeling, kwaliteit van natuur, maar ook biodiversiteit ook voor ons heel zware thema 's zijn. Maar ze zijn niet op voorhand leidend.

De voorzitter: Dan mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, goed, ik ben dan benieuwd hoe het CDA dat gaat oplossen. Wat mevrouw Jenneskens ook net aanhaalde, als er geen intensiveringsmiddelen voor natuur beschikbaar zijn, hoe gaan we dat dan dadelijk oplossen als er geen geld is als er cofinanciering wordt gevraagd?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik zou bijna zeggen, als wij met zijn allen in deze zaal in meerderheid, want daar zal het wel op neerkomen, vinden dat bepaalde doelen gerealiseerd moeten worden en wij kunnen daar externe financiering voor krijgen, maar alleen onder voorwaarde dat wij daar zelf ook iets aan bijleggen, dan moeten wij alles op alles zetten om te kijken dat wij die cofinanciering ook kunnen leveren. Maar het begint bij het besluit of je dat wil of niet.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, omdat er geen intensiveringsmiddelen voor natuur gemaakt zijn, dan kunnen ervan uitgaan dat dit college dat niet wil.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Op dit moment zegt deze coalitie: wij zetten in op versterking van de kwaliteit van bestaande natuur. Wij zetten alle middelen die wij van het Rijk krijgen voor natuur daar ook voor in. Wij spannen ons maximaal in om additioneel geld van het Rijk en uit Brussel te krijgen en mocht de situatie zich voordoen zoals u hem schetst, dan vind ik dat we er op dat moment naar moeten kijken, als het dan past binnen de doelen die we gezamenlijk vaststellen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (Groen Links): Ja, dank u wel voorzitter, ik zal echt proberen om niet in herhaling te treden. Wij zijn natuurlijk heel blij dat dat geld voor natuur nu structureel geregeld is. Maar dat zijn de wettelijke opgaven en het gaat nu net om lijn twee en drie, en die zijn niet geregeld, ook niet met incidentele middelen, terwijl het wel voor Limburg zo belangrijk is. En wat wij dan wrang vinden is: economie is ook structureel geborgd en daar is dan wel € 35 miljoen aan incidentele middelen voor. En daar wringt het, omdat wij natuur zeker net zo belangrijk vinden als economie en er is nu juist met name voor die lijn 3, dat waren heel veel projecten vanuit de Limburgse samenleving, vanuit groen voor stad, voor land, groen in de stad en daar is nu gewoon geen geld voor. En dat vinden wij echt een gemis in dit coalitieakkoord en vandaar ook vanochtend die drie moties die gelukkig zijn aangenomen. Maar als u dan zegt 'het is goed geregeld', ja, dan begrijp ik echt uw opmerking niet.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Daar was ik nou net op een punt in mijn bijdrage aangekomen die mevrouw Jetten waarschijnlijk zal faciliteren, maar mevrouw Jenneskens ten aanzien van de schoolpleinen ook, en dat is de vraag, en nou wordt het een beetje financieel-technisch, maar hij gaat hier wel over, we hebben in het voorjaar de financiële verordening vastgesteld en we hebben als CDA toen gesteld: het kan nooit zo zijn dat als er een wisseling van coalitie is die dan natuurlijk elke vier jaar normaliter is, dat er dan een beleid stand still gaat ontstaan, omdat we dan eerst de nieuwe koers vaststellen. Dan moeten we weer allemaal nieuwe beleidskaders en voor we het zijn we twee jaar verder en in de tussentijd gebeurt niets, terwijl er in de tussentijd regelingen bestaan die aflopen, de pot is leeg. We hebben daar overigens bij gezegd, en dat staat nu ook letterlijk in de verordening, zolang er geen nieuwe beleidskaders zijn, gelden de oude, dat is de lijn. Dus dat betekent beleidsmatig dat we doorkunnen, terwijl wij met elkaar aan het delibereren zijn over nieuwe beleidskaders, wat allemaal heel leuk is voor structureel gefinancierde activiteiten, maar er zijn heel veel activiteiten die incidenteel of tijdelijk zijn gefinancierd en die al afgelopen zijn of de komende maanden gaan aflopen en die dan vervolgens weer moeten gaan wachten op ja, gaat er nog wat komen of niet? Dus onze vraag aan het College, onze oproep aan het College is ook, en daar vallen bijvoorbeeld de schoolpleinen onder, maar daar zou ook bijvoorbeeld die lijn 2 en 3 onder kunnen vallen. Daar kan ik zo even ter plekke niet beoordelen. Maar er staan heel veel dingen in dit coalitieakkoord feitelijk benoemd als zijnde belangrijk, waarvan we met zijn allen weten dat de regeling al financieel is afgelopen of gaat aflopen. En daar dreigt dus wel een vacuüm te ontstaan en onze oproep aan het College zou dan ook zijn: kom voor de begroting met een overzicht van over welke regelingen dat gaat, dan kunnen we het daar met elkaar over hebben, want we willen eigenlijk voorkomen dat dan zo een soort vacuüm gaat ontstaan tussen nu en een nieuw beleidskader want er is geen geld en er gebeurt niets. Dus ik kan nu niet beloven dat die lijn aan 2 en 3 daar in zit, want daarvoor ken ik gewoon de achtergronden te weinig. Maar ik kan zo vier, vijf zes regelingen noemen inclusief de schoolpleinenregeling waar dat zeer zeker wel voor zou gelden ja.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (Groen Links): Ja dank u wel voorzitter, ik ben blij dat te horen, want dat sluit heel erg aan bij onze motie van vanochtend. Ja, blijft het feit dat economie wel zowel structureel als incidenteel en natuur niet en dat we hier als groene partijen nog heel wat werk te doen hebben. Dank u wel voorzitter.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): dat begrijp ik heel goed en dat ziet u ook als groene partij natuurlijk. Dan nog even iets technisch. Ik zei dat straks al, we hebben al een paar keer in die hele discussie over indicatoren en zo het voorstel opgenomen om daar eentje aan toe te voegen. Wat heeft de Limburger eraan? Dat heeft ook iets te maken, misschien niet sec met SMART formuleren van doelen, maar waar doe je het eigenlijk voor? Dat heeft PS toen overgenomen, dat heeft GS overgenomen, Maar het is nog nooit uitgewerkt, dus ik wil eigenlijk nog één keer een beroep op dit College doen, werk dat nou uit naast 'wat kost het' en 'wat zijn onze doelen' en dat soort dingen? Maar ook wat hebben mensen daar nu daar werkelijk aan? Hoe draagt dat nu bij aan dat bredere doel zoals we dat in ons coalitieakkoord hebben verwoord. En dan nog een laatste puntje en dat heeft meer te maken met de SMART doelen waar een aantal collega's het

ook al over gehad heeft. Ook onze fractie vond in eerste instantie wel, die worstelde wat met de vraag in welke mate moet je nu zo'n akkoord al op detailniveau gaan uitwerken, als het gaat over het SMART formuleren van doelen. En wij zijn ermee akkoord gegaan om dat nu alleen maar op hoofdlijnen te doen om twee redenen: de eerste is, wil je dat echt heel goed doen, dan heb je daar echt wel even tijd voor nodig om dat goed te formuleren, want niets is zo makkelijk als een percentage roepen en het dan gaan meten, dan zie je dat het ook veel te laag of veel te hoog of whatever was. Maar principiëler nog; de vraag is ook of het aan een coalitie is om op voorhand de SMART geformuleerde doelen al vast te stellen zonder enige discussie hier in deze zaal. Dus wij stellen voor om voorafgaand aan het opstellen van die beleidskaders met PS gezamenlijk te kijken naar de doelformulering en dan ook daarin mee te nemen: wanneer ben je dan tevreden? Want dat is een terechte vraag. Dat is niet output in termen van welke activiteiten hebben we gedaan? Maar outcome, wat heeft het nou opgeleverd? En ik weet dat er collega's zijn die zeggen, ja, moet dat nou? Dat is allemaal een hoop extra werk aan de voorkant en zo, maar ik denk dat zich dat aan de achterkant best uitbetaalt en ik vind het ook heel principieel, vinden wij als CDA, dat je deze discussie samen moet voeren. Dan kan het natuurlijk best zijn dat we geen 100% overeenstemming bereiken daarover, maar dan heb je die specificatie van wat in dit akkoord staat wel samen met elkaar besproken. Voorzitter; we gaan nu van extraparlamentaire naar coalitie en een oppositie. En in de afgelopen vier jaar hebben wij als CDA-fractie vaak prima samengewerkt met partijen die nu oppositie zijn, omdat we elkaar op inhoud vonden, samen het belang van alle Limburgers vooropstelden en wij wilden dat ook graag voortzetten. Want eerlijk is eerlijk; Limburgers willen gewoon een sterk en een stabiel bestuur. Die hebben eigenlijk helemaal niet zo heel veel met coalitie en oppositie. Ik hoop dat we ons daarin gezamenlijk kunnen vinden. Wij wensen het nieuwe College heel veel succes. De nieuwe coalitie uiteraard ook, maar eigenlijk wens ik ons allemaal samen heel veel succes en ik sluit af met de wens dat we samen zullen bijdragen aan dat prachtige doel in het liedje van Harry Bordon. Wie het nog kent, want door de jaren her bleef Limburg onbetwist stukske Nederland dat 't schönste is.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. We zijn aan het einde van de eerste termijn van de Staten. Ik heb even nog voor de zekerheid een vraag aan mevrouw Jetten, heb ik u goed begrepen dat de tweede gewijzigde motie 2984 over het is aangehouden? Ja.

Dan schors ik nu de vergadering voor zo'n tien minuten dat kan het College zich voorbereiden om te kijken wat ze met de moties adviseren. De vergadering is voor tien minuten geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren mag ik u verzoeken in uw plaats in te nemen? Dames en heren, ik heropen de vergadering. We hebben een buitengewoon boeiende eerste termijn gehad van uw Staten over een coalitieakkoord waarin we ook van tevoren hebben gezegd, het grootste gedeelte is toch echt een debat onderling. Nou, daar heeft u ruimschoots gebruik van gemaakt. Alles wat er in het coalitieakkoord staat, zal een vervolg moeten krijgen en dat zal op heel veel terreinen en heel veel plekken nog alle ruimte geven tot mooie debatten, vragen, suggesties, moties, amendementen en alles wat u maar democratisch in huis heeft om te controleren. Maar, er zijn ook een aantal moties ingediend en ik denk dat u het ook graag zo ziet dat het College even een appreciatie geeft wat met die moties te doen. Daarvoor geef ik de gelegenheid, even nadat ik heb gezegd dat ik anders ook graag de informateurs gelegenheid had gegeven om vragen te beantwoorden. Maar er zijn geen vragen gekomen, maar ik denk oprecht namens de dames, iedereen of je nou blij of niet blij bent met dit College, maar dat wij beide personen ongelooflijk mogen bedanken voor hun kostbare tijd en inzet. Wat zij voor onze Staten hebben gedaan. Dus bij deze hartstikke bedankt voor jullie tijd en inzet!

Ik kijk even naar de collega's wie graag een motie ter appreciatie heeft. De heer Faasse niet? Die is ingetrokken, de heer Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dank u wel en als u mij toestaat ook nog twee vragen die volgens mij aan het College zijn gesteld door mevrouw Depondt in haar bijdrage rondom het coalitieakkoord te

beantwoorden. En daar trof ik de vraag aan: hoe voorkomen wij of het College dat er een vacuüm gaat ontstaan tussen nu en de invoering van nieuwe beleidskaders? Dat willen we graag langs twee lijnen doen. Allereerst gewoon door tempo te maken. Daar voelen we ons ook zeer toe aangesproken na dit debat en daarnaast hebben we in het coalitieakkoord zelf opgenomen dat wij tot 5% van de intensiveringsmiddelen in aanloop willen inzetten om die beleidsstart te kunnen maken. Ik denk dat het belangrijk is dat we hier nog naar elkaar uitspreken dat dat ook in dat coalitieakkoord staat. En daarnaast zitten er natuurlijk nog behoorlijk wat middelen in de lopende begrotingen, inclusief overboekingen. Dus er zijn nog wel trajecten die kunnen doorlopen, maar mocht dat niet zo zijn, dan kunnen ieder geval de 5% inzetten. En mocht zich buiten deze ruimte kansen of knelpunten voordoen dan zullen we uiteraard snel naar uw Staten komen om u om budget te vragen.

U had ook nog gevraagd, en dat levert een toezegging op, dat **wij een overzicht bieden van alle, laten we zeggen, financiële stromen die gekoppeld zijn aan allerlei initiatieven in Limburg. Dat zeg ik u toe, dat we dat gaan leveren voor de begrotingsbehandeling**, dus daar gaan we ook snel mee aan het werk. En u had ook aan ons gevraagd, van: wanneer gaan we nu eens met elkaar uitwerken wat het betekent, of inzichtelijk maken wat al die activiteiten in dit huis voor de Limburger zelf betekenen en dat gaan we bij de komende begroting uitwerken. Dus daar zult u het als het goed is zien. U heeft ook aangeboden om met ons het gesprek aan te gaan om bepaalde doelstellingen nog eens goed onder loep te nemen, smarter te maken. Ik heb in het andere debat dat we vandaag hebben gehad ook al aangegeven dat wij u volgende week een brief doen toekomen en juist op dat soort dingen met u van gedachten willen wisselen, zodat we dan ook met elkaar kunnen bepalen wat de goede koers is voor de toekomst en naar de begroting 2024. Voorzitter, dat even wat betreft de vragen, dan komt de appreciatie van een aantal moties. De motie 2976 nou, daar hebben wij voor gekozen om transparant te maken welke inzet gaat plaatsvinden om de ambities in het coalitieakkoord te faciliteren, ook te financieren. In ons formatieproces is ook uitgebreid stilgestaan bij de voor- en nadelen van de inzet van de reserves en, die gelet op de grote transities en opgaven ook hier vandaag met elkaar uitgewisseld en besproken, achten wij in ieder geval zeer verdedigbaar om een deel van onze reserves in te zetten. En daarnaast zien we ook dat het Rijk welvarende provincies en onze vermogenspositie aanspreekt over de herijking van het Provinciefonds. We hebben daar natuurlijk een ander moment ook met elkaar over gesproken. Dat maakt het allemaal niet eenvoudiger, eerder complexer. Het is uiteraard wel aan dit college om de inzet van die middelen zorgvuldig en doelmatig te doen. En daarom kom je ook met de beleidskaders waarin de inzet van deze middelen onderbouwd worden en met deze onderbouwing of appreciatie, voorzitter, willen wij de motie ontraden.

Motie 2983 van GroenLinks. Ja, feitelijk wat uw motie verzoekt is al geregeld in de financiële verordening, dus wij kunnen niet zomaar de post onvoorzien leeghalen bij wijze van spreken, dat staat echt in de verordening zelf en dat is artikel 7 lid 5b en 7 lid 6 wat de positie is van GS, maar boven alles kunnen wij dus niet zomaar geld uit de post onvoorzien inzetten en hebben wij te allen tijde naar uw Staten te komen als het gaat om het inzetten van extra budget of boven een bepaalde drempelwaarde. Dus als u het aan mij vraagt, is die feitelijk overbodig en dat kunt u ook zien als een ontrading.

Dan motie 2986. We zetten hier in het coalitieakkoord in lijn met uw motie een zeer terughoudende stap vinden wij en we trekken de indexatie gelijk en met de indexatie van de begroting 2023 en de stijgende inflatie leiden de begroting 2024 tot een hogere begrotingsindex, alleen die voeren wij niet door. We gaan dus uit van indexatie begroting 2023 en die eerste stap van die indexatie is wel degelijk nodig voorzitter om een sluitend financieel plaatje te krijgen in het coalitieakkoord. Dat is ook een van de grote wensen natuurlijk van deze Staten als het gaat over goed financieel beheer en met die appreciatie levert dat een ontrading op en dank ik u voor de mogelijkheid om hier te spreken.

De voorzitter: Er is nog een toelichtende vraag van mevrouw Jetten, niet? U komt wel naar de microfoon.

Mevrouw Jetten (Groen Links): Voorzitter, geen toelichtende vraag hierbij trek ik de motie 2983 in.

De voorzitter: De motie 2983 de tweede gewijzigde motie is hierbij ingetrokken. Dank u wel, mijnheer Satijn. Geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel voorzitter en dank ook aan de Staten voor het debat. We hebben de hele dag aandachtig geluisterd naar alle opmerkingen, bedenkingen, complimenten. Die geven ook weer inkleuring voor ons aan het coalitieakkoord om uiteindelijk ook met goede voorstellen richting de Staten te komen. En zo heb ik er ook vandaag naar geluisterd, dus alles wat daarover gaat neem ik ook ter harte. Ik weet dat ik hier sta als vertegenwoordiger van het College, maar ik hoop dat u me één opmerking op persoonlijke titel toestaat en dat is richting de net al genoemde informateurs de heer Schrijen en mevrouw Dassen, maar vooral ook richting het ambtelijke team wat daarin heeft ondersteund wat daar ook zit, heel hartelijk dank daarvoor, dat is perfect.

Dan kom ik bij de moties die raken aan mijn portefeuille. Dat zijn er drie, begin ik met de motie 2974 van mevrouw Fischer over de Delta Commissaris voor de Limburgse rivier- en beekdelta, en ik wil even ingaan op een aantal dingen die staan in het dictum en met name in punt 1, 2 en 3 van het dictum. Want u spreekt daar over een aantal dingen, namelijk het aanstellen en benoemen van een Delta Commissaris met wezenlijke bevoegdheden waaraan wij regie en uitvoering moeten overdragen en die uiteindelijk ook dan een taak moet krijgen die moet leiden tot een bepaalde aanpak. De bevoegdheden en rollen en taken waar u het over heeft zijn vanuit een wettelijke grondslag toegekend aan de Provincie en die kunnen wij dus ook niet overdragen aan iemand anders zonder die wettelijke grondslag, dus zouden wij dit al willen, dan is het wettelijk gezien niet mogelijk wat u hier vraagt, dat is één. Het tweede punt dat u noemt in de overwegingen van de motie is dat de Regionale Actietafel niet het juiste instrument is om dit soort dingen te doen. Dat is een politieke keuze, zou ik zeggen. Maar als ik kijk naar de lijn van het coalitieakkoord 'elke Limburger telt', zou ik zeggen: deze aanpak is tot stand gekomen in samenwerking met het ministerie en het Waterschap en de gemeente en de Provincie. Dat lijkt me een gedragen aanpak en we gaan natuurlijk kijken hoe we die altijd beter kunnen maken, Maar ik denk dat dat beter werkt dan dat wij hier vanuit dit huis dicteren hoe het anders zou moeten, dus ook in de lijn van het coalitieakkoord kan ik me voorstellen dat ik de motie ontraad. Het derde puntje, om dat ook even recht te zetten, u maakt een vergelijking met de landelijke Delta Commissaris. Laat duidelijk zijn dat ook de landelijke Delta Commissaris uiteindelijk geen enkele eigen verantwoordelijkheid heeft. Hij jaagt aan, hij stimuleert, maar alles wat de Delta Commissaris doet, gebeurt onder politieke verantwoordelijkheid van de minister. Dus er lopen een aantal dingen door elkaar in deze motie en vanuit die optiek zal ik hem ook ontraden.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dat is de bedoeling van de hele motie eigenlijk; dat we iets weghalen bij het Waterschap en dat onderbrengen bij de Provincie, maar dan is dat een verkeerde gedachtegang, denk ik.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb specifiek gevraagd om een aantal zaken die wij hebben als het gaat om het uitvoering van het programma Water, om dat over te dragen aan iemand anders en dat is gewoon wettelijk gezien niet mogelijk. Wij hebben die taken gekregen bij wet en die kunnen wij dus niet zomaar overdragen aan iemand anders.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Wat ik bedoelde was, dan zou dat een medewerker van de Provincie moeten worden. Maar goed, we hebben het er later waarschijnlijk nog een keer over. Dan trek ik de motie in. Ik zie in dat dat niet kan.

De voorzitter: Dan is motie 2974 inzake de Limburgse Delta Commissaris bij deze ingetrokken.

Gedeputeerde Theuns: Richting mevrouw Fischer zeg ik nog altijd bereid te zijn om daarover het gesprek aan te gaan om te kijken wat ze precies bedoelde en hoe we daarin misschien wel nader tot elkaar kunnen komen.

Dan ga ik door met motie 2975 ook van mevrouw Fischer; de motie Groningse toestanden bij inwoners in de wijk Heer 'Los het op'. En ik snap de achtergrond van deze motie. Ook een aantal dingen daarover, er wordt

gesproken over de portefeuille over infrastructuur. En bij deze, ik zal het doen vanuit de portefeuille water en bodem dat zit in mijn portefeuille, dus je mag mij daarover aanspreken. Het eerste punt van het dictum: wil u op bezoek gaan? Dat zeg ik direct: **ja, ik zal daar zeker op bezoek gaan, dus dat zeg ik u bij deze toe.** Als ik dan kijk naar het tweede punt van het dictum: een aantal dingen daarover, eigenlijk drie dingen daarover. De problematiek is bekend bij de Provincie en voormalig Gedeputeerde Roefs heeft ook een aantal zaken al gedaan om daar meer duidelijkheid over te krijgen. Wij hebben bijgedragen aan onderzoeken, die zijn overigens niet openbaar, want dat betreft individuele situaties waar het gewoon gaat om individuele schades, om individuele constructieve situaties van huizen, dus daar wordt aan gewerkt, is al aan gewerkt. Twee: u vraagt eigenlijk aan de Provincie om de lead te nemen, terwijl dit onderwerp onlangs in de gemeenteraad van Maastricht ook is behandeld en juist op uitdrukkelijk verzoek van de gemeenteraad de gemeente hierin een leidende positie wil nemen. Dus dan zouden we eigenlijk de gemeenteraad daarin overrulen. Dat zou ik u niet willen adviseren, maar ik heb ook de motie gelezen en ik snap de geest van de motie, namelijk: we hebben een aantal dossiers in Nederland gezien de afgelopen tijd waarin iedere overheid zich beroept op zijn wettelijke taken en verantwoordelijkheden en ondertussen de burger tussen wal en schip valt. Kijk naar de toeslagenaffaire, kijk naar Groningen, kijk op iets kleinere schaal wat er onlangs in Twente is gebeurd, bij het Kanaal bij Almelo, waar nu Mona Keijzer bezig is met een opdracht om daar onrecht voor mensen op te lossen en in die zin lees ik uw motie ook. En ik weet ook dat voormalig Gedeputeerde Roefs daarover in Den Haag aan de bel trekt. Dat er ook een beweging is om te zorgen welke mogelijkheden zijn er nu voor burgers om zich te melden bij een punt waar iedereen juist heeft gehandeld vanuit zijn eigen wettelijke taak en verantwoordelijkheden, maar tegelijkertijd toch iedereen snapt dat er onrecht, een onrechtmatige situatie ontstaan is. Ik weet dat de Gedeputeerde die zich daar in Den Haag voor heeft ingezet, Gedeputeerde Roefs, en die inspanningen zal ik ook zeker voortzetten, maar als u me dus vraagt, welk advies moet ik aan de motie meegeven vanuit de punten die ik net zei, moet ik hem ontraden, Maar ik zal me er wel voor inzetten om de geest van de motie in ieder geval uit te voeren.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank je wel. Nou, ik vind het een fijne toezegging en daar ging het eigenlijk om, met een frisse blik kijken naar iets wat al heel erg lang bestaat. En daar ben ik blij mee en wie weet welke oplossing er uiteindelijk toch nog gevonden wordt? Maar dan is deze motie voor mij ook overbodig.

De voorzitter: Mag je dat lezen als? Ja, Dan is motie 2975 van mevrouw Fischer inzake 'Los het op' zojuist ingetrokken.

Gedeputeerde Theuns: Dan kom ik bij de derde en de laatste motie voorzitter. Dat is de motie 2982 van mevrouw Jetten over de definitie van het Leefbaarheid(sfonds) en dat vind ik ook een sympathieke motie. Ik kan zeker punt 1 en 3 van het dictum direct omarmen. Dat zullen wij zeker ook doen. Als u me dan vraagt in de zuiverheid punt 2 van het dictum, namelijk om al heel specifiek bepaalde dingen daar een plek in te geven, zou ik willen zeggen van, heeft u heel even geduld en laat ons even nadenken wat we daar precies in gaan zetten hoe we dat motiveren en ik zou dus bijna een oproep aan mevrouw Jetten willen doen van: ja wilt u de motie misschien aanhouden tot de behandeling van het voorstel waar we mee gaan komen in het kader van het Leefbaarheidsfonds? Wij gaan zeker wat mij betreft vergroening daarin een plek geven. Vergroening van de stedelijke omgeving, zowel in dorpen als in de steden is wat mij betreft onlosmakelijk onderdeel van de leefbaarheid. Maar hoe je dat dan precies moet gaan definiëren en of dat dan gelijk is aan de definities van de beleidsstukken die u hier noemt? Ja, dat kan ik op dit moment niet overzien, dus ik zou u willen vragen om daarin ons nog even de tijd te geven.

Mevrouw Jetten (Groen Links): Maar wel voorzitter ik hoorde de Gedeputeerde zeggen: bullet 1 en 2 daar geef ik, nee 1 en 2 is een toezegging dat nee, 1 en 3 is een toezegging en 2: heb nog heel even geduld. Als u deze inderdaad bevestigt, dan houd ik 2 aan en dan houd ik de motie aan ik wil wel graag een herhaling van 1 en 3 toezegging.

Gedeputeerde Theuns: Toezegging, bij deze **toegezegd dat wij dat in beeld zullen brengen dat is voor de begroting van 2024 en dat we ook uiteindelijk in de verdeling van die middelen natuurlijk die definitie toe gaan passen.**

Mevrouw Jetten (Groen Links): Oké, prima.

De voorzitter: Dan is deze motie aangehouden.

Gedeputeerde Theuns: En volgens mij heb ik dan al moties toegelicht voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel voorzitter. Voor mij lag er één motie 2985 van GroenLinks over het busabonnement voor minima dat gewenst was. En dat is een hartenkreet die ook bij mij diep leeft en in het dictum werd gesteld met een of meerdere gemeenten in coproductie na te gaan of het uitvoeren van een pilot met een dergelijk busabonnement voor minima voor een periode van enkele jaren mogelijk is en tevens bij de begrotingsbehandeling daar al op terug te komen. En dat is een mooie vraag en ook wel in lijn met wat Arriva al naar ons toe heeft gebracht in de afgelopen weken. En ik durf zelfs nog wel een stap verder te gaan, eigenlijk dan wat er in deze motie staat. De Provincie Limburg gaat samen met Arriva, is al bezig om samen met Arriva te kijken naar een pas, de Meedoenpas voor minima, en het idee is dat hij niet alleen voor bussen geldt, maar multimodaal is dus ook voor treinen van toepassing wordt en dat die niet alleen in specifieke gemeenten, maar voor de hele provincie gerealiseerd gaat worden. Dus wat ons betreft als College geen pilot, maar meteen organiseren en **zorgen dat we overgaan tot implementatie voor de hele provincie. Wij zeggen u toe dat we voor Q4 met dit voorstel naar u toe gaan komen** en wij hopen dan ook dat we eigenlijk samen met Arriva meteen over kunnen gaan tot implementatie. Dat zou heel onsympathiek kunnen klinken om dan te zeggen dat deze motie overbodig is, maar van mij mag u ook voor deze motie stemmen als u de interpretatie en de lijn die het college volgt ondersteunt. Dan gun ik u ook dat dat succes gevierd wordt, maar weet dat we voortvarend aan de slag zijn en daarmee hopelijk in Q4 alle vragen mee kunnen beantwoorden.

De voorzitter: Ik snap uw beantwoording geachte Gedeputeerde, maar in lijn is het eigenlijk een overbodige motie.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dat is inderdaad eigenlijk ...

De voorzitter: Laten we de lijnen zo zuiver mogelijk houden en de interpretatie aan de Statenleden laten.

Mevrouw Jetten (Groen Links): Ja voorzitter, de overbodige boosheid hartstikke nodig, hartstikke nuttig en wat ik zei, het is niet fijn als we dadelijk meer bereikbaarheid hebben, maar als mensen gewoon simpelweg geen geld hebben om daarvan te profiteren. Ik wil nog wel, maar misschien is dat dan ook overbodig, ik weet dat er gemeenten zijn die hier ook al geld voor gereserveerd hebben, dus ik raad de gedeputeerden dan aan om dat ook met gemeenten op te pakken, maar met deze toezegging en die is genoteerd, trek ik ook deze motie in.

De voorzitter: Dat betekent, laten we er even helder in zijn, dat voor Q4 er een voorstel vanuit GS komt richting de Staten over dit onderwerp.

Mevrouw Jetten (Groen Links): Ja, misschien is het dan handiger dat ik hem aanhoud, dat ik even naar Q4 kijk en dan kijk van is het naar tevredenheid, dus dan houd ik de motie aan dan en dan kan ik hem dan alsnog intrekken.

De voorzitter: Motie 2985 is, dames en heren alstublieft dank u wel, motie 2985 inzake Busabonnement voor minima gewenst! is aangehouden.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat was het zover voorzitter.

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Een vraag aan u als voorzitter: Ik heb een aantal vragen gesteld op verschillende portefeuilles aan het College en ook aan u als voorzitter over het openbaar lobbyregister, krijg ik daar nou helemaal geen antwoord op? Of kan ik daar schriftelijk een antwoord op krijgen? Want het lijkt erop alsof alleen op moties wordt gereageerd en ik hoorde eerder een oproep om minder moties te maken. Ik stel een aantal vragen en krijg er dan geen reactie op.

De voorzitter: Ik was er even niet.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nee, u was er even niet, dat klopt, maar ik heb een aantal vragen gesteld. Bijvoorbeeld, ik zag net dat Gedeputeerde Theuns klaar was en niet is ingegaan op de verdroging. Ik heb gevraagd naar de uitwerking van het openbare lobbyregister, wat al in 2021 is toegezegd, en ja, zo heb ik nog wel een aantal vragen: wanneer kunnen we concretisering verwachten, de controle op subsidies bij de TBO's, geldt dat ook voor agrarisch natuurbeheer ...

De voorzitter: Mevrouw Plusquin mag ik een suggestie doen? Welke vragen u heeft en dat we precies even noteren welke vragen dat zijn en dat u schriftelijk binnen een week antwoord heeft.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oké, prima, ze staan in mijn bijdrage.

De voorzitter: Dan is het heel makkelijk terug te vinden. Dank u wel. Ik kijk even naar Gedeputeerde van Caldenberg.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja voorzitter, dat kan heel kort, een motie aan het adres van Gedeputeerde van Caldenberg en dat is de motie 2973. Dat is de motie van 50PLUS, mevrouw Fischer-Otten. En als we naar het exacte dictum kijken van datgene wat hier staat, dan zou ik uw Staten moeten zeggen: we ontraden deze motie, omdat we er simpelweg eigenlijk bijna geen invloed op hebben. Maar de geest die hier staat en dat is aandacht besteden in de Sociale Agenda voor mensen met een beperking, ja dat is een geest die volgens mij ook uitgestraald wordt door het coalitieakkoord en iets wat het College u allen in die zin ook warm zou willen aanbevelen. Warm aanbevelen is niet iets wat in iBabs kan volgens mij, dus wat dat betreft is in de geest van de motie het oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel, ik kijk even naar Gedeputeerde Demollin. Geen moties meer, dan klopt ook mijn administratie dat overal op gereageerd is. Dames en heren, ik kijk even of er bij iemand nog behoefte is aan een heel korte tweede termijn. De heer Claassen is daar bij u behoefte aan?

Of er nog behoefte is aan een heel korte tweede termijn? Nee, de heer Driessen niet, mevrouw Fischer niet, mevrouw Schoolmeesters niet, de heer Peters niet, mevrouw Jenneskens niet, mevrouw Jetten niet, de heer Schyns niet, de heer Wolters Gregório niet, mevrouw Berghorst niet, de heer Nijskens. Nee. Mevrouw Plusquin niet, mevrouw Depondt ook niet. Daarmee zijn wij aan het eind van de beraadslaging. U weet allen dat over het coalitieakkoord niet gestemd wordt, maar dat u gewoon in staat wordt gesteld om er kennis van te nemen. Maar er zijn wel nog een paar moties. Ik kijk even rond of we daar meteen over kunnen stemmen wat u betreft; ik zie geen bezwaar, dan ga ik even met de griffier inventariseren dat we de goede hebben. Dat zijn de moties van mevrouw Fischer 2973 over implementatie van het VN-Verdrag Handicap. Dat is motie 2976 van de heer Claassen inzake aanpakken en de gewijzigde motie met nummer 2986 van die

Driessen inzake geen ophoging MRB. Ik kijk even rond of ik zeker weet dat mijn administratie samen met die van de griffier in orde is. Dat is het geval. Dan gaan wij nu over tot stemming.

Allereerst breng ik in stemming de gewijzigde motie 2973 van mevrouw Fischer inzake Vervolg implementatie VN-Verdrag Handicap, ik kijk even of er behoefte is aan een stemverklaring. Dat is niet het geval, dan is de stemming nu geopend. Ik mis nog een stem. De stemmen zijn uitgebracht. De motie is aangenomen met 38 stemmen voor en 7 stemmen tegen.

Aan de orde is motie 2976 Claassen inzake aanpakken. Ik kijk even of er behoefte is aan een stemverklaring. Dat is niet het geval, dan is de stemming nu geopend. Nog één stem. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is verworpen met 15 stemmen voor en 30 stemmen tegen.

Tot slot de gewijzigde motie 2986, inzake geen ophoging MRB. Ik kijk even of er behoefte is aan een stemverklaring. Dat is niet het geval, dan is de stemming nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is verworpen met 11 stemmen voor en 34 stemmen tegen.

8 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, daarmee zijn we aan het eind van deze bijzondere vergadering. Ik wil u allen ongelooflijk bedanken voor de zeer constructieve wijze van beraadslaging. Mooie debatten, maar we weten allemaal, het werk gaat nu pas echt beginnen. Ik wens daar eenieder, uw Staten, het College, maar zeker ook de gehele ondersteuning, die nu weet waar ze aan toe zijn, heel veel succes. Het is een traditie omdat het ook de laatste vergadering voor het zomerreces is, in de feestzaal of bij goed weer buiten dat gaan we dadelijk wel zien, samen een hapje en een drankje te nuttigen, maar niet voordat ik van de gelegenheid gebruik heb gemaakt om ook naast alle ondersteuning het gehele bodeteam, de technische dienst en de helpdesk enorm te bedanken voor hun ondersteuning bij deze vergadering, maar zeker ook van het afgelopen jaar.

Applaus

Tenslotte dank ik ook de Griffie en tegelijkertijd de gehele ambtelijke organisatie, want de ondersteuning was weer immens. Het was veel op vele momenten; dank ervoor dat wij met zijn allen ons werk hebben kunnen doen. Dank voor de organisatie, dank voor de Griffie.

Applaus

En tot slot nogmaals de beide informateurs, formateurs voor hun bijdrage, maar ook vandaag voor de gelegenheid hier aanwezig met uw ondersteunende team dat zich de afgelopen tijd, afgelopen weken hier volledig voor heeft ingezet. Dank daarvoor!

Rest mij u allen een hele fijne zomervakantie toe te wensen, rust uit en kom allen weer veilig terug. Beneden is nog iets, mijnheer Schyns nog? U wilt nog een motie indienen? Nee, helaas!

De heer Schyns (JA21): Ik wil heel positief, nu we toch iedereen aan het bedanken zijn, wil ik u bedanken namens de Staten. Dat is de positieve noot om te eindigen. U heeft ook uw best gedaan!

Applaus

De voorzitter: Dank u wel. Laten we er dan snel eentje op drinken beneden, dank u wel.

(Einde van de vergadering om 18.11 uur)

De notulen van de vergadering van 30 juni 2023 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 29 september 2023.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter